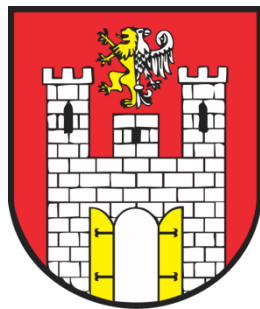

Załącznik do Uchwały nr
Rady Miejskiej Zawichost z dnia

**STRATEGIA
ROZWIĄZYWANIA
PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH
GMINY ZAWICHOST
NA LATA 2016-2020**

2016

SPIS TREŚCI

WPROWADZENIE.....	3
I. UWARUNKOWANIA TWORZENIA STRATEGII	5
1. PODSTAWY PRAWNE	5
2. UWARUNKOWANIA STRATEGICZNE I PROGRAMOWE.....	6
II. DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ W GMINIE	15
1. DANE PODSTAWOWE O GMINIE	15
2. INFRASTRUKTURA TRANSPORTOWA I KOMUNIKACYJNA.....	17
3. STRUKTURA DEMOGRAFICZNA I ZASOBY MIESZKANIOWE.....	17
4. STRUKTURA GOSPODARCZA I SYTUACJA NA RYNKU PRACY.....	23
5. EDUKACJA I WYCHOWANIE	29
6. ŻYCIE KULTURALNE I INFRASTRUKTURA SPORTOWO-REKREACYJNA.....	31
7. OPIEKA ZDROWOTNA I PROBLEM NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI.....	33
8. UZALEŻNIENIA I PRZEMOC W RODZINIE	39
9. PROBLEM BEZDOMNOŚCI	45
10. PRZESTĘPCZOŚĆ.....	46
11. POMOC SPOŁECZNA	48
12. ORGANIZACJE POZARZĄDOWE.....	63
13. WYNIKI BADAŃ ANKIETOWYCH „PROBLEMY SPOŁECZNE W ŚRODOWISKU LOKALNYM” ...	65
14. ANALIZA SWOT	80
15. WNIOSKI Z DIAGNOZY	88
III. MISJA, CELE I KIERUNKI DZIAŁAŃ	92
IV. PROGRAMY I PROJEKTY.....	102
V. WDROŻENIE, MONITOROWANIE I EWALUACJA STRATEGII	105
SPIS TABEL I WYKRESÓW	110

WPROWADZENIE

Polityka społeczna oznacza racjonalną działalność państwa i innych podmiotów zmierzającą do kształtowania ogólnych warunków pracy i bytu ludności, pożądanych struktur społecznych i stosunków społeczno-kulturowych, służących efektywnemu i sprawiedliwemu zaspokojeniu potrzeb społeczeństwa. Na poziomie lokalnym jednym z podstawowych narzędzi służących jej realizacji jest strategia rozwiązywania problemów społecznych.

Strategia rozwiązywania problemów społecznych to dokument przedstawiający koncepcję działań zmierzających do racjonalizacji lokalnej polityki społecznej, szczególnie w aspekcie rozpoznawania zagrożeń społecznych, ich profilaktyki i minimalizowania negatywnych skutków występujących problemów społecznych. Strategia stanowi podstawę do realizacji stosunkowo trwałych wzorów interwencji społecznych w obliczu zagrożeń dla prawidłowego funkcjonowania lokalnej społeczności.

Niniejsza strategia została opracowana w Ośrodku Pomocy Społecznej w Zawichoście. Powstała w procesie partycypacyjnym z uwzględnieniem interesów różnych grup społecznych i przy szerokich konsultacjach społecznych. W pracach nad dokumentem uczestniczyli przedstawiciele samorządu lokalnego, w tym sektora pomocy społecznej, oświaty, kultury, sportu i rekreacji, rynku pracy, ochrony zdrowia, a także policji, organizacji pozarządowych, kościoła oraz mieszkańcy gminy. Moderatorem prac nad dokumentem było Centrum Wspierania Służb Społecznych w Częstochowie.

Strategia ma charakter kilkuletni; została przygotowana na lata 2016-2020. Ma umocowanie w dokumentach strategicznych z zakresu polityki społecznej przygotowanych na poziomie europejskim, ogólnopolskim i samorządowym skąd, stosownie do potrzeb mieszkańców, przenosi priorytetowe cele i kierunki działań na poziom lokalny. Dokument umożliwia ubieganie się o środki zewnętrzne, m.in. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej, i stanowi materiał wyjściowy do opracowania szczegółowych programów i projektów pomocy społecznej.

Strategia składa się z pięciu części. W pierwszej z nich zostały przedstawione podstawy prawne tworzenia dokumentu oraz jego uwarunkowania strategiczne i programowe.

Druga część strategii obejmuje podstawowe informacje na temat gminy oraz diagnozę sytuacji społecznej w gminie, która została przygotowana w oparciu o dane pozyskane z instytucji i organizacji działających w gminie bądź obejmujących zasięgiem działania jej mieszkańców, identyfikację mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń lokalnego systemu polityki społecznej (analiza SWOT), a także analizę ankiet skierowanych do mieszkańców gminy, w tym przedstawicieli samorządu lokalnego. Diagnoza została przeprowadzona w następujących obszarach: *Infrastruktura transportowa i komunikacyjna; Struktura demograficzna i zasoby mieszkaniowe; Struktura gospodarcza i sytuacja na rynku pracy; Edukacja i wychowanie; Życie kulturalne i infrastruktura sportowo-rekreacyjna; Opieka zdrowotna i problem niepełnosprawności; Uzależnienia i przemoc w rodzinie; Problem bezdomności; Przestępczość; Pomoc społeczna i Organizacje pozarządowe.*

W trzeciej części strategii, na podstawie wniosków płynących z przeprowadzonej diagnozy oraz przy uwzględnieniu kompetencji samorządu gminnego, zostały sformułowane: misja, cele strategiczne i operacyjne oraz kierunki działań niezbędnych do podjęcia w okresie programowania dokumentu. Zostali również wskazani realizatorzy strategii, przedstawione źródła finansowania dokumentu i czas realizacji wyznaczonych w nim kierunków działań, ramy finansowe strategii oraz prognoza zmian.

W czwartej części dokumentu wskazane są programy oraz przedstawiona jest informacja na temat projektów mogących służyć realizacji strategii.

Piąta część strategii zawiera informacje na temat sposobu realizacji dokumentu oraz prowadzenia jego monitoringu i ewaluacji przy wykorzystaniu przygotowanego zestawu wskaźników monitoringowych.

Przy istniejącym obecnie ogromnym zapotrzebowaniu na myślenie i działanie strategiczne należy pamiętać, że sam fakt przygotowania strategii to dopiero część teoretyczna procesu, którą należy uzupełnić praktyką i działaniem, czyli wdrożeniem dokumentu. Tutaj, odpowiedzialność spada na lokalnych polityków, działaczy, przedstawicieli różnych instytucji, zarówno administracji samorządowej, jak i organizacji pozarządowych. I tylko ich skoordynowana współpraca, wola i determinacja w przeznaczaniu i pozyskiwaniu środków finansowych przełoży się na skuteczność realizacji strategii.

I. UWARUNKOWANIA TWORZENIA STRATEGII

1. PODSTAWY PRAWNE

Obowiązek opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Zawichost na lata 2016-2020 wynika z art. 17 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2016 r., poz. 930 ze zm.), który w ramach zadań własnych gminy przewiduje „opracowanie i realizację gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka”.

Do aktów prawnych regulujących treść strategii oraz wpływających na jej realizację należą również m.in.:

- ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2016 r., poz. 446),
- ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (t.j. Dz. U. z 2016 r., poz. 487),
- ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz. U. z 2016 r., poz. 575 ze zm.),
- ustawa z 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (t.j. Dz. U. z 2016 r., poz. 1518 ze zm.),
- ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (t.j. Dz. U. z 2016 r., poz. 169 ze zm.),
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (t.j. Dz. U. z 2015 r., poz. 1390),
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (t.j. Dz. U. z 2016 r., poz. 224),
- ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (t.j. Dz. U. z 2016 r., poz. 645),
- ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (t.j. Dz. U. z 2011 r., nr 43, poz. 225 ze zm.),

- ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (t.j. Dz. U. z 2011 r., nr 127, poz. 721 ze zm.),
- ustawa z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci (Dz. U. z 2016 r., poz. 195),
- ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (t.j. Dz. U. z 2015 r., poz. 581 ze zm.),
- ustawa z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (t.j. Dz. U. z 2015 r., poz. 121 ze zm.),
- ustawa z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej (t.j. Dz. U. z 2015 r., poz. 618 ze zm.),
- ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (t.j. Dz. U. z 2016 r., poz. 546),
- ustawa z dnia 8 grudnia 2006 r. o finansowym wsparciu tworzenia lokali socjalnych, mieszkań chronionych, noclegowni i domów dla bezdomnych (Dz. U. z 2015 r., poz. 833 ze zm.),
- ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego (t.j. Dz. U. z 2014 r., poz. 150 ze zm.),
- ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych (t.j. Dz. U. z 2013 r., poz. 966 ze zm.),
- ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (t.j. Dz. U. z 2016 r., poz. 239),
- ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (t.j. Dz. U. z 2015 r., poz. 2156 ze zm.).

2. UWARUNKOWANIA STRATEGICZNE I PROGRAMOWE

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Zawichost na lata 2016-2020 pozostaje w zgodności z dokumentami strategicznymi i programowymi, które opracowano na szczeblu europejskim, krajowym i samorządowym. Należą do nich:

- Europa 2020 – Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu,

- Strategia Rozwoju Kraju 2020 – Aktywne społeczeństwo, konkurencyjna gospodarka, sprawne państwo,
- Umowa Partnerstwa – Programowanie perspektywy finansowej 2014-2020,
- Program Operacyjny Wiedza, Edukacja, Rozwój 2014-2020,
- Regionalny Program Operacyjny Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014-2020,
- Strategia Polityki Społecznej Województwa Świętokrzyskiego na lata 2012-2020,
- Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Sandomierskiego na lata 2014-2020,
- Strategia Rozwoju Gminy Zawichost na lata 2012-2020.

Europa 2020 – Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu jest dokumentem, którego głównym celem jest wyjście z kryzysu, w jakim w ostatnich latach znalazła się gospodarka europejska, powrót na ścieżkę rozwoju, a następnie na niej pozostanie. Strategia, której założeniem jest stworzenie większej liczby miejsc pracy i podniesienie standardu życia, obejmuje trzy wzajemnie ze sobą powiązane priorytety:

1. Rozwój inteligentny – rozwój gospodarki opartej na wiedzy i innowacji;
2. Rozwój zrównoważony – wspieranie gospodarki efektywniej korzystającej z zasobów, bardziej przyjaznej środowisku i bardziej konkurencyjnej;
3. Rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu – wspieranie gospodarki o wysokim poziomie zatrudnienia, zapewniającej spójność społeczną i terytorialną.

W ramach trzech priorytetów tematycznych przygotowano siedem projektów przewodnich. Projekt „*Unia innowacji*” ma na celu poprawę warunków ramowych i dostępu do finansowania badań i innowacji, co powinno wzmocnić rolę łańcucha innowacji i zwiększyć poziom inwestycji w całej Unii. Z kolei projekt „*Młodzież w drodze*” służy poprawie wyników systemów kształcenia oraz podniesieniu atrakcyjności europejskiego szkolnictwa wyższego na arenie międzynarodowej, a projekt „*Europejska agenda cyfrowa*” zakłada upowszechnienie szybkiego Internetu oraz umożliwienie gospodarstw domowym i przedsiębiorstwom czerpanie korzyści z jednolitego rynku cyfrowego.

Projekt „*Europa efektywnie korzystająca z zasobów*” ma na celu uniezależnienie wzrostu gospodarczego od wykorzystania zasobów poprzez zmniejszenie udziału emisji węgla w europejskiej gospodarce, większe wykorzystanie odnawialnych źródeł energii,

modernizację transportu i propagowanie efektywności energetycznej, natomiast projekt „*Polityka przemysłowa w erze globalizacji*” służy poprawie otoczenia biznesu, szczególnie w odniesieniu do Małych i Średnich Przedsiębiorstw, oraz wspieraniu rozwoju silnej i zrównoważonej bazy przemysłowej, przygotowanej do konkurencyjności na rynkach światowych.

Celem projektu „*Program na rzecz nowych umiejętności i zatrudnienia*” jest modernizacja rynków pracy poprzez zwiększanie mobilności siły roboczej oraz rozwijanie kwalifikacji przez całe życie, co powinno podnieść współczynnik aktywności zawodowej i lepiej dopasować do siebie popyt i podaż na rynku pracy, a projekt „*Europejski program walki z ubóstwem*” zakłada zapewnienie spójności społecznej i terytorialnej, tak aby korzyści płynące ze wzrostu gospodarczego i zatrudnienia były szeroko dostępne, a osoby ubogie i wykluczone społecznie mogły żyć godnie i aktywnie uczestniczyć w życiu społecznym.

Strategia Rozwoju Kraju 2020 to z kolei najważniejszy średniookresowy dokument rozwojowy na szczeblu krajowym, określający cele strategiczne do 2020 roku. Wyznacza on trzy obszary strategiczne: *Sprawne i efektywne państwo, Konkurencyjna gospodarka, Spójność społeczna i terytorialna*, w których koncentrują się główne działania, oraz określa, jakie interwencje są niezbędne w celu przyspieszenia procesów rozwojowych.

Celem głównym Strategii jest wzmocnienie i wykorzystanie gospodarczych, społecznych i instytucjonalnych potencjałów zapewniających szybszy i zrównoważony rozwój kraju oraz poprawę jakości życia ludności. Dokument z jednej strony wyznacza działania służące usuwaniu barier rozwojowych, w tym ujawnionych przez kryzys gospodarczy słabości polskiej gospodarki, a z drugiej skupia się na wspomnianych powyżej potencjałach, które będą stymulowały rozwój kraju.

Strategia stanowi bazę dla 9 strategii zintegrowanych (Strategia Innowacyjności i Efektywności Gospodarki, Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego, Strategia Rozwoju Transportu, Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko, Sprawne Państwo, Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego, Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary wiejskie, Strategia Rozwoju Systemu Bezpieczeństwa Narodowego RP, Strategia Zrównoważonego Rozwoju Wsi, Rolnictwa i Rybactwa), które powinny przyczyniać się do realizacji założonych w niej celów, a zaprojektowane w nich działania rozwijać i uszczegóławiać reformy w niej wskazane. Dokument skierowany jest nie tylko do

administracji publicznej, ale także do środowisk społecznych i gospodarczych, które uczestniczą w procesach rozwojowych i mogą je wspomagać zarówno na szczeblu centralnym, jak i regionalnym.

Strategia Rozwoju Kraju 2020 jest również odniesieniem na gruncie krajowym dla dokumentów strategicznych przygotowywanych w kraju na potrzeby programowania środków Unii Europejskiej na lata 2014-2020, tj. Umowy Partnerstwa i programów operacyjnych (uwzględniających środki z polityki spójności, wspólnej polityki rolnej i wspólnej polityki rybołówstwa). Wskazane w strategii cele rozwojowe i priorytety w znaczącym zakresie wpisują się w cele strategii unijnej „Europa 2020” i są z nią spójne.

Umowa Partnerstwa jest dokumentem określającym strategię interwencji funduszy europejskich w Polsce w latach 2014-2020 w ramach trzech polityk unijnych: polityki spójności, wspólnej polityki rolnej i wspólnej polityki rybołówstwa. Instrumentami realizacji Umowy są krajowe programy operacyjne i regionalne programy operacyjne. Dokumenty te wraz z Umową tworzą spójny system dokumentów strategicznych i programowych na nową perspektywę finansową.

Umowa ściśle wiąże strategię wykorzystania środków europejskich z realizacją Strategii Rozwoju Kraju 2020 i Strategii Europa 2020. Celem konsekwentnie realizowanym w ramach nowej perspektywy finansowej 2014-2020 jest, zgodnie ze Strategią Rozwoju Kraju, oparcie rozwoju na dalszym zwiększaniu konkurencyjności gospodarki, poprawie spójności społecznej i terytorialnej oraz podnoszeniu sprawności i efektywności państwa. Biorąc pod uwagę wskazane powyżej cele rozwojowe kraju, w Umowie wyróżniono cztery priorytety finansowania ze środków europejskich, do których zaliczono: otoczenie sprzyjające przedsiębiorczości i innowacjom, spójność społeczną i aktywność zawodową, infrastrukturę sieciową na rzecz wzrostu i zatrudnienia oraz środowisko i efektywne gospodarowanie zasobami. Priorytety te będą realizowane w ramach właściwych celów tematycznych, wskazanych w projektach rozporządzeń Unii Europejskiej.

Umowa wskazuje m.in. rodzaje inwestycji, mogących liczyć na dofinansowanie, proponuje układ programów operacyjnych, prezentuje zarys systemu ich wdrażania, a także przedstawia ogólne założenia oparte na zasadzie subsydiarności podziału interwencji pomiędzy poziom krajowy i regionalny. Zapewnieniu koordynacji pomiędzy funduszami polityki spójności na poziomie regionalnym służyć ma, umożliwiona po raz pierwszy

w okresie programowania 2014-2020, realizacja przez samorządy województw programów dwufunduszowych (Europejski Fundusz Społeczny i Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego). Instrumentem zapewniającym komplementarność interwencji realizowanych przez rząd i samorząd terytorialny będzie kontrakt terytorialny.

Zgodnie z Umową Partnerstwa w latach 2014-2020 Europejski Fundusz Społeczny będzie współfinansował krajowy **Program Operacyjny Wiedza, Edukacja, Rozwój 2014-2020**, dotyczący rozwoju kompetencji i umiejętności, włączenia społecznego i dobrego rządzenia oraz 16 regionalnych programów operacyjnych. Krajowy program (zasili go 28% środków funduszu) będzie się koncentrował na zmianach strukturalnych poszczególnych polityk sektorowych, a także na takich przedsięwzięciach, które mają charakter ogólnopolski i są priorytetowe z punktu widzenia polityki państwa, natomiast na poziomie regionalnym interwencja Europejskiego Funduszu Społecznego (72% środków funduszu) będzie dotyczyła bezpośredniego wsparcia osób w celu poprawy ich sytuacji na rynku.

Program Operacyjny Wiedza, Edukacja, Rozwój obejmuje pięć następujących osi priorytetowych: I. Osoby młode na rynku pracy, II. Efektywne polityki publiczne dla rynku pracy, gospodarki i edukacji, III. Szkolnictwo wyższe dla gospodarki i rozwoju, IV. Innowacje społeczne i współpraca ponadnarodowa oraz V. Pomoc Techniczna.

Regionalny Program Operacyjny Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014-2020 przewiduje utworzenie 11 osi priorytetowych. Problematykę społeczną ujęto głównie w ramach osi priorytetowej 9. Włączenie społeczne i walka z ubóstwem oraz 10. Otwarty rynek pracy.

W ramach osi priorytetowej 9. wyznaczono priorytety inwestycyjne, których wdrożenie ma się przyczynić do aktywnej integracji osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym poprzez wzmocnienie ich szans na zatrudnienie, ułatwienia dostępu do przystępnych cenowo, trwałych oraz wysokiej jakości usług, w tym opieki zdrowotnej i usług socjalnych, w szczególności środowiskowych, opiekuńczych oraz usług wsparcia rodziny i pieczy zastępczej dla osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym, a także wzmocnienia sektora ekonomii społecznej w kreowaniu nowych miejsc pracy poprzez wspieranie przedsiębiorczości społecznej i integracji zawodowej w przedsiębiorstwach społecznych oraz ekonomii społecznej i solidarnej.

Z kolei w ramach osi priorytetowej 10. przewidziano wprowadzenie w życie priorytetów inwestycyjnych mających przyczynić się do zwiększenia dostępu do zatrudnienia dla osób poszukujących pracy i osób biernych zawodowo, w tym długotrwale bezrobotnych oraz oddalonych od rynku pracy, m.in. poprzez lokalne inicjatywy na rzecz zatrudnienia oraz wspieranie mobilności pracowników, zwiększenia liczby mikroprzedsiębiorstw (i nowopowstałych w nich miejsc pracy) tworzonych przez osoby bezrobotne i nieaktywne zawodowo oraz odchodzące z rolnictwa, a także wzrostu adaptacyjności małych i średnich przedsiębiorstw w regionie poprzez dostosowanie ich do zachodzących zmian gospodarczych i zapotrzebowania rynku oraz podnoszenie kompetencji i kwalifikacji pracowników, stanowiące element strategii rozwoju przedsiębiorstwa.

Strategia Polityki Społecznej Województwa Świętokrzyskiego na lata 2012-2020 jest dokumentem, który wyznacza główne kierunki regionalnej polityki społecznej. W strategii, na podstawie diagnozy sytuacji społecznej w województwie, sformułowano misję („Misją strategii polityki społecznej województwa świętokrzyskiego jest włączenie wszystkich mieszkańców, rodzin i podmiotów województwa do działań na rzecz trwałego rozwoju, poprawy jakości życia, zmniejszenia skali problemów społecznych, a także ich łagodzenia”) oraz wyznaczono 5 celów strategicznych: 1. Minimalizacja obszarów wykluczenia społecznego, 2. Kompleksowe działania na rzecz integracji społecznej oraz aktywizacji osób niepełnosprawnych, 3. Efektywny system polityki społecznej, 4. Profilaktyka i rozwiązywanie problemów wynikających z uzależnień od środków psychoaktywnych, 5. Wzmocnienie kapitału społecznego mieszkańców województwa świętokrzyskiego.

W celu strategicznym 1. ujęto kwestie wspierania osób i rodzin żyjących w ubóstwie oraz zagrożonych ubóstwem, wyrównywania szans mieszkańców w dostępie do usług społecznych, stworzenia i rozwoju efektywnego systemu wsparcia rodzin oraz rodzicielstwa zastępczego, a także przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

W celu strategicznym 2. zaakcentowano potrzebę kształtowania wizerunku osób niepełnosprawnych na rynku pracy, rozwijania usług socjalnych dla tych osób oraz tworzenia warunków sprzyjających ich zaradności i samodzielności.

W ramach celu strategicznego 3. zwrócono uwagę na konieczność systematycznego diagnozowania problemów społecznych oraz planowania strategicznego i operacyjnego w obszarze polityki, wprowadzania i wspierania innowacyjnych rozwiązań w zakresie pomocy

społecznej, ograniczenia niekorzystnych tendencji w sferze ludnościowej i rodzinnej, dostosowania infrastruktury i bazy społecznej do dynamiki długookresowych trendów demograficznych, kształcenia i szkolenia zawodowego kadr pomocy i integracji społecznej oraz podejmowania współpracy jednostek organizacyjnych pomocy społecznej z instytucjami rynku pracy.

W celu strategicznym 4. podkreślono potrzebę prowadzenia profilaktyki i zmniejszania skutków uzależnień oraz zwiększenia dostępności leczenia odwykowego i wsparcia w procesie wychodzenia z uzależnień, natomiast w ramach celu strategicznego 5. skupiono się na wzmocnieniu potencjału instytucji pozarządowych i wsparciu partnerstw na poziomie lokalnym i regionalnym, zaangażowaniu sektora pozarządowego w proces rozwiązywania problemów społecznych oraz rozwijaniu w województwie sektora ekonomii społecznej.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Sandomierskiego na lata 2014-2020 jest dokumentem, w którym na podstawie diagnozy sytuacji społeczno-gospodarczej, sformułowano założenia polityki społecznej powiatu. Ujęto je w ramach misji oraz 4 wyznaczonych celów strategicznych.

W obrębie celu strategicznego 1. zaplanowano działania służące zapewnieniu pomocy rodzinom w wypełnianiu podstawowych funkcji oraz dzieciom pozbawionym opieki, wspieraniu dzieci i młodzieży w kształceniu i rozwoju, w tym dzieci dotkniętych niepełnosprawnością, udzieleniu pomocy osobom opuszczającym, po osiągnięciu pełnoletności, rodzinę zastępczą, rodzinny dom dziecka, placówkę opiekuńczo-wychowawczą lub regionalną placówkę opiekuńczo-terapeutyczną, dom pomocy społecznej dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie, dom dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży oraz schronisko dla nieletnich, zakład poprawczy, specjalny ośrodek szkolno-wychowawczy i młodzieżowy ośrodek wychowawczy, specjalne ośrodki wychowawcze, młodzieżowe ośrodki socjoterapii zapewniające całodobową opiekę lub młodzieżowe ośrodki wychowawcze, a także działania w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy w rodzinie.

Działania wyznaczone w ramach celów strategicznych 2. i 3. skupiono natomiast na aktywizowaniu osób zagrożonych wykluczeniem społecznym poprzez wspieranie osób bezrobotnych i poszukujących pracy, ubogich, zagrożonych bezdomnością i bezdomnych,

usprawnianie osób starszych i zapewnienie im właściwej opieki oraz ograniczenie skutków niepełnosprawności, a także aktywizację społeczną i zawodową osób niepełnosprawnych.

Działania ujęte w obrębie celu strategicznego 4. poświęcono z kolei poprawie bezpieczeństwa publicznego w powiecie, m.in. poprzez przeciwdziałanie przestępczości, w tym wśród nieletnich, natomiast w ramach celu strategicznego 5. uwzględniono działania zakładające zwiększenie aktywności społecznej i obywatelskiej poprzez rozwój kadr i służb pomocowych oraz infrastruktury socjalnej, a także wspieranie instytucji społeczeństwa obywatelskiego.

Strategia Rozwoju Gminy Zawichost na lata 2012-2020 jest podstawowym dokumentem strategicznym określającym cele i kierunki polityki rozwoju gminy. Na podstawie diagnozy sytuacji społeczno-gospodarczej w gminie, analizy jej mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń, sformułowano wizję i misję gminy oraz cele strategiczne w 6 obszarach rozwojowych: 1. Strefa aktywności gospodarczej, 2. Arkadia trzeciego wieku (strefa aktywności życiowej), 3. Strefa aktywności ekologicznej, 4. Sfera aktywności turystycznej i zdrowotnej, 5. Rolnictwo, 6. Sfera usług społecznych.

Do celów operacyjnych istotnych z punktu widzenia niniejszego dokumentu zaliczono m.in.: wspieranie przedsiębiorczości mieszkańców i firm rodzinnych, rozwijanie stref aktywności gospodarczej, wspieranie działań na rzecz wzrostu zatrudnienia, utworzenie funduszu pożyczkowego i poręczeniowego, oferowanie ułatwień inwestorom oraz tworzenie warunków zachęcających do podejmowania działalności gospodarczej w gminie (ulgi w podatku lokalnym itp.), realizowanie idei slow biznesu, wspieranie produkcji rolniczej oraz rozwoju małych gospodarstw rolnych, rozwijanie ekoprodukcji rolniczej, wspieranie integracji środowiska wiejskiego w wymiarze społeczno-kulturowym, wspieranie rozwoju nowoczesnych gospodarstw rolnych i agroturystycznych, rozwijanie turystyki zdrowotnej, rozwijanie i poprawę jakości bazy turystycznej i rekreacyjnej, w tym zdrowotnej, kształtowanie i ochronę wartości krajobrazowych oraz lepsze wykorzystanie w promocji gminy walorów turystycznych, w tym terenów nadwiślańskich, wąwozów lessowych oraz obszarów NATURA 2000 i rezerwatu, organizowanie przedsięwzięć kulturalnych wyróżniających gminę oraz budujących jej markę i wizerunek, udział w regionalnych i ogólnopolskich wydarzeniach kulturalnych, budowę infrastruktury sportowej i rekreacyjnej,

nowych ścieżek rowerowych oraz lepsze wykorzystanie naturalnych ścieżek spacerowych i rowerowych.

Podkreślono również konieczność budowy Arkadii Dobrego Życia obejmującej zarówno strefę publiczną, jak i prywatną, budowy mieszkań komunalnych, w tym mieszkań chronionych, utworzenia miejsc całodobowej opieki wraz z usługami rehabilitacyjnymi dla osób starszych i niepełnosprawnych, utworzenie „stref aktywności” dla ludzi starszych i niepełnosprawnych oraz dla osób szukających ciszy i spokoju, uciekających z miast, aby mieszkać, rozwijać się i pracować oraz poprawy infrastruktury technicznej na terenie gminy, w tym dostosowania jej do potrzeb osób starszych i niepełnosprawnych.

Za ważne uznano także zapewnienie wysokiego poziomu szkolnictwa, poprawę stanu technicznego obiektów użyteczności publicznej służących zaspokajaniu potrzeb społecznych mieszkańców gminy, elastyczne i systematyczne rozszerzanie oferty edukacyjnej, dostosowanie obiektów do potrzeb osób niepełnosprawnych, rozwijanie oferty kulturalnej, sportowej i rekreacyjnej oraz odpowiedniej infrastruktury, skierowanie aktywności młodych ludzi na działania konstruktywne oraz zagospodarowanie ich czasu wolnego, zapewnienie bezpieczeństwa mieszkańcom, poprawę stanu technicznego i wyposażenia instytucji ochrony zdrowia, zwiększenie skuteczności edukacji zdrowotnej mieszkańców, poprawę warunków zdrowotnych mieszkańców poprzez wzrost jakości usług w jednostkach ochrony zdrowia, zwiększenie dostępności i usprawnienie podstawowej oraz specjalistycznej opieki zdrowotnej, rozwijanie nowych form pomocy społecznej, zwiększenie dostępności żłobków i przedszkoli, reintegrację grup wykluczonych, wspieranie działań organizacji pozarządowych, propagowanie, wdrażanie i wspieranie działań wolontariatu, zintensyfikowanie dialogu społecznego oraz wykorzystanie aktywności społecznej mieszkańców gminy w kreowaniu jej rozwoju.

II. DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ W GMINIE

1. DANE PODSTAWOWE O GMINIE

Gmina Zawichost jest gminą miejsko-wiejską, położoną w północno-wschodniej części województwa świętokrzyskiego, w powiecie sandomierskim. W obrębie województwa świętokrzyskiego sąsiaduje z gminami Dwikozy (z powiatu sandomierskiego) i Ożarów (z powiatu opatowskiego), a przez Wisłę z gminami Annapol (z powiatu kraśnickiego w województwie lubelskim) i Radomyśl nad Sanem (z powiatu stalowowolskiego w województwie podkarpackim).

Gmina zajmuje powierzchnię 80,19 km², co stanowi 11,9% powierzchni powiatu, a w jej skład wchodzi: miasto Zawichost i 14 sołectw: Czyżów Szlachecki, Czyżów Plebański, Dąbie, Dziurów, Chrapanów, Józefków, Kolecin, Linów, Linów Kolonia, Pawłów, Piotrowice, Podszyn, Wygoda i Wyspa.

Gmina położona jest na Wyżynie Kielecko-Sandomierskiej, w środkowowschodniej części Wyżyny Sandomierskiej. Samo miasto Zawichost leży nad Wisłą, na wysokim wapiennym tarasie jej lewego brzegu.

Gmina posiada zasoby przyrodnicze o dużej wartości. Na jej terenie znajduje się częściowo „Małopolski Przełom Wisły”, objęty programem ochrony Natura 2000 i ze względu na olbrzymią bioróżnorodność powszechnie uznawany za bardzo cenny przyrodniczo, oraz rezerwat „Zielonka” w pobliżu wsi Czyżów Szlachecki, Czyżów Plebański i Dąbie. Prawną ochroną objęte są również występujące w gminie pomniki przyrody, do których zaliczają się: 4 lipy drobnolistne i klon pospolity w parku dworskim w Czyżowie Szlacheckim, 2 jesiony wyniosłe, lipa drobnolistna i kasztanowiec biały w parku dworskim w Linowie oraz lipa drobnolistna w Zawichoście.

Przypuszcza się, że Ziemia Zawichojska zamieszkiwana była już przez Prastłowian, którzy w IV lub V wieku n.e. założyli tu gród. Pierwsza pisana wzmianka o Zawichoście pochodzi z bulli papieża Eugeniusza III z 1148 roku. Zawichost był wtedy grodem kasztelańskim z osadą targową położoną w pobliżu przeprawy przez Wisłę, na skrzyżowaniu ważnych szlaków handlowych. Był też siedzibą archidiakonatu, a na jego terenie znajdowały się trzy parafie.

W końcu XIII i w XIV wieku Ziemia Zawichojska była wielokrotnie grabiona i niszczonea przez powtarzające się najazdy Tatarów i Litwinów, a w XVII i XVIII wieku – Szwedów. Po trzecim rozbiórce Polski w 1795 roku Zawichost znalazł się w granicach zaboru austriackiego, a po zwycięskiej bitwie Napoleona z Austrią wszedł w skład Księstwa Warszawskiego. W 1815 roku, po Kongresie Wiedeńskim, Zawichost znalazł się w obrębie Królestwa Polskiego.

W XIX wieku Zawichost był dość dużym miastem, w którym funkcjonowała poczta – Opatowski Urząd Pocztowy. Na jego terenie znajdowała się także siedziba III Zawichojskiego Okręgu Celnego. Prowadzony był handel hurtowy różnymi produktami, spławianymi Wisłą do Warszawy, Gdańska czy Torunia. W 1848 roku na Wiśle pojawiły się parowe statki towarowe.

Miasto rozwijało się prężnie do czasu Powstania Styczniowego, a w 1888 roku w wyniku ukazu carskiego utraciło prawa miejskie. W XIX wieku w Zawichoście działały: cegielnia, garncarnia, 2 wapienniki oraz zakłady rzemieślnicze. Początek XX wieku to dla miejscowości czas intensywnego życia kulturalnego. Powstałe z inicjatywy inteligencji polskiej towarzystwo „Macierz” utworzyło dla lokalnej ludności bibliotekę, założono także przedszkole dla dzieci.

W czasie I wojny światowej Zawichost przez ponad rok znajdował się w strefie przyfrontowej; Rosjanie opuścili go w 1915 roku, a ich miejsce zajęli Austriacy. W 1918 roku miejscowość znalazła się w granicach Państwa Polskiego. Chociaż działania wojenne ją ominęły miasto, lokalne życie gospodarcze zostało osłabione. Zawichost odzyskał prawa miejskie 1 stycznia 1926 roku. Składał się wówczas z części nadrzecznej, zwanej Polskim Miastem, w której miały swoje siedziby wszystkie urzędy i instytucje publiczne, oraz z części zachodniej, zwanej Prosperowem, zamieszkałej przez społeczność żydowską.

W czasie II wojny światowej na terenie miasta Niemcy utworzyli getto; przetrzymywano w nim ok. 5 tysięcy Żydów, których w 1942 roku wywieziono do obozu zagłady w Bełżcu. W 1944 roku Zawichoście toczyły się zacięte walki o przyczółek na Wiśle, podczas których miasto zostało niemal doszczętnie zniszczone. W latach powojennych Zawichost odbudowano.

Wskutek zniszczeń wojennych, na terenie gminy Zawichost zachowało się bardzo niewiele zabytkowych obiektów. Ocalałe mają głównie charakter sakralny i są to: Kościół

parafialny pw. Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny z lat 1738-40 (wzmiankowany po raz pierwszy w 1148 roku), Kościół pw. Św. Jana Chrzciciela zbudowany w latach 1244-1257 wraz z klasztorem w stylu wczesnogotyckim dla zakonu klarysek z fundacji księcia Bolesława Wstydliwego, kościół pw. Św. Trójcy pochodzący z XII wieku i przebudowany w XV i XVIII wieku oraz kościół pw. Wszystkich Świętych w Czyżowie pochodzący z XVIII wieku.

Na terenie gminy znajdują się także dwa zespoły dworskie: w Czyżowie Szlacheckim i Linowie. Pałac z Czyżowie powstał w połowie XVIII wieku i obecnie znajduje się w nim hotel, natomiast murowany dwór w Linowie pochodzi z połowy XIX wieku, a w jego otoczeniu znajdują się ruiny starej gorzelnii oraz pozostałości parku.

2. INFRASTRUKTURA TRANSPORTOWA I KOMUNIKACYJNA

Przez obszar gminy Zawichost przebiegają: droga wojewódzka nr 777 z Sandomierza do Maruszowa oraz droga wojewódzka nr 755 z Kosina do Ostrowca Świętokrzyskiego. System komunikacyjny gminy uzupełniają sieci dróg powiatowych (o łącznej długości 28 km) oraz dróg gminnych (o łącznej długości 99 km). W Zawichoście znajduje się również przeprawa promowa przez Wisłę.

Zawichost położony jest 17 km na północny zachód od Sandomierza i 38 km od Tarnobrzega, natomiast od stolicy województwa Kielc dzieli go ok. 100 km.

Usługi komunikacyjne na terenie gminy świadczą prywatni przewoźnicy, wśród nich Euro Trans – Przewóz osób (ul. Sucharzowska 18, 27-600 Sandomierz). Dobre połączenia komunikacyjne mają mieszkańcy Zawichostu, Linowa, Czyżowa Szlacheckiego oraz Czyżowa Plebańskiego a także Chrapanowa i Wygody, natomiast z trudnościami komunikacyjnymi borykają się mieszkańcy miejscowości Wyspa, Pawłów i Piotrowice.

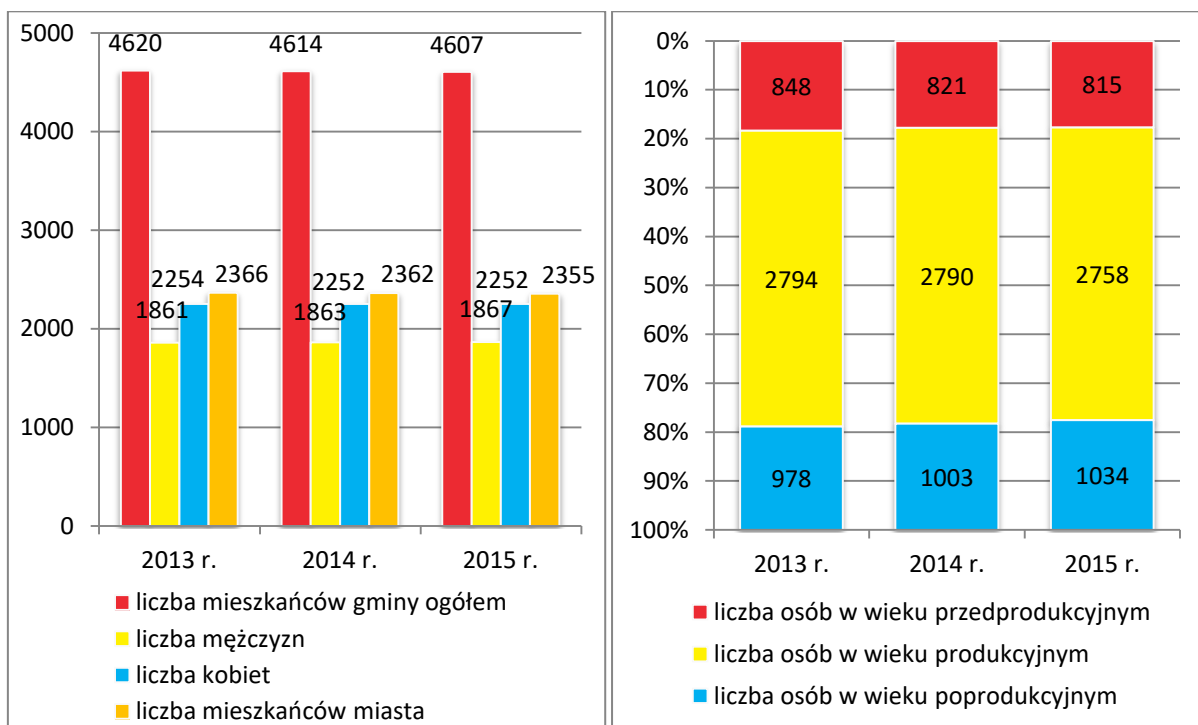
3. STRUKTURA DEMOGRAFICZNA I ZASOBY MIESZKANIOWE

W latach 2013-2015 liczba ludności gminy Zawichost zmniejszała się nieznacznie z roku na rok (z 4.620 w 2012 r. do 4.607 w 2014 r.). Na koniec kolejnych lat większość wśród ogółu mieszkańców gminy stanowiły kobiety (po 51,2% w latach 2013-2014, 51,1% w 2015 r.).

Na koniec 2015 roku średnia gęstość zaludnienia w gminie wynosiła 58 osób na 1 km² i była znacznie niższa od średniej dla powiatu sandomierskiego – 117 osób na 1 km².

W analizowanym okresie systematycznie zmniejszała się liczba dzieci i młodzieży oraz osób w wieku produkcyjnym, natomiast liczba osób starszych rosła z roku na rok. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawiają poniższe wykresy.

Wykresy 1-2. Ludność gminy oraz jej struktura wiekowa w latach 2013-2015

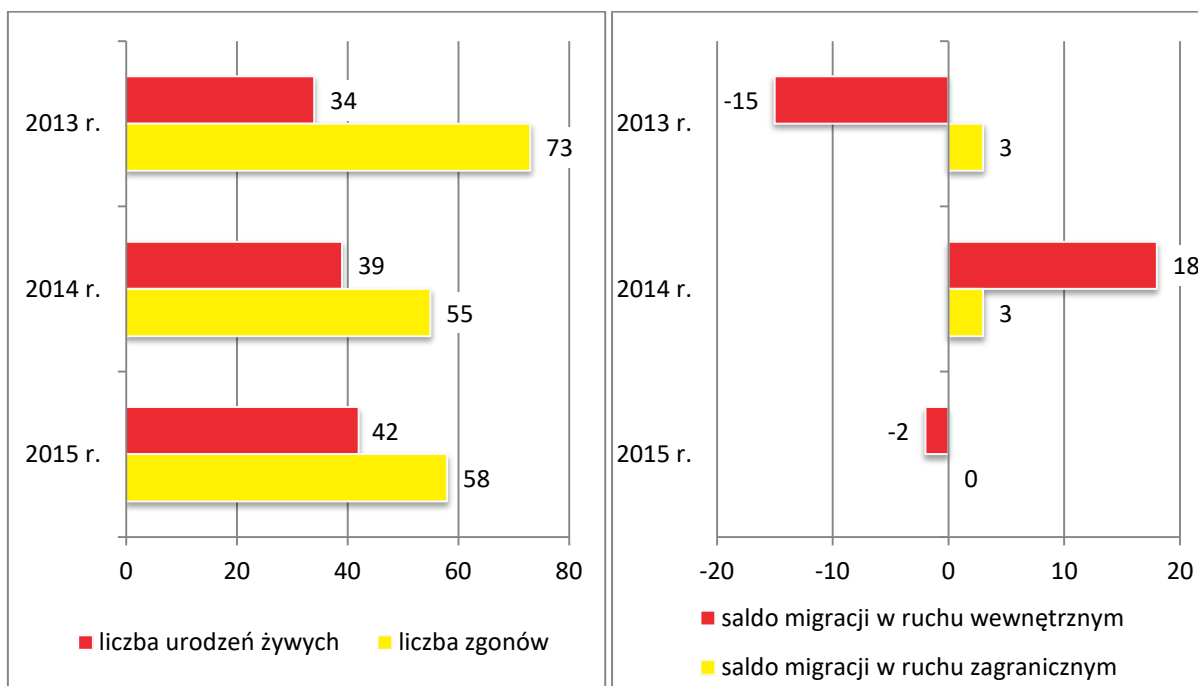

Źródło danych: Główny Urząd Statystyczny.

Zmniejszająca się liczba mieszkańców gminy była efektem ujemnego przyrostu naturalnego (-39 w 2013 r. i po -16 w latach 2014-2015) oraz niekorzystnego w 2013 i 2015 roku salda migracji odbywającej się głównie w ruchu wewnętrznym (-12 w 2013 r. i -2 w 2015 r.).

Dane szczegółowe na temat ruchu naturalnego i salda migracji mieszkańców gminy przedstawiają poniższe wykresy.

Wykresy 3-4. Ruch naturalny i saldo migracji ludności gminy w latach 2013-2015

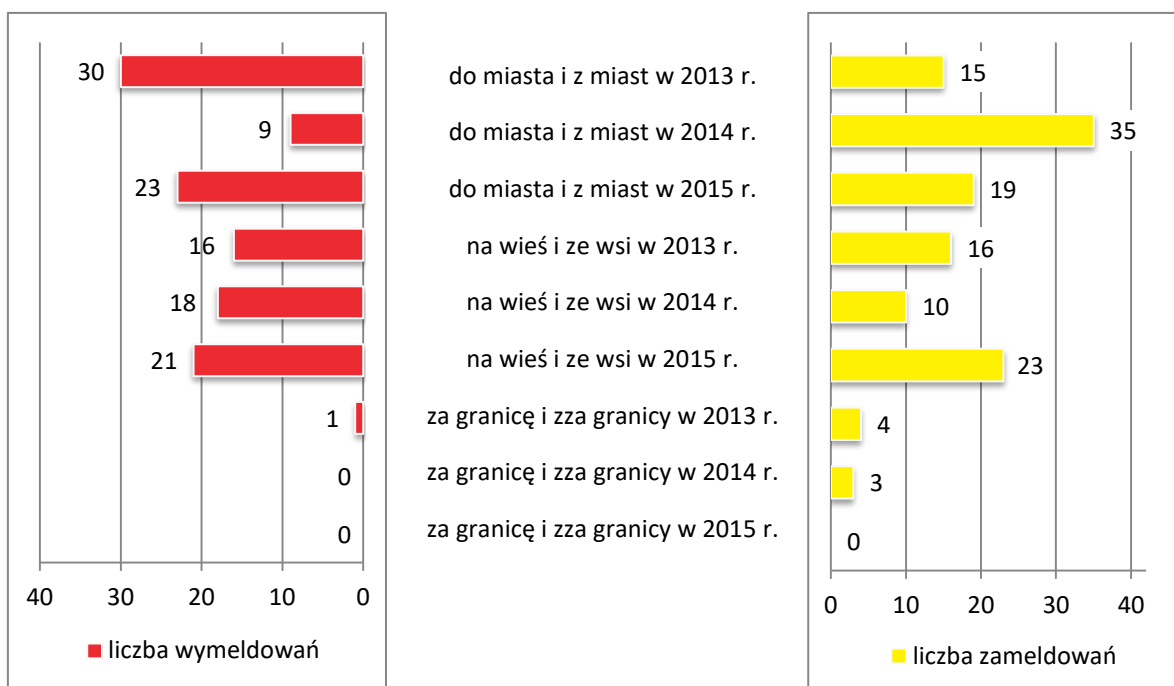

Źródło danych: Główny Urząd Statystyczny.

Mieszkańcy gminy opuszczający jej teren w 2013 i w 2015 roku kierowali się przede wszystkim do innych jednostek miejskich, natomiast w 2014 roku główny kierunek migracji stanowiły inne obszary wiejskie.

Dla większości osób, które postanowiły się osiedlić w gminie, wcześniejszym miejscem zamieszkania były zarówno inne miasta, jak i inne obszary wiejskie, przy czym w latach 2014-2015 roku wzrosła, a następnie spadła liczba nowych mieszkańców gminy, którzy poprzednio mieszkali w innych miastach, i jednocześnie spadła, a w kolejnym roku wzrosła liczba nowych mieszkańców gminy, dla których wcześniejszym miejscem zamieszkania były inne obszary wiejskie. W analizowanym okresie marginalne znaczenie miał ruch migracyjny odbywający się za granicę i z za granicy.

Dane szczegółowe na temat ruchu migracyjnego ludności gminy według typu i kierunku migracji przedstawia poniższy wykres.

Wykres 5. Ruch migracyjny ludności gminy w latach 2013-2015 według typu i kierunku migracji

Źródło danych: Główny Urząd Statystyczny.

Analizując sytuację demograficzną w gminie, należy podkreślić, iż przyjęty do badania trzyletni okres jest zbyt krótki, aby jednoznacznie zdefiniować charakter zachodzących zmian. Uwagę zwraca jednak malejący udział w populacji gminy dzieci, młodzieży i osób w wieku produkcyjnym oraz rosnący odsetek osób starszych. Przypuszczać należy, że w niedługim czasie gmina zmagać się będzie z postępującym procesem starzenia się społeczności lokalnej, co w niedługiej perspektywie będzie m.in. wymagało dostosowania w szerszym zakresie niż dotychczas wachlarza usług społecznych do potrzeb seniorów.

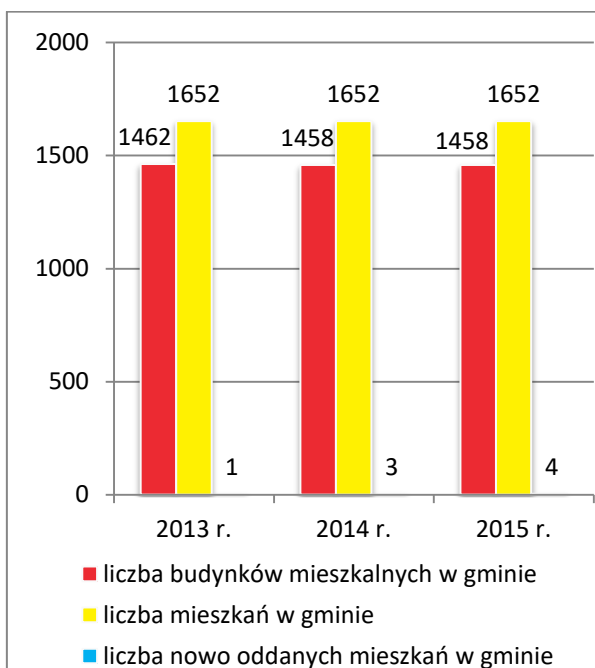
Sytuacja demograficzna w gminie jest jednym z uwarunkowań lokalnej polityki mieszkaniowej. Według danych Głównego Urzędu Statystycznego, w latach 2013-2015 liczba mieszkań w gminie Zawichost pozostawała na tym samym poziomie (po 1.652 w każdym roku). W analizowanym okresie liczba nowo oddanych mieszkań w gminie była niewielka (1 w 2013 r., 3 w 2014 r., 4 w 2015 r.), a łączna liczba dostępnych w nich izb oraz powierzchnia użytkowa wyniosła odpowiednio: 6 i 97 m² w 2013 roku, 17 i 417 m² w 2014 roku, 22 i 887 m² w 2015 roku. Wśród nowo oddanych mieszkań nie było mieszkań poszerzających zasoby gminy.

Z danych Urzędu Miasta i Gminy Zawichost wynika, że w latach 2013-2015 liczba mieszkań komunalnych będących w zasobach gminy była na tym samym poziomie (po 14 w każdym roku). Wśród nich było 8 mieszkań socjalnych.

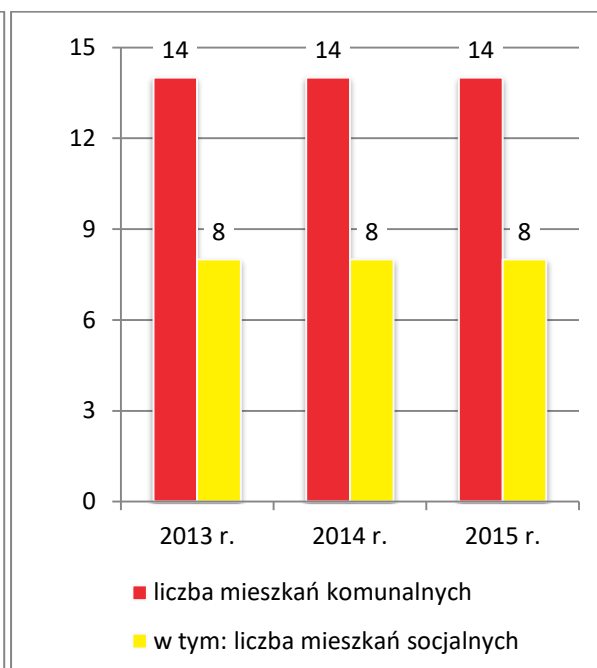
W analizowanym okresie złożono odpowiednio 6, 4 i 3 wnioski o przydział mieszkania komunalnego z zasobów gminy i taka była również liczba oczekujących na mieszkanie socjalne. W 2013 roku 1 osoba otrzymała wyrok eksmisyjny bez wskazania lokalu socjalnego, a w kolejnych latach takich osób nie było.

Dane szczegółowe na temat zasobów mieszkaniowych w gminie przedstawiają poniższe wykresy.

Wykres 6. Zasoby mieszkaniowe w gminie w latach 2013-2015

Wykres 7. Mieszkania pozostające w zasobach gminy w latach 2013-2015

Źródło danych: Główny Urząd Statystyczny oraz Urząd Miasta i Gminy Zawichost.

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego na koniec 2014 roku większość mieszkań w gminie była wyposażona w instalacje techniczno-sanitarne w postaci wodociągu, ustępu spłukiwanego, łazienki i centralnego ogrzewania. Najlepiej wyglądała sytuacja z dostępem do sieci wodociągowej, do której podłączonych było 90,7% mieszkań w mieście oraz 87,7% mieszkań na terenach wiejskich gminy. Ustęp spłukiwany i łazienkę posiadało odpowiednio 82,8% i 77,3% mieszkań w mieście oraz 58,4% i 56,4% mieszkań na wsi, a do

centralnego ogrzewania dostęp miało 69,6% mieszkań w mieście i 50,3% mieszkań na obszarze wiejskim gminy. Znacznie gorsza była dostępność sieci gazowej w gminie – w mieście podłączonych do niej było 39,2% mieszkań, a na wsi jedynie 11,5% mieszkań (w sumie 392 czynne przyłącza do budynków mieszkalnych).

Mieszkańcy gminy, którzy z uwagi na trudną sytuację materialną nie byli w stanie pokryć kosztów związanych z utrzymaniem mieszkania, otrzymywali, po spełnieniu określonych warunków, dodatki mieszkaniowe. Jest to świadczenie pieniężne udzielane w ramach zadań własnych gminy i realizowane przez Urząd Miasta i Gminy Zawichost. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 1. Dodatki mieszkaniowe przyznane w gminie w latach 2013-2015

	2013 r.	2014 r.	2015 r.
liczba gospodarstw, którym przyznano dodatki mieszkaniowe	10	9	11
liczba przyznanych dodatków mieszkaniowych	88	79	brak danych
wartość przyznanych dodatków mieszkaniowych (w zł)	9.956	11.160	13.418

Źródło danych: Urząd Miasta i Gminy Zawichost oraz Główny Urząd Statystyczny.

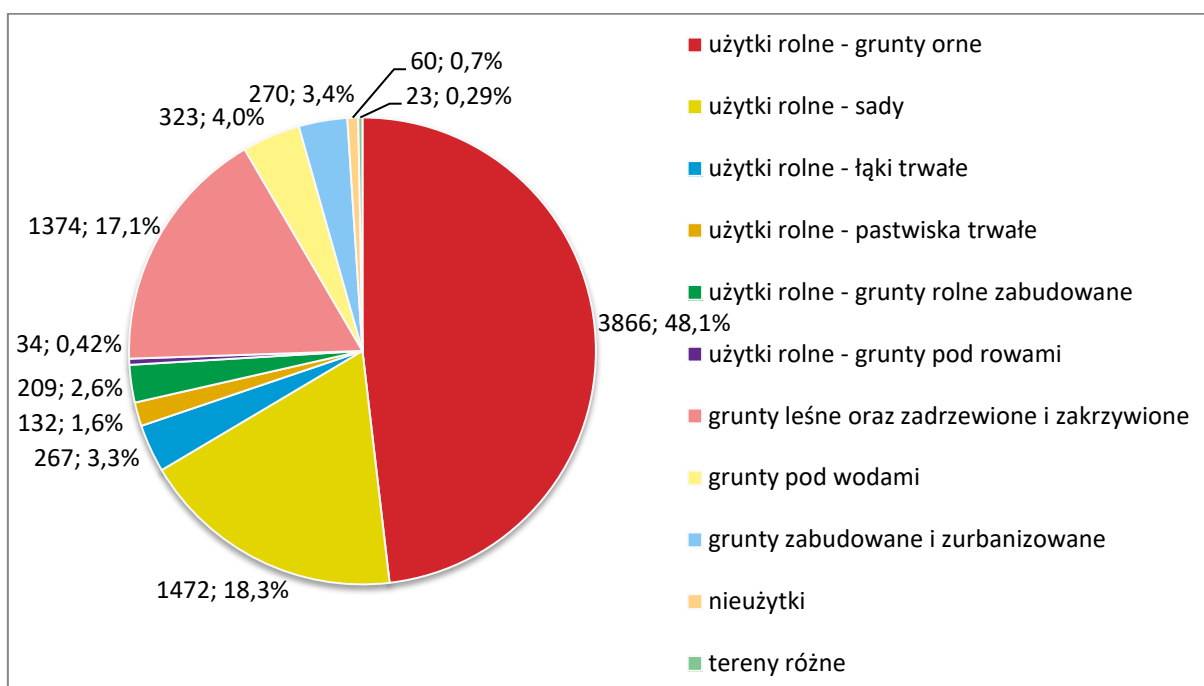
W latach 2013-2015 liczba gospodarstw domowych, którym przyznano dodatki mieszkaniowe utrzymywała się na zbliżonym poziomie (10 w 2013 r., 9 w 2014 r. i 11 w 2015 r.), natomiast systematycznie zwiększała się wysokość kwot wydatkowanych na ten cel (z 9.956 zł w 2013 r. do 13.418 zł w 2015 r.).

Warto dodać, iż w 2014 roku w gminie wypłacono 5 dodatków energetycznych na łączną kwotę 322 zł, natomiast rok później ich liczba spadła do 2 (na kwotę 154 zł). Ta forma pomocy udzielana jest osobom, którym przyznano dodatek mieszkaniowy oraz które są stroną umowy kompleksowej lub umowy sprzedaży energii elektrycznej zawartej z przedsiębiorstwem energetycznym i zamieszkują w miejscu dostarczania energii elektrycznej.

4. STRUKTURA GOSPODARCZA I SYTUACJA NA RYNKU PRACY

Gmina Zawichost jest gminą o charakterze zdecydowanie rolniczym. W strukturze użytkowania gruntów przeważają użytki rolne (74,5%), wśród nich grunty orne (48,1%) i sady (18,3%). Znaczny jest także udział gruntów leśnych oraz zadrzewionych i zakrzewionych (17,1%). Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższy wykres.

Wykres 8. Użytki rolne, lasy i grunty leśne, pozostałe grunty i nieużytki (w ha) w gminie

Źródło danych: Główny Urząd Statystyczny.

Na większości obszaru gminy przeważają gleby urodzajne; ponad 72% ziem posiada klasę bonitacyjną I-III. Najlepsze gleby występują w pasie sołectw południowych i w części północno-wschodniej gminy. Są to: w części południowej – gleby brunatne właściwe, brunatne wylugowane i kwaśne, bielicowe właściwe i pseudobielicowe, a w części północno-wschodniej – mady i brunatnoziemy.

Klimat na terenie gminy jest korzystny dla uprawy wszystkich kultywowanych w Polsce roślin, szczególnie wymagających dobrych warunków glebowych, jak warzywa i buraki cukrowe. Pod względem upraw i hodowli obszar gminy dzieli się na 4 rejony:

- rejon południowy (Zawichost, Dziurów, Dąbie), gdzie prowadzi się uprawy warzyw, pomidorów, fasoli, kapusty, krzewów jagodowych i roślin sadowniczych,

- rejon południowo-zachodni (Pawłów, Wygoda, Józefków, Wyspa), gdzie uprawia się buraki cukrowe, pszenicę, rośliny warzywniczo-sadownicze oraz prowadzi hodowlę zwierząt,
- rejon północny (Chrapanów, Podszyn, Kolecin, Czyżów), gdzie uprawia się truskawki, rośliny okopowe, jęczmień, hoduje trzodę chlewną i bydło rzeźne,
- rejon dolny Wisły (Linów, Piotrowice), gdzie rozwinięta jest hodowla bydła i trzody chlewnej oraz uprawa truskawek i zbóż.

Według danych Powszechnego Spisu Rolnego z 2010 roku w gminie funkcjonowało 775 gospodarstw rolnych, w tym 705 gospodarstw prowadzących działalność rolniczą. Wśród nich były 54 gospodarstwa małe o powierzchni do 1 ha, 346 gospodarstw o powierzchni od 1 do 5 ha, 194 gospodarstwa o powierzchni od 5 do 10 ha, 62 gospodarstwa o powierzchni od 10 do 15 ha oraz 49 gospodarstw o powierzchni 15 ha i więcej.

W strukturze upraw dominowały zboża (uprawą zbóż zajmowały się 459 gospodarstwa rolne spośród 538 trudniących się uprawą) i ziemniaki (270), uprawiano także warzywa gruntowe (72), uprawy przemysłowe (39), buraki cukrowe (30), rośliny strączkowe na ziarno (13) oraz rzepak i rzepik (11). Duże znaczenie dla gospodarki gminy mają sady, które zajmują obszar ok. 550 ha.

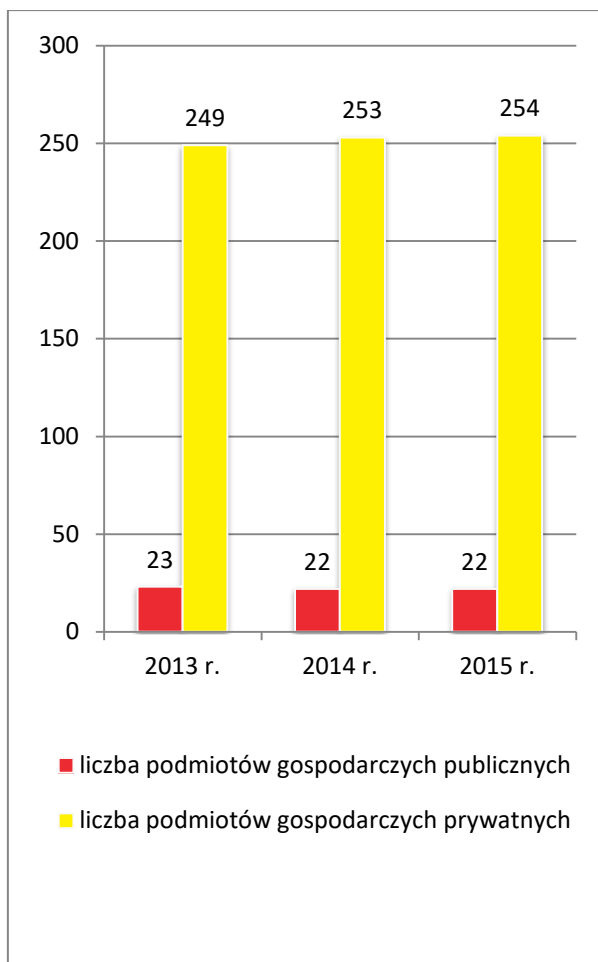
Podstawowy kierunek produkcji zwierzęcej stanowiła natomiast hodowla bydła (zajmowały się nią 102 gospodarstwa spośród 294 utrzymujących zwierzęta gospodarskie) i trzody chlewnej (79). Pogłowie bydła liczyło 442 sztuki, a trzody chlewnej 1.711 sztuk. Prowadzono także chów koni (w 30 gospodarstwach), a w większości gospodarstw (237) hodowano drób, którego pogłowie liczyło łącznie: 8.953 sztuki.

Na terenie gminy znajdują się udokumentowane zasoby złóż mineralnych. Jest to głównie ziemia krzemionkowa występująca w okolicach Zawichostu i Piotrowic.

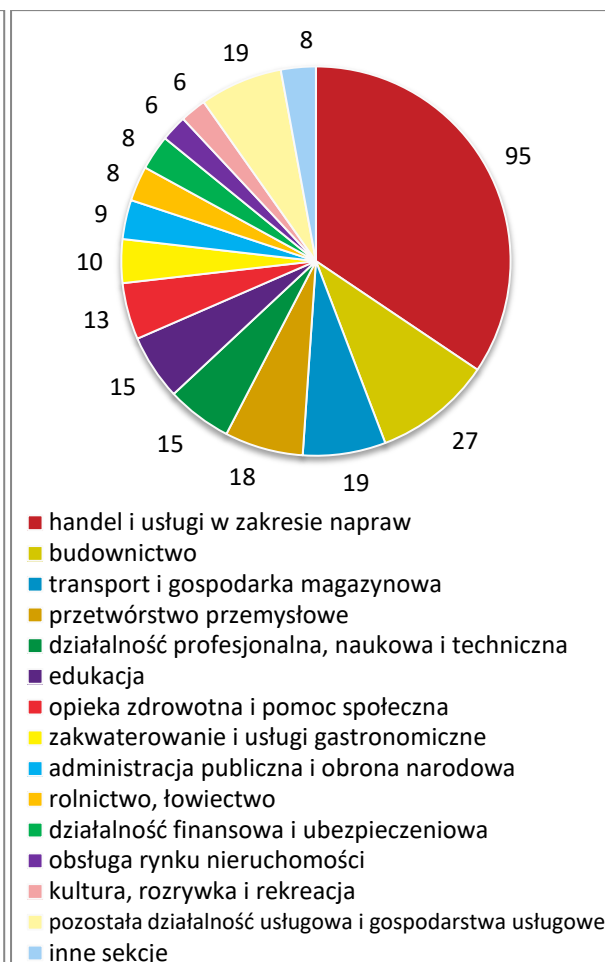
W latach 2013-2015 liczba podmiotów gospodarczych funkcjonujących w gminie pozostawała na zbliżonym poziomie (272 w 2013 r., 275 w 2014 r., 278 w 2014 r.). Zdecydowana większość z nich znajdowała się w rękach prywatnych (249 w 2013 r., 253 w 2014 r., 254 w 2015 r.). W 2015 roku dominującym rodzajem działalności gospodarczej prowadzonej w gminie był handel i usługi w zakresie napraw (95 podmiotów). Na kolejnych miejscach znajdowały się podmioty zajmujące się budownictwem (27), transportem i gospodarką magazynową (19) oraz przetwórstwem przemysłowym (18).

Dane szczegółowe na temat podmiotów gospodarczych funkcjonujących w gminie przedstawiają poniższe wykresy.

Wykres 9. Podmioty gospodarcze w gminie w latach 2013-2015

Wykres 10. Podmioty gospodarcze w gminie w poszczególnych sekcjach Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD) w 2015 roku

Źródło danych: Główny Urząd Statystyczny.

Z uwagi na rolniczy charakter gminy szczególne znaczenie mają podmioty działające w obszarze obsługi produkcji rolnej, które trudnią się skupem, magazynowaniem i przetwarzaniem produktów rolnych, naprawą sprzętu rolniczego, mechanizacją i chemizacją rolnictwa, świadczeniem usług finansowych. Są to m.in. mające siedziby w Zawichoście – Spółdzielnia Kółek Rolniczych, Gminna Spółdzielnia „Samopomoc Chłopska” oraz Bank Spółdzielczy. Na terenie gminy działa również kilkanaście chłodni do przechowywania warzyw i owoców.

Do liczących się podmiotów gospodarczych na terenie gminy należą również m.in. Zakłady Przetwórstwa Surowców Chemicznych i Mineralnych „Piotrowice” Sp. z o.o. – producent wypełniaczy kredowych i dolomitowych, Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Handlowe „SK-Plast” – producent maszyn wykorzystywanych przy produkcji opakowań, „Maspek” – firma zajmująca się produkcją piekarniczo-cukierniczą, usługami gastronomicznymi i hotelarskimi oraz Zakład Produkcji i Usług „Westpol” zajmujący się stolarstwem oraz budownictwem.

Sytuacja gospodarcza w gminie wpływa na kondycję lokalnego rynku pracy. Według danych Głównego Urzędu Statystycznego, w latach 2013-2015 liczba posiadających zatrudnienie mieszkańców gminy Zawichost zmniejszała się z roku na rok (z 338 w 2012 roku do 266 w 2014 roku). Mimo iż dane te nie uwzględniają pełnej liczby osób zatrudnionych (nie obejmują osób pracujących w jednostkach budżetowych działających w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego, osób pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie, duchownych oraz pracujących w organizacjach, fundacjach i związkach, bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób), na uwagę zasługuje bardzo niski i systematycznie zmniejszający się ich udział w ogóle osób w wieku produkcyjnym (12,1% w 2013 r., 11,6% w 2014 r., 9,6% w 2015 r.) oraz większy w tym gronie odsetek kobiet niż mężczyzn (57,4% w 2013 r., 55,6% w 2014 r., 65,4% w 2015 r.).

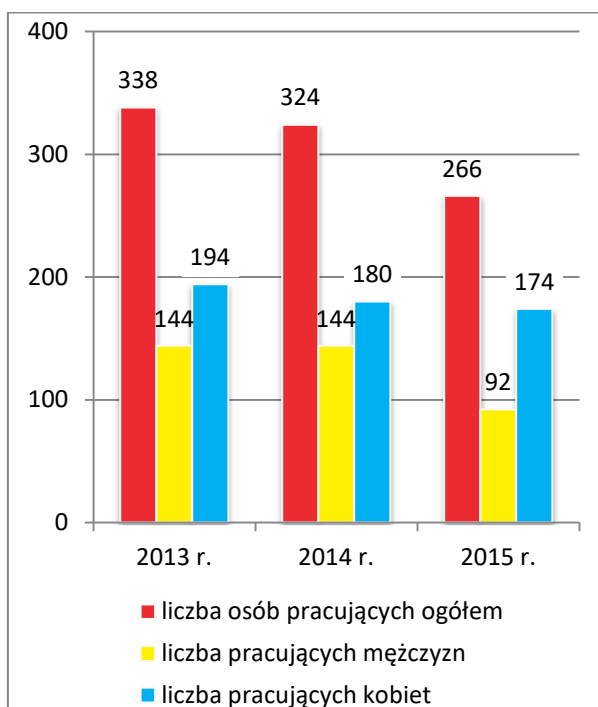
Z danych Powiatowego Urzędu Pracy w Sandomierzu wynika z kolei, że w latach 2013-2015 liczba osób bezrobotnych w gminie zmniejszała się z roku na rok (z 338 w 2012 r. do 214 w 2015 r.). Wśród osób pozostających bez pracy w 2013 roku większość stanowiły kobiety (52,1%), a w latach 2014-2015 mężczyźni (51,8% w 2014 r., 55,1% w 2015 r.).

W analizowanym okresie stale zmniejszała się również liczba osób bezrobotnych długotrwale (171 w 2013 r., 153 w 2014 r., 95 w 2015 r.), pozostających w tzw. wieku mobilnym (236 w 2012 r., 262 w 2013 r., 212 w 2014 r., 168 w 2015 r.) oraz uprawnionych do pobierania zasiłku (14 w 2013 r., 12 w 2014 r., 4 w 2015 r.).

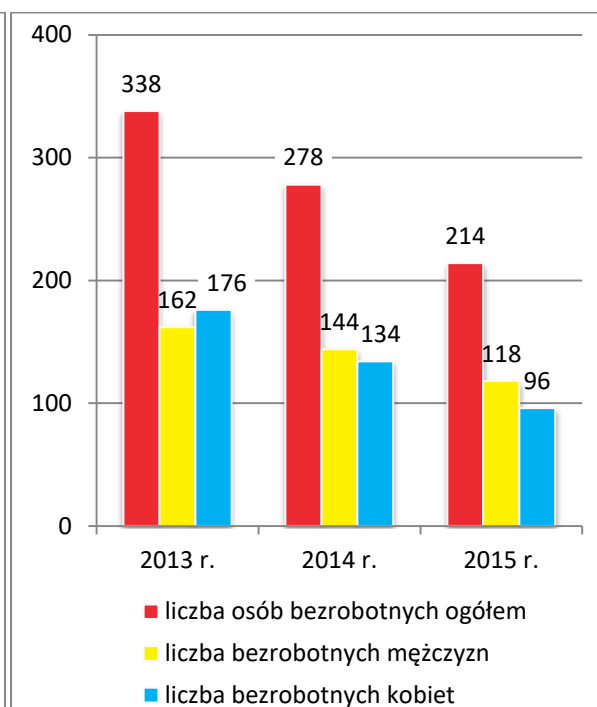
W latach 2013-2015 udział osób bezrobotnych w ogóle mieszkańców gminy będących w wieku produkcyjnym zmniejszał się z roku na rok. W 2012 roku wyniósł 12,1%, rok później osiągnął poziom 10%, a w 2015 roku spadł do 7,8%.

Dane szczegółowe na temat pracujących i bezrobotnych mieszkańców gminy przedstawiają poniższe wykresy.

Wykres 11. Mieszkańcy gminy posiadający zatrudnienie w latach 2013-2015*

Wykres 12. Bezrobotni w gminie według płci w latach 2013-2015

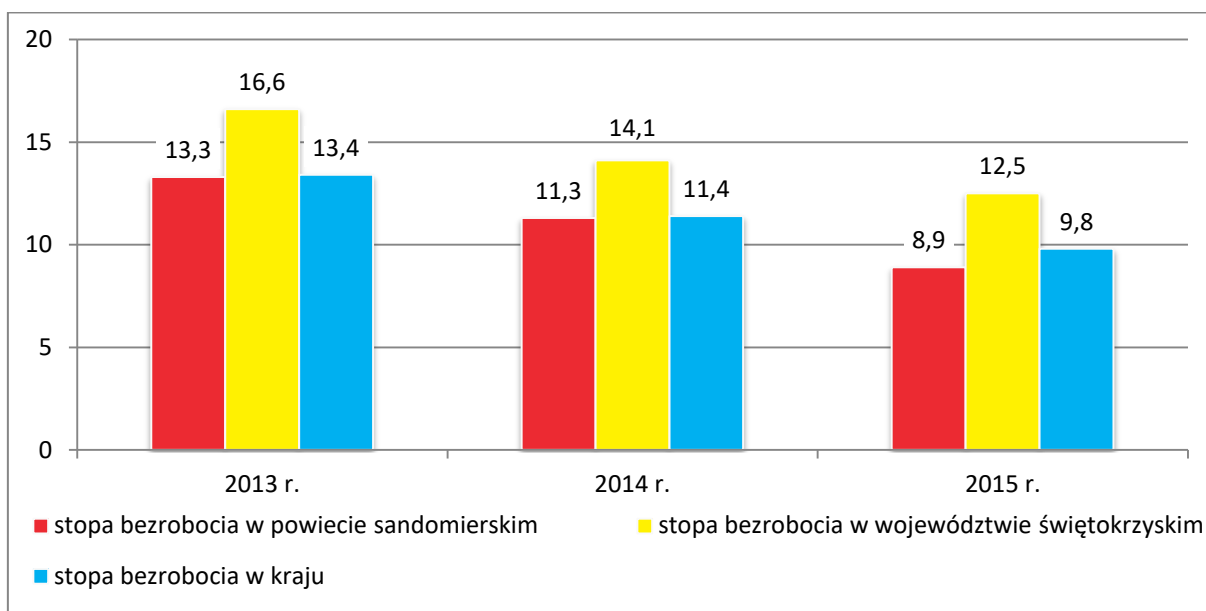
*bez pracujących w jednostkach budżetowych działających w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego, osób pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie, duchownych oraz pracujących w organizacjach, fundacjach i związkach, bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób.

Źródło danych: Główny Urząd Statystyczny i Powiatowy Urząd Pracy w Sandomierzu.

Spadek liczby osób bezrobotnych w gminie w latach 2014-2015 mógł być efektem wprowadzenia profilowania osób pozostających bez pracy w zależności od gotowości do podjęcia zatrudnienia. Z tego powodu wiele osób, które dotychczas rejestrowały się w Urzędzie Pracy tylko po to, by podlegać ubezpieczeniu zdrowotnemu, straciło status osoby bezrobotnej.

W latach 2013-2015 stopa bezrobocia w powiecie sandomierskim była niższa niż w województwie świętokrzyskim i w kraju. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższy wykres.

Wykres 13. Stopa bezrobocia w powiecie sandomierskim, w województwie świętokrzyskim i w kraju w latach 2013-2015 (w %)

Źródło danych: Główny Urząd Statystyczny.

W 2014 roku w gminie Zawichost na 1.000 mieszkańców pracowało 70 osób, a przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto wyniosło 3.526,06 zł, co odpowiadało 88,1% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w Polsce. Wśród aktywnych zawodowo mieszkańców gminy, 262 osoby wyjeżdżały do pracy do innych gmin, a 139 pracujących przyjeżdżało do pracy spoza gminy; saldo przyjazdów i wyjazdów do pracy wyniosło -123.

Większość aktywnych zawodowo mieszkańców gminy (54,8%) pracowało w sektorze rolniczym (rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo), 13,4% w przemyśle i budownictwie, 10,1% w sektorze usługowym (handel, naprawa pojazdów, transport, zakwaterowanie i gastronomia, informacja i komunikacja) a 1,3% w sektorze finansowym (działalność finansowa i ubezpieczeniowa, obsługa rynku nieruchomości).

Analizując sytuację gospodarczą gminy, należy zauważyć, że pomimo posiadania przez większość jej mieszkańców gospodarstw rolnych, uzyskiwany z nich dochód przeważnie nie zaspokaja ich potrzeb bytowych. Z tego powodu coraz częściej szukają oni zatrudnienia poza rolnictwem.

Pomimo coraz bardziej korzystnych w ostatnich latach wskaźników bezrobocia rejestrowanego w gminie, problem ten jest zauważalny, będąc jednym z głównych powodów korzystania ze świadczeń pomocy społecznej na jej terenie. W szczególnie trudnej sytuacji

znajdują się ludzie młodzi, dla których brak pracy jest przesłanką do degradacji ekonomicznej, społecznej i osobowościowej, a także powodem opuszczania gminy w poszukiwaniu zatrudnienia.

Z uwagi na rolniczy charakter gminy, należy nadal wspomagać gospodarstwa prowadzące produkcję rolniczą i zmiany w rolnictwie, m.in. poprzez pomoc w stworzeniu i wspieranie grup producenckich oraz ułatwianie dostępu do rynków zbytu. Znaczna liczba małych firm wśród podmiotów gospodarczych działających w gminie wymaga z kolei podejmowania działań na rzecz ich utrzymania oraz zwiększenia potencjału, np. poprzez udzielanie pomocy w dostępie do nowoczesnych technologii i innowacyjnych rozwiązań biznesowych.

Rozważając położenie mieszkańców gminy pozostających bez zatrudnienia, należy zwrócić uwagę na potrzebę zwiększania kompetencji, kwalifikacji i mobilności osób bezrobotnych, tak aby skuteczniej i trafniej odpowiadały na zapotrzebowanie regionalnego rynku pracy. Bardzo ważne jest wsparcie ludzi młodych, umożliwienie im podjęcia pierwszej pracy i zdobycia doświadczenia zawodowego. Dla zwiększenia liczby osób zaktywizowanych istotne jest także podejmowanie inicjatyw przy wykorzystaniu środków unijnych.

5. EDUKACJA I WYCHOWANIE

W gminie Zawichost funkcjonują: 3 przedszkola, 2 szkoły podstawowe, gimnazjum oraz szkoła ponadgimnazjalna – działające w ramach Zespołu Szkół Ogólnokształcących w Zawichoście Liceum Ogólnokształcące, dla którego organem prowadzącym jest również gmina. Młodzież z gminy ma również możliwość kontynuowania nauki m.in. w Sandomierzu i Opatowie, gdzie znajdują się szkoły zawodowe, technika i licea.

Na terenie gminy nie ma żłobka, co powoduje, że nie są zaspokajane potrzeby w zakresie opieki nad dziećmi do lat 3.

Dane szczegółowe na temat placówek oświatowych działających w gminie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 2. Placówki oświatowe w gminie

lp.	nazwa placówki	adres placówki
1.	Samorządowe Przedszkole w Linowie	Linów 76, 27-630 Zawichost
2.	Zespół Szkoły i Przedszkola w Czyżowie Szlacheckim (Przedszkole, Szkoła Podstawowa)	Czyżów Szlachecki 2, 27-630 Zawichost
3.	Zespół Szkoły i Przedszkola w Zawichoście (Przedszkole, Szkoła Podstawowa)	ul. Szkolna 15, 27-630 Zawichost
4.	Zespół Szkół Ogólnokształcących w Zawichoście (Gimnazjum i Liceum Ogólnokształcące)	ul. Szkolna 15, 27-630 Zawichost

Źródło danych: Urząd Miasta i Gminy Zawichost.

W roku szkolnym 2014/2015 do placówek przedszkolnych uczęszczało łącznie 104 dzieci, a w szkołach podstawowych naukę pobierało w sumie 239 uczniów (brak danych dla gimnazjum i szkoły ponadgimnazjalnej). W placówkach oświatowych zatrudnionych było łącznie 66 nauczycieli, z czego 6 nauczycieli w przedszkolach, 38 nauczycieli w szkołach podstawowych oraz 22 nauczycieli w gimnazjum i w szkole ponadgimnazjalnej łącznie.

Placówki oświatowe w gminie zapewniają dostęp do sali gimnastycznej, świetlicy, biblioteki, stołówki i sprzętu komputerowego, organizują zajęcia pozalekcyjne, w tym koła zainteresowań, uczestniczą w projektach i programach służących rozwijaniu zainteresowań i umiejętności uczniów, wyrównywaniu ich szans edukacyjnych i doskonaleniu nauczycieli, a także realizują programy profilaktyczne i wychowawcze.

Według Narodowego Spisu Powszechnego z 2011 roku, 15,4% ludności gminy Zawichost posiadało wykształcenie wyższe, 2,5% policealne, 12,4% średnie ogólnokształcące, 18,7% średnie zawodowe, 21,6% zasadnicze zawodowe, 5,8% gimnazjalne, 22,4% podstawowe ukończone, 1,1% mieszkańców zakończyło edukację przed ukończeniem szkoły podstawowej.

W porównaniu do całego województwa świętokrzyskiego mieszkańcy gminy Zawichost charakteryzowali się podobnym poziomem wykształcenia. Największy odsetek kobiet posiadał wykształcenie podstawowe ukończone (24,2%) i wyższe (18,3%), z kolei mężczyźni najczęściej mieli wykształcenie zasadnicze zawodowe (28,9%) oraz średnie zawodowe (20,6%).

6. ŻYCIE KULTURALNE I INFRASTRUKTURA SPORTOWO-REKREACYJNA

Głównymi instytucjami prowadzącymi działalność kulturalną w gminie Zawichost są Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury w Zawichoście oraz Biblioteka Publiczna Miasta i Gminy Zawichost.

Ośrodek zajmuje się prowadzeniem wielokierunkowej działalności rozwijającej i zaspokajającej potrzeby mieszkańców gminy w zakresie kultury. Do jego zadań należy w szczególności tworzenie, upowszechnianie i ochrona kultury z uwzględnieniem tworzenia warunków dla rozwoju amatorskiego ruchu artystycznego.

W ramach prowadzonej działalności kulturalnej placówka organizuje wystawy artystyczne i wernisaże, przedstawienia teatralne, koncerty i projekcje filmów, wspiera imprezy artystyczne i rozrywkowe, prowadzi zajęcia i warsztaty artystyczne oraz koła zainteresowań, organizuje działalność zespołów muzycznych, tanecznych i folklorystycznych, prowadzi działalność wydawniczą i promocyjną, sprawuje opiekę nad zabytkami oraz zajmuje się działalnością turystyczną.

Ośrodek realizuje ciekawe projekty adresowane do wszystkich mieszkańców gminy, np. „Zawichojska Akademia Sztuki”. W ramach projektu zainteresowani mieszkańcy dotychczas brali udział w kilkumiesięcznych warsztatach malarstwa, fotografii, witrażu oraz plenerze artystycznym. W placówce prowadzone są m.in.: zajęcia teatralne, taneczne i plastyczne, nauka gry na instrumentach, zajęcia fitness, działają sekcje wokalna i instrumentalna oraz kółko bibułkarskie. Ośrodek wspiera również działający w Linowie Zespół Śpiewaczy „Linowianki”.

Ważny kierunek działalności placówki zajmuje organizacja i współorganizacja imprez rozrywkowych i kulturalnych dla mieszkańców gminy. Do cyklicznych imprez należą m.in.: „Święto Plonów” – dożynki gminne, coroczny festyn „Noc Świętojańska” czy „Wianki”. Ośrodek organizuje również imprezy okolicznościowe, jak spotkania wigilijne, Mikołajki, Dzień Dziecka.

Placówka zatrudnia 6 etatowych pracowników i szacuje się, że z jej stałej oferty korzysta ok. 800 osób rocznie. Podejmując działania Ośrodek ściśle współpracuje z placówkami oświatowymi, sołectwami, instytucjami kościelnymi oraz z organizacjami działającymi na terenie gminy.

Biblioteka Publiczna Miasta i Gminy Zawichost zapewnia mieszkańcom gminy obsługę biblioteczną, a jej działalność służy rozwijaniu i zaspokajaniu potrzeb czytelniczych, informacyjnych, edukacyjnych i samokształceniowych społeczności lokalnej, upowszechnianiu wiedzy i nauki oraz rozwojowi czytelnictwa i kultury. Do podstawowych zadań placówki należy gromadzenie, opracowanie i przechowywanie materiałów bibliotecznych, ze szczególnym uwzględnieniem materiałów dokumentujących dorobek kulturalny, naukowy i gospodarczy regionu. Biblioteka udostępnia zbiory na miejscu, wypożycza na zewnątrz, prowadzi wypożyczenia międzybiblioteczne ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb dzieci i młodzieży oraz osób niepełnosprawnych.

Oprócz podstawowej działalności związanej z udostępnianiem księgozbioru, placówka podejmuje działania promujące czytelnictwo i kulturę. W ich ramach jest m.in. organizatorem lekcji bibliotecznych, wystawek okolicznościowych i konkursów.

Biblioteka zatrudnia 2 etatowych pracowników. Według danych Głównego Urzędu Statystycznego w 2014 roku liczba czytelników wyniosła 582, a liczba wypożyczeń księgozbioru przypadających na 1 czytelnika – 17 woluminów.

Poniższa tabela zawiera wykaz placówek kulturalnych funkcjonujących w gminie.

Tabela 3. Placówki kulturalne w gminie

lp.	nazwa placówki	adres placówki
1.	Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury w Zawichoście	ul. Żeromskiego 33, 27-630 Zawichost
2.	Biblioteka Publiczna Miasta i Gminy Zawichost	ul. Żeromskiego 33, 27-630 Zawichost

Źródło danych: Urząd Miasta i Gminy Zawichost.

Popularyzacją kultury fizycznej, organizowaniem zajęć, zawodów i imprez sportowo-rekreacyjnych na terenie gminy zajmują się Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury w Zawichoście oraz kluby sportowe, zarówno w ramach własnej działalności, jak i we współpracy z innymi podmiotami. Aktywną działalność sportową w gminie prowadzi m.in. Ludowy Klub Sportowy „Powiśle” z Zawichostu, który w ramach zadań zleconych przez gminę zajmuje się upowszechnianiem sportu i rekreacji wśród młodzieży szkolnej. Organizatorami rozgrywek sportowych na terenie gminy są również gminne placówki oświatowe.

Upowszechnianiu kultury fizycznej, sportu i rekreacji w gminie służy dostępna na jej terenie infrastruktura sportowo-rekreacyjna. W jej skład wchodzi przede wszystkim obiekty znajdujące się przy gminnych placówkach oświatowych, tj. wielofunkcyjne boisko sportowe i sala gimnastyczna przy ul. Szkolnej 15 w Zawichoście oraz sala gimnastyczna w Czyżowie Szlacheckim.

Gmina posiada zasoby przyrodnicze i kulturowe o znacznej wartości, pozwalające na rozwój na jej terenie turystyki weekendowej i wypoczynku wakacyjnego. Blisko połowa jej obszaru objęta jest strefą krajobrazu chronionego, a szczególną atrakcją stanowi spływ Wisłą. Rzeka może być także atrakcją dla wędkarzy. W gminie tkwi wyraźny potencjał dla tworzenia infrastruktury okołoturystycznej. Obecnie bazę turystyczną na jej terenie stanowią takie obiekty, jak: hotel „Pałac” w Czyżowie Szlacheckim (Czyżów Szlachecki 125, 27-630 Zawichost), hotel „Zacisze” w Zawichoście (ul. Asnyka 1, 27-630 Zawichost), kilka domków kampingowych i gospodarstw agroturystycznych oraz czynne sezonowo Schronisko Młodzieżowe w Zawichoście (ul. Szkolna 15, 27-630 Zawichost).

7. OPIEKA ZDROWOTNA I PROBLEM NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI

W gminie funkcjonują 2 niepubliczne zakłady opieki zdrowotnej, prowadzone są 2 prywatne praktyki lekarskie (stomatologiczne) oraz działają 2 apteki i 1 punkt apteczny. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 4. Zakłady opieki zdrowotnej, prywatne praktyki lekarskie i apteki w gminie

lp.	nazwa placówki	adres placówki
1.	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Nasze Zdrowie” Jolanta Figiel, Andrzej Hołody sp.j. w Zawichoście	ul. Rynek Duży 4a, 27-630 Zawichost
2.	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Wiejski Ośrodek Zdrowia w Czyżowie Szlacheckim	Czyżów Szlachecki 1, 27-630 Zawichost
3.	Zakład Stomatologiczny „El-Dent” Elżbieta Truszkowska w Zawichoście	ul. Rynek Duży 4a, 27-630 Zawichost
4.	Gabinet Stomatologiczny Anna Chołody w Zawichoście	ul. Żeromskiego 16, 27-630 Zawichost
5.	Apteka „Słoneczna” w Zawichoście	ul. Rynek Duży 5, 27-630 Zawichost
6.	Apteka w Zawichoście	ul. Żeromskiego 16, 27-630 Zawichost

7.	Punkt Apteczny w Czyżowie Szlacheckim	Czyżów Szlachecki 124a, 27-630 Zawichost

Źródło danych: Urząd Miasta i Gminy Zawichost.

W ramach Niepublicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej „Nasze Zdrowie” w Zawichoście działają: Poradnia Lekarza Podstawowej Opieki Zdrowotnej, Poradnia Dla Dzieci, Poradnia Ginekologiczno-Położnicza, Poradnia Położnej Środowiskowej-Rodzinnej, Gabinet Zabiegowy, Gabinet Medycyny Szkolnej oraz Punkt Szczepień i Punkt Pobrań Materiałów do Badań. W 2015 roku w placówce zatrudnionych było: 3 lekarzy, w tym 2 lekarzy podstawowej opieki zdrowotnej i 1 lekarz ginekolog, oraz 2 pielęgniarki i 1 położna.

W Niepublicznym Zakładzie Opieki Zdrowotnej Wiejskim Ośrodku Zdrowia w Czyżowie Szlacheckim dostępne są: Poradnia Lekarza Rodzinnego, Poradnia Dla Dzieci, Poradnia Ginekologiczno-Położnicza, Gabinet Położnej Środowiskowej-Rodzinnej, Gabinet Zabiegowy, Gabinet Medycyny Szkolnej oraz Punkt Szczepień. W 2015 roku w placówce pracowali: 1 lekarz, 1 pielęgniarka i 1 położna.

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego, w 2015 roku liczba porad udzielonych w gminie w ramach podstawowej i ambulatoryjnej opieki zdrowotnej zmniejszyła się znacznie w porównaniu z latami 2013-2014. W 2013 roku wyniosła odpowiednio 26.681 i 27.623, rok później odpowiednio 26.433 i 27.465, a w 2015 roku odpowiednio 23.710 i 24.598.

Specjalistyczne świadczenia zdrowotne (w tym w warunkach zamkniętych) oraz opiekę nocną i świąteczną dla mieszkańców gminy realizuje Szpital Specjalistyczny Ducha Świętego w Sandomierzu (ul. Schinzla 13, 27-600 Sandomierz), który dysponuje 469 łózkami szpitalnymi, 14 łóżeczkami noworodkowymi oraz 6 inkubatorami na 24 oddziałach (m.in. chirurgicznym, kardiologicznym, pediatrycznym, psychiatrycznym, nefrologicznym, medycyny paliatywnej). Dodatkowe 52 miejsca znajdują się na oddziałach dziennych. Placówka wykonuje także wysoko specjalistyczne badania, m.in.: rezonans magnetyczny, tomografię komputerową, USG, RTG, endoskopowe, diagnostyczne laparoskopowe, diagnostyczne kardiologiczne oraz zapewnia szeroki zakres zabiegów rehabilitacyjnych. W ramach szpitala funkcjonuje 31 poradni specjalistycznych.

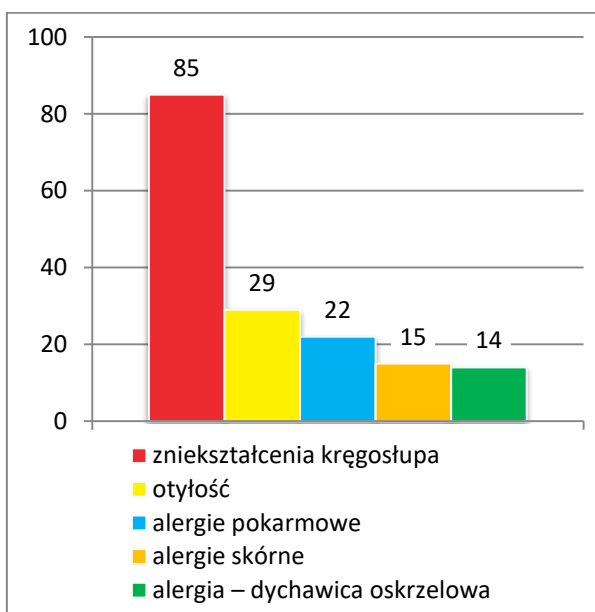
Informacji na temat stanu zdrowia mieszkańców gminy dostarczają dane przekazane przez Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Nasze Zdrowie” w Zawichoście, Wynika z nich,

że w 2015 roku z powodu chorób przewlekłych pod opieką czynną lekarzy podstawowej opieki zdrowotnej pozostawało 213 dzieci i młodzieży oraz 1.337 osób dorosłych. Najczęściej stwierdzanymi u osób w wieku przedprodukcyjnym schorzeniami były: zniekształcenia kręgosłupa (85), otyłość (29), alergie pokarmowe (22), alergie skórne (15), alergia – dychawica oskrzelowa (14), choroby tarczycy (9) oraz wady rozwojowe układu krążenia i zaburzenia rozwoju (po 6). Z kolei u osób dorosłych najczęściej odnotowywano choroby układu krążenia (792 osoby), choroby układu mięśniowo-kostnego i tkanki łącznej (124), cukrzycę (102), choroby tarczycy (92), przewlekły nieżyt oskrzeli – dychawicę oskrzelową (48), przewlekłe choroby układu trawiennego (45), nowotwory (35), choroby obwodowego układu nerwowego (25) oraz niedokrwistość (20).

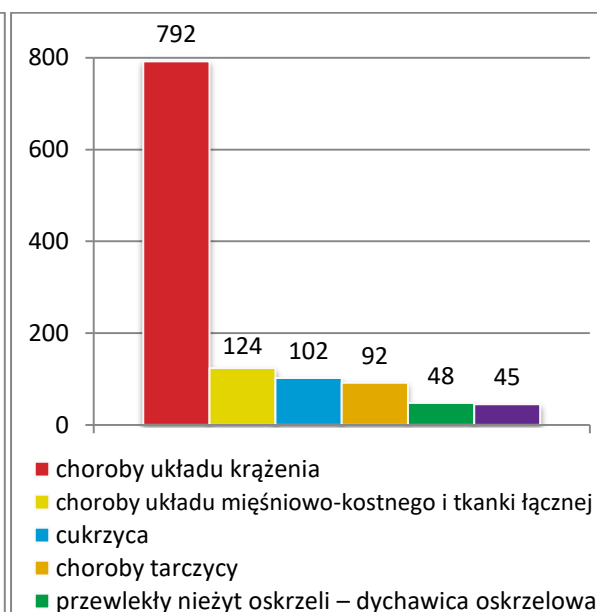
Na koniec 2015 roku łączna liczba osób zadeklarowanych do lekarzy podstawowej opieki zdrowotnej w ww. placówce wynosiła 3.244, w tym 626 dzieci i 2.618 osób dorosłych.

Dane szczegółowe na temat schorzeń najczęściej stwierdzanych u dzieci i młodzieży oraz osób dorosłych przedstawiają poniższe wykresy.

Wykres 14. Schorzenia najczęściej stwierdzane u dzieci i młodzieży w 2015 roku

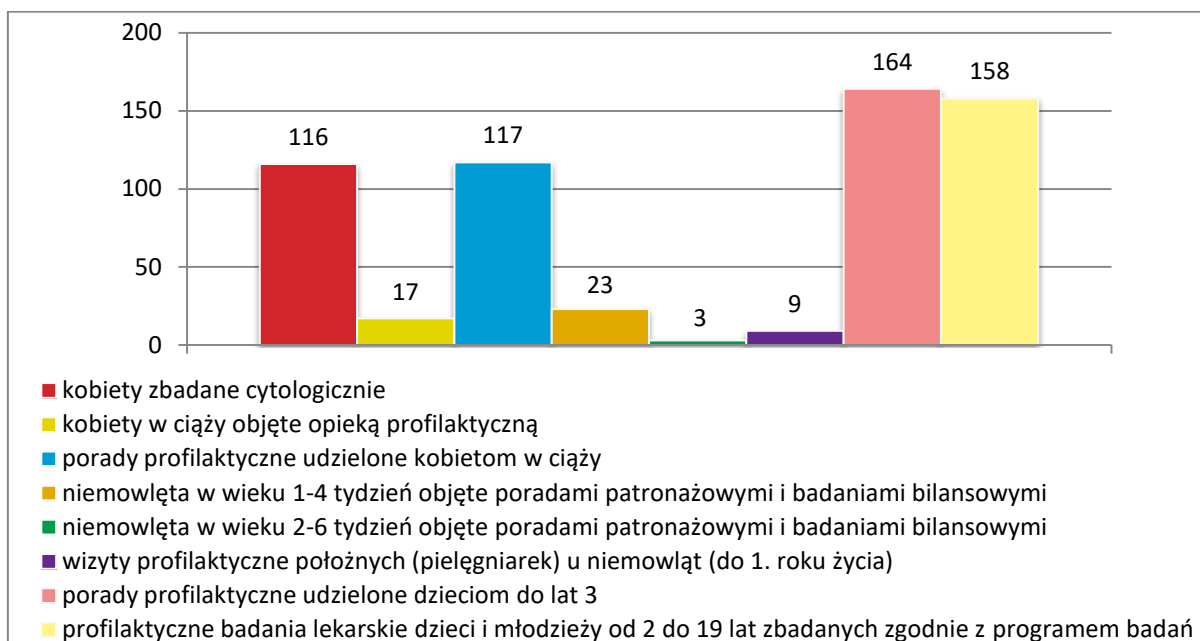
Wykres 15. Schorzenia najczęściej stwierdzane u osób dorosłych w 2015 roku

Źródło danych: Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Nasze Zdrowie” w Zawichoście.

W analizowanym roku Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Nasze Zdrowie” w Zawichoście sprawował także opiekę profilaktyczną nad matką i dzieckiem. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższy wykres.

Wykres 16. Opieka profilaktyczna nad matką i dzieckiem w 2015 roku

Źródło danych: Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Nasze Zdrowie” w Zawichości.

W 2015 roku badaniom cytologicznym poddano 116 kobiet, a opieką profilaktyczną objęto 17 kobiet w ciąży, którym udzielono 117 porad. Poradom patronażowym i badaniami bilansowym (w tym przesiewowym) poddano 23 niemowląt od 1 do 4 tygodnia życia oraz 3 niemowląt od 2 do 6 miesiąca życia. Liczba wizyt profilaktycznych położnych (pielęgniarek) wyniosła 9, a liczba porad profilaktycznych udzielonych dzieciom do lat 3 – 164. Jednocześnie profilaktycznym badaniom lekarskim poddano 158 dzieci i młodzieży w wieku od 2 do 19 lat.

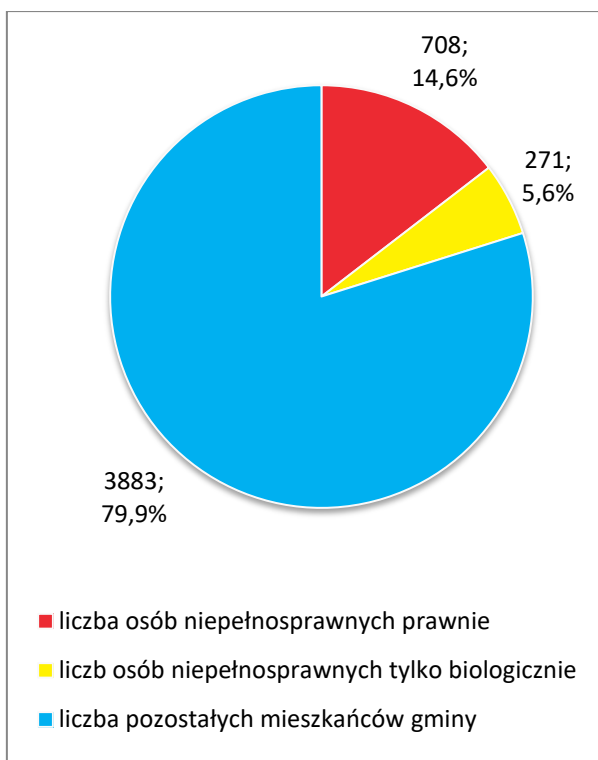
Schorzeniami najczęściej stwierdzanymi u dorosłej populacji są choroby układu krążenia. Obok schorzeń narządów ruchu i neurologicznych należą one do najczęstszych przyczyn niepełnosprawności, która oznacza trwałą lub okresową niezdolność do wypełniania ról społecznych z powodu stałego lub długotrwałego naruszenia sprawności organizmu, w szczególności powodującą niezdolność do pracy. Relatywnie rzadziej o obniżonej sprawności w codziennym życiu decydują uszkodzenia narządu wzroku i słuchu, choroba psychiczna oraz upośledzenie umysłowe.

Mimo upływu ponad dziesięciu lat, jedynym, pełnym źródłem informacji, które na szczeblu gminnym pozwala ustalić liczbę osób niepełnosprawnych oraz dokonać ich charakterystyki są dane Narodowego Spisu Powszechnego z 2002 roku. Wyniki ostatniego, przeprowadzonego w 2011 roku Spisu nie zostały bowiem szczegółowo opracowane na szczeblu gminnym.

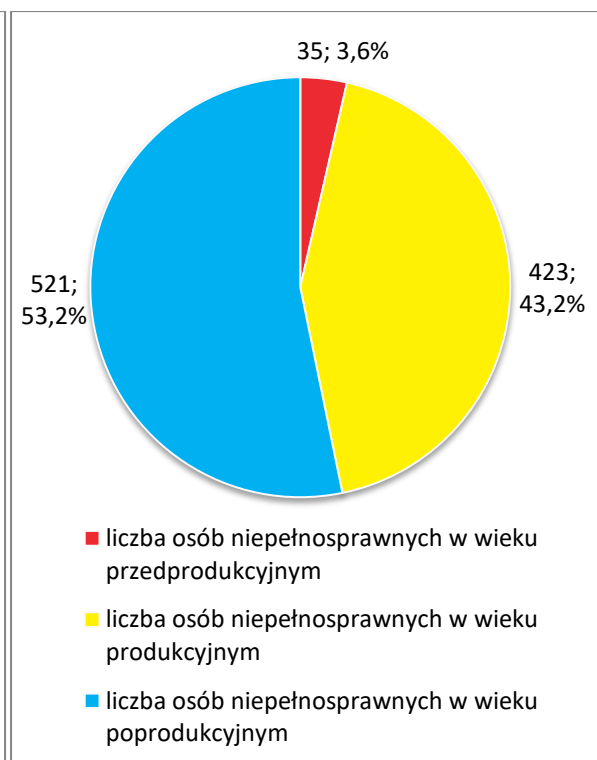
W 2002 roku w gminie Zawichost mieszkało 979 osób niepełnosprawnych, w tym 454 mężczyzn i 525 kobiet. Wśród nich większość stanowiły osoby niepełnosprawne prawnie (708 osób, tj. 72,3%), czyli takie, które w czasie badania posiadały aktualne orzeczenie ustalające niezdolność do pracy, stopień niepełnosprawności, celowość przekwalifikowania lub inwalidztwo (osoby w wieku 16 lat i więcej) lub dysponowały uprawnieniem do pobierania zasiłku pielęgnacyjnego (dzieci poniżej 16 roku życia). Osoby niepełnosprawne tylko biologicznie, czyli takie, które nie posiadały orzeczenia, ale miały (odczuwały) całkowicie lub poważnie ograniczoną zdolność do wykonywania czynności podstawowych, stanowiły grupę 271 osób (27,7%).

Udział osób dotkniętych niepełnosprawnością w ogóle mieszkańców gminy wynosił 20,1%, a w ich strukturze wiekowej dominowały osoby w wieku poprodukcyjnym (521 osób, tj. 63,8%) i produkcyjnym (423 osoby, tj. 31,5%). Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawiają poniższe wykresy.

Wykres 17. Osoby niepełnosprawne w ogóle mieszkańców gminy w 2002 roku

Wykres 18. Struktura wiekowa osób niepełnosprawnych w gminie w 2002 roku

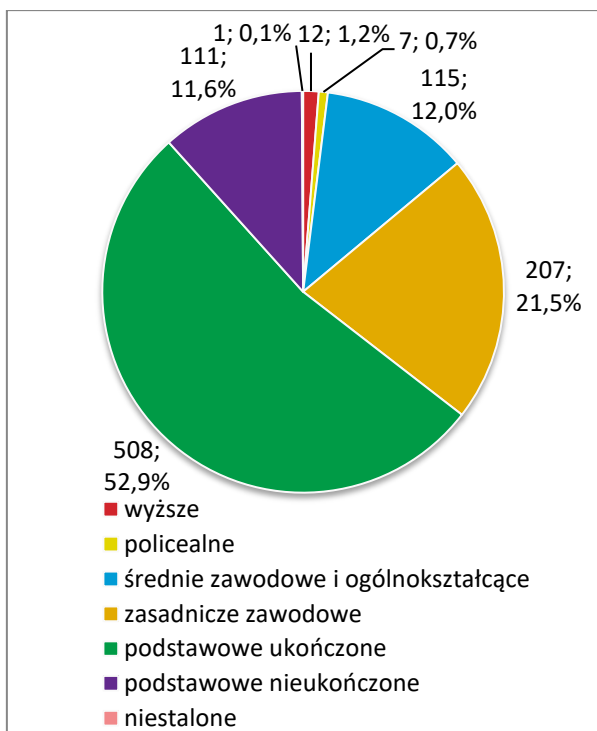
Źródło danych: Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań 2002.

Osoby niepełnosprawne będące w wieku produkcyjnym stanowiły 15,8% ogółu ludności gminy będącej w tej ekonomicznej grupie wieku w 2002 roku. Dużo większy był udział osób dotkniętych niepełnosprawnością w gronie osób w wieku poprodukcyjnym, wynosił on bowiem 50,2%.

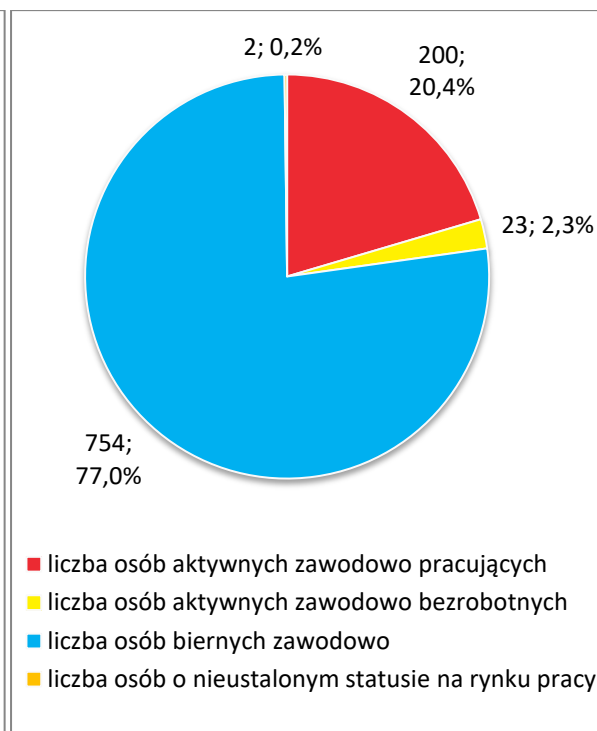
Na poziom uczestnictwa osób niepełnosprawnych w życiu społecznym i zawodowym ma wpływ nie tylko rodzaj i stopień niepełnosprawności czy wiek, ale również posiadane wykształcenie, a co za tym idzie przygotowanie zawodowe. W 2002 roku wśród mieszkańców gminy w wieku 13 lat i więcej dotkniętych niepełnosprawnością największą grupę stanowiły osoby z wykształceniem podstawowym ukończonym (508 osób, tj. 52,9%). Niski poziom wykształcenia w znaczący sposób utrudniał osobom niepełnosprawnym znalezienie i utrzymanie zatrudnienia. Potwierdzają to dane dotyczące poziomu ich aktywności zawodowej, z których wynika, że zdecydowana większość osób dotkniętych niepełnosprawnością była bierna zawodowo (754 osoby, tj. 77%).

Dane szczegółowe na temat poziomu wykształcenia osób niepełnosprawnych z gminy oraz ich aktywności ekonomicznej przedstawiają poniższe wykresy.

Wykres 19. Osoby niepełnosprawne w wieku 13 lat i więcej w gminie według poziomu wykształcenia w 2002 roku

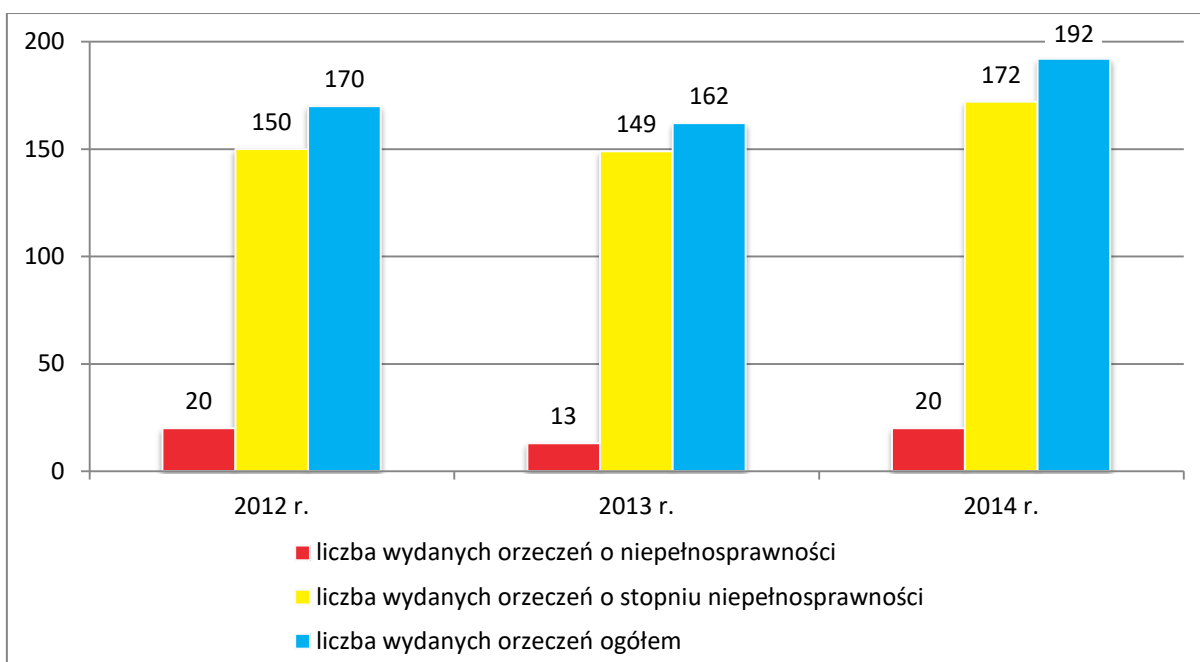
Wykres 20. Osoby niepełnosprawne w gminie według aktywności ekonomicznej w 2002 roku

Źródło danych: Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań 2002.

Orzecznictwem o niepełnosprawności w odniesieniu do mieszkańców gminy Zawichost zajmuje się Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Sandomierzu. Według jego danych, w latach 2012-2014 liczba wydanych mieszkańcom gminy orzeczeń o niepełnosprawności (dla dzieci do 16 roku życia) ulegała wahaniom (20 w 2012 r., 13 w 2013 r., 20 w 2014 r.), natomiast w 2014 roku znacznie wzrosła liczba wydanych orzeczeń o stopniu niepełnosprawności (dla osób powyżej 16 roku życia; 150 w 2012 r., 149 w 2013 r., 172 w 2014 r.). Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższy wykres.

Wykres 21. Mieszkańcy gminy zaliczeni przez PZOON w Sandomierzu do osób niepełnosprawnych i stopnia niepełnosprawności w latach 2012-2014

Źródło danych: Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Sandomierzu.

8. UZALEŻNIENIA I PRZEMOC W RODZINIE

Alkoholizm, narkomania i przemoc w rodzinie są problemami społecznymi, które powodują szkody we wszystkich sferach życia człowieka. Wpływają negatywnie na poczucie bezpieczeństwa społecznego, ogólny stan zdrowia, relacje rodzinne i międzyludzkie, a także zdolność do konkurencji na rynku pracy.

Wśród przyczyn popadania w alkoholizm zasadniczą rolę odgrywają uwarunkowania społeczne, nieprawidłowe wzorce rodzinne, brak celów życiowych i utrata zatrudnienia.

Szerzeniu się narkomanii sprzyjają natomiast coraz większa powszechność i dostępność środków odurzających, panująca moda na ich zażywanie, chęć poszukiwania nowych wrażeń i doznań oraz traktowanie narkotyków jako środków umożliwiających ucieczkę od trudności życia codziennego, rozładowanie stresu i konfliktów. Przemoc w rodzinie jest z kolei problemem mającym często swoje źródło w uzależnieniach i ubóstwie. Jej ofiarami są niejednokrotnie osoby słabe fizycznie, psychicznie, o niskim poczuciu własnej wartości, zależne od sprawcy. Na ogół są to kobiety i dzieci, rzadziej osoby niepełnosprawne, starsze i chore,

Trudno jest ustalić liczbę osób zmagających się z problemami alkoholowymi, które niejednokrotnie są przyczyną wystąpienia przemocy w rodzinie. Dane szacunkowe w tym zakresie przygotowała Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Zawiera je poniższa tabela.

Tabela 5. Populacje osób, u których występują różne kategorie problemów alkoholowych

		w Polsce	w 100-tys. mieście	w 25-tys. mieście	w 10-tys. gminie
liczba osób uzależnionych od alkoholu	ok. 2% populacji	ok. 800 tys.	ok. 2.000 osób	ok. 500 osób	ok. 200 osób
dorośli żyjący w otoczeniu alkoholika (współmałżonkowie, rodzice)	ok. 4% populacji	ok. 1,5 mln	ok. 4.000 osób	ok. 1.000 osób	ok. 400 osób
dzieci wychowujące się w rodzinach alkoholików	ok. 4% populacji	ok. 1,5 mln	ok. 4.000 osób	ok. 1.000 osób	ok. 400 osób
osoby pijące szkodliwie	5-7% populacji	2-2,5 mln	5.000-7.000 osób	1.250-1.750 osób	ok. 500-700 osób
ofiary przemocy domowej w rodzinach z problemem alkoholowym	2/3 osób dorosłych oraz 2/3 dzieci z tych rodzin	razem ok. 2 mln osób: dorosłych i dzieci	ok. 5.300 osób: dorosłych i dzieci	ok. 1.330 osób: dorosłych i dzieci	ok. 530 osób: dorosłych i dzieci

Źródło danych szacunkowych: Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

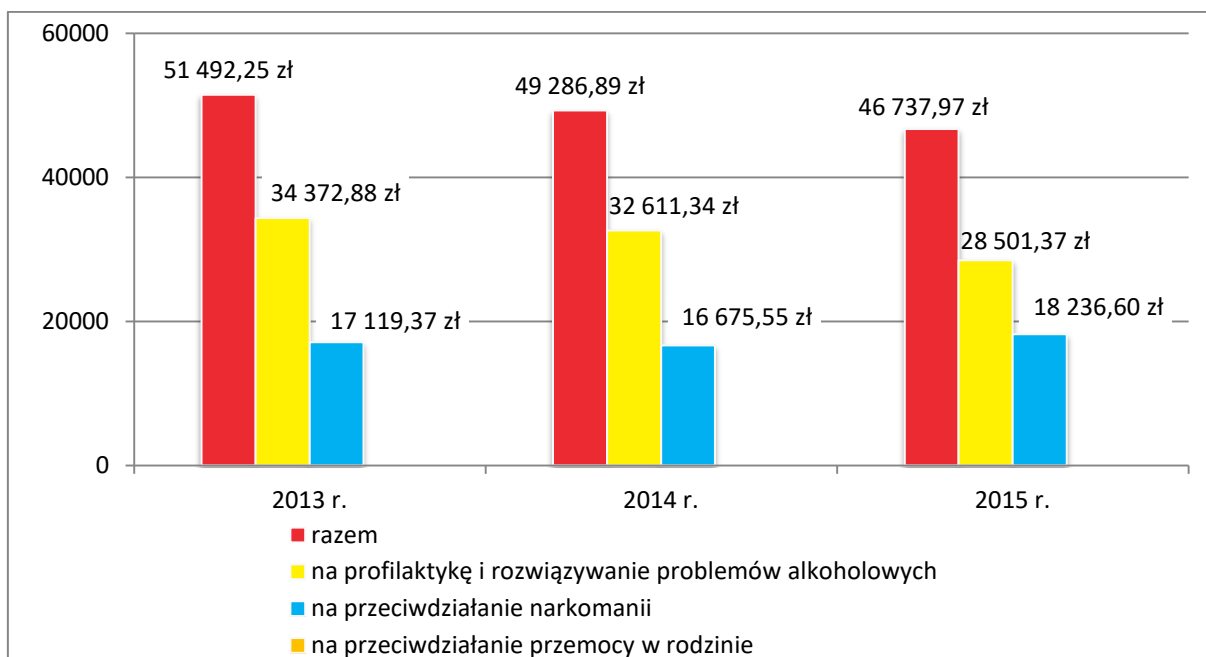
Dane zamieszczone w powyższym zestawieniu pozwalają określić szacunkową liczbę mieszkańców gminy Zawichost dotkniętych problemami uzależnień i przemocy w rodzinie. Z wyliczeń wynika, że na jej terenie żyją 92 osoby uzależnione od alkoholu (2% populacji), 184 osoby współuzależnione (4% populacji), 230-323 osoby pijące szkodliwie alkohol (5-7% populacji), 184 dzieci wychowujących się w rodzinach z problemem alkoholowym (4% populacji) oraz 245 ofiar przemocy domowej w rodzinach dotkniętych problemem

alkoholowym. Analizując powyższe dane należy mieć świadomość, iż nie odzwierciedlają one w pełni rzeczywistej skali problemów uzależnień i przemocy w rodzinie w gminie.

Prowadzenie działań w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień i przemocy w rodzinie oraz integracji społecznej osób nimi dotkniętych należy do zadań własnych gminy. Działania te podejmowane są w oparciu o gminne programy profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, przeciwdziałania narkomanii i przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie oraz przy wykorzystaniu zaplanowanych w ich ramach środków finansowych.

Poniższy wykres przedstawia wysokość środków finansowych wydatkowanych na profilaktykę i rozwiązywanie problemów alkoholowych oraz przeciwdziałanie narkomanii i przemocy w rodzinie w gminie Zawichost w latach 2012-2015.

Wykres 22. Środki finansowe wydatkowane na profilaktykę i rozwiązywanie problemów uzależnień i przemocy w rodzinie w gminie w latach 2013-2015

Źródło danych: Urząd Miasta i Gminy Zawichost.

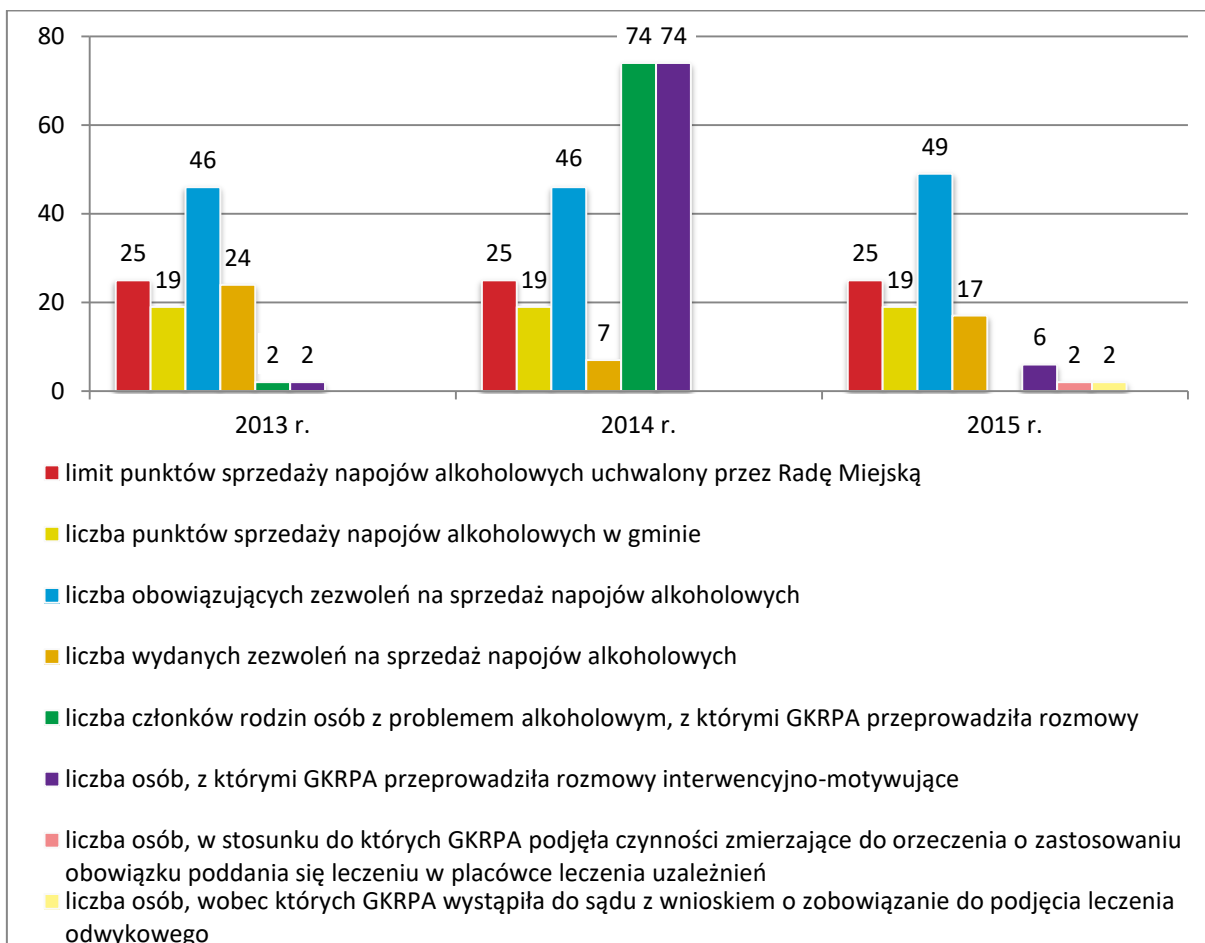
W latach 2013-2015 wysokość środków finansowych wydatkowanych w gminie na profilaktykę i rozwiązywanie problemów alkoholowych oraz przeciwdziałanie narkomanii spadała z roku na rok (z 51.492,25 zł w 2013 r. do 46.737,97 zł w 2015 r.). W analizowanym okresie stale zmniejszała się pula środków finansowych przeznaczonych na profilaktykę i rozwiązywanie problemów alkoholowych, rosły natomiast kwoty wydatkowane na

przeciwdziałanie narkomanii. Należy dodać, że w budżecie nie uwzględniano osobnych środków finansowych na przeciwdziałanie przemocy w rodzinie.

Inicjowaniem działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów uzależnień i przemocy w rodzinie oraz integracją społeczną osób uzależnionych w gminie Zawichost zajmuje się Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Do jej ustawowych zadań należy m.in.: podejmowanie czynności zmierzających do orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu w zakładzie leczenia odwykowego, opiniowanie wniosków o wydanie zezwoleń na sprzedaż lub podawanie napojów alkoholowych oraz kontrola przestrzegania zasad i warunków korzystania z zezwoleń na sprzedaż lub podawanie napojów alkoholowych.

Wybrane dane dotyczące działań podejmowanych przez Komisję, a także lokalnego rynku napojów alkoholowych przedstawia poniższy wykres.

Wykres 23. Wybrane dane dotyczące rynku napojów alkoholowych w gminie oraz działalności GKRPA w latach 2013-2015

Źródło danych: Urząd Miasta i Gminy Zawichost.

W latach 2013-2015 uchwalony przez Radę Miejską limit punktów sprzedaży napojów alkoholowych w gminie był taki sam (po 25 w każdym roku), podobnie jak liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych (po 19). W 2015 roku, w stosunku do lat poprzednich, nieznacznie wzrosła liczba obowiązujących zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych (po 46 w latach 2013-2014, 49 w 2015 r.), a liczba wydanych zezwoleń ulegała wahaniom (24 w 2013 r., 7 w 2014 r., 17 w 2015 r.).Warto dodać, iż w 2015 roku wydano 1 decyzję w sprawie cofnięcia zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych.

W 2014 roku znacznie wzrosła liczba członków rodzin osób z problemem alkoholowym, z którymi GKRPA przeprowadziła rozmowy (w w 2013 r., 74 w 2014 r.) oraz liczba osób, z którymi Komisja przeprowadziła rozmowy interwencyjno-motywuujące (2 w 2013 r., 74 w 2014 r., 6 w 2015 r.).

W 2015 roku wobec 2 osób GKRPA podjęła czynności zmierzające do orzeczenia o zastosowaniu obowiązku poddania się leczeniu w placówce leczenia uzależnień, występując w tej sprawie do sądu. W latach 2013-2015 członkowie GKRPA nie kontaktowali się natomiast z osobami dotkniętymi problemem przemocy w rodzinie.

Obok Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych istotną rolę w profilaktyce i rozwiązywaniu problemów uzależnień oraz przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie na terenie gminy ogrywiają: podmioty mające swoją siedzibę w Zawichoście – Punkt konsultacyjny dla osób z problemem alkoholowym i ich rodzin, Ośrodek Pomocy Społecznej i Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, a także gminne placówki oświatowe, gminne instytucje kultury, świetlice wiejskie w Chrapanowie i Podszynie oraz Komisariat Policji w Dwikozach, Wojewódzki Ośrodek Terapii Uzależnień i Współuzależnień Przychodnia Terapii Uzależnienia od Alkoholu i Współuzależnienia w Tarnobrzegu oraz Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej Poradnia Leczenia Uzależnień, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Punkt Interwencji Kryzysowej, Komenda Powiatowa Policji, Sąd Rejonowy i Prokuratura Rejonowa w Sandomierzu.

Dane szczegółowe na ich temat podmiotów mogących wspierać mieszkańców gminy dotkniętych problemami uzależnień i przemocy w rodzinie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 6. Podmioty mogące wspierać mieszkańców gminy dotkniętych problemami uzależnień i przemocy w rodzinie

nazwa podmiotu	adres podmiotu
Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Społecznych w Zawichoście	ul. Żeromskiego 50, 27-630 Zawichost
Punkt Konsultacyjny dla osób z problemem alkoholowym i ich rodzin w Zawichoście	ul. Żeromskiego 50, 27-630 Zawichost
Zespół Interdyscyplinarny w Zawichoście	ul. Żeromskiego 50, 27-630 Zawichost
Ośrodek Pomocy Społecznej w Zawichoście	ul. Żeromskiego 50, 27-630 Zawichost
Świetlica wiejska w Chrapanowie	Chrapanów, 27-630 Zawichost
Świetlica wiejska w Podszynie	Podszyn, 27-630 Zawichost
Komisariat Policji w Dwikozach	ul. Spółdzielcza 11, 27-620 Dwikozy
Wojewódzki Ośrodek Terapii Uzależnień i Współuzależnień Przychodnia Terapii Uzależnienia od Alkoholu i Współuzależnienia w Tarnobrzegu	ul. Wiejska 17, 39-400 Tarnobrzeg
Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej Poradnia Leczenia Uzależnień w Sandomierzu	ul. Schinzla 13, 27-600 Sandomierz
Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Sandomierzu	ul. Mickiewicza 34, 27-600 Sandomierz
Punkt Interwencji Kryzysowej w Sandomierzu	ul. Słowackiego 15, 27-600 Sandomierz
Komenda Powiatowa Policji w Sandomierzu	ul. Mickiewicza 30, 27-600 Sandomierz
Sąd Rejonowy w Sandomierzu	ul. Kościuszki 2a, 27-600 Sandomierz
Prokuratura Rejonowa w Sandomierzu	ul. Koseły 22, 27-600 Sandomierz

Źródło danych: Urząd Miasta i Gminy Zawichost.

W 2013 roku ze wsparcia udzielanego w Punkcie Konsultacyjnym w Zawichoście skorzystały 2 osoby z problemem alkoholowym, rok później 14 osób z problemem alkoholowym, 2 dorosłych członków rodzin osób z problemem alkoholowym oraz 3 osoby doznające przemocy w rodzinie i 6 osób stosujących przemoc w rodzinie, a w 2015 roku 12 osób z problemem alkoholowym, 2 dorosłych członków rodzin osób z problemem alkoholowym oraz 1 osoba doznająca przemocy w rodzinie i 4 osoby stosujące przemoc w rodzinie.

Z danych Ośrodka Pomocy Społecznej w Zawichoście wynika, że w latach 2014-2015 liczba rodzin zmagających się z alkoholizmem była niższa niż w 2013 roku (5 rodzin liczących 17 osób w 2013 r., po 1 osobie w latach 2014-2015). Jednocześnie przemoc w rodzinie oraz narkomania nie były powodami udzielenia pomocy społecznej w gminie.

Prowadzona w gminie działalność profilaktyczna z zakresu przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy w rodzinie (w szczególności w funkcjonujących na jej terenie placówkach oświatowych i wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży) obejmuje m.in. organizowanie i realizowanie programów (np. „Weekend i wieczór bez uzależnień”, „Weekend bez uzależnień”, „Parasol”, „Wakacje bez uzależnień”, „Wieczór i weekend w świetlicy”), prelekcji, pogadank, pozalekcyjnych zajęć sportowych oraz organizowanych w świetlicach wiejskich zajęć, podczas których realizowany jest program wychowawczy. W tych ostatnich w 2015 roku uczestniczyło 150 dzieci, w tym 6 dzieci z rodzin z problemem alkoholowym.

9. PROBLEM BEZDOMNOŚCI

W ujęciu socjologicznym bezdomność jest problemem społecznym charakteryzującym się brakiem stałego miejsca zamieszkania. Ze względu na trudną do określenia skalę, złożone przyczyny oraz szczególnie dotkliwe społeczno-ekonomiczne skutki jest zjawiskiem o zasięgu i znaczeniu globalnym, mającym jednocześnie specyficzne regionalne i lokalne uwarunkowania, które wpływają na dobór odpowiednich środków przeciwdziałania.

Zapobieganie bezdomności wymaga aktywnego, zintegrowanego i kompleksowego działania. Wykorzystanie istniejących zasobów środowiska i tworzenie warunków do wdrażania nowych form wsparcia na rzecz osób bezdomnych i ich integracji z otoczeniem powinno stanowić podstawowy cel prowadzonej na szczeblu lokalnym polityki społecznej.

W gminie Zawichost problem bezdomności nie występuje, a jeśli się pojawia, ma charakter jednostkowy. Pomoc osobom zagrożonym i dotkniętym bezdomnością świadczy Ośrodek Pomocy Społecznej w Zawichoście. W latach 2013-2014 objął on wsparciem z powodu bezdomności 1 osobę, a w 2015 roku nie przyznał pomocy społecznej w związku z tym problemem.

W gminie nie ma żadnych placówek zapewniających osobom bezdomnym schronienie. W razie potrzeby osoby te mogą być kierowane do placówek poza jej terenem. W szczególności są to placówki prowadzone przez Caritas Diecezji Sandomierskiej – Schronisko dla Bezdomnych Mężczyzn w Sandomierzu (ul. Trześniowska 9, 27-600 Sandomierz) oraz Schronisko dla Bezdomnych Kobiet w Rudniku nad Sanem (ul. Rzeszowska 35, 37-420 Rudnik nad Sanem).

10. PRZESTĘPCZOŚĆ

Przestępczość jest dynamicznym, podlegającym rozwojowi zjawiskiem społecznym, które stanowi zagrożenie dla obowiązującego porządku prawnego. W zależności od swej intensywności i częstotliwości wpływa na formowanie się postaw i zachowań ludności oraz odciska piętno na jej funkcjonowaniu.

Zapobieganie przestępczości wymaga zastosowania rozwiązań kompleksowych, zakładających wspólne zaangażowanie instytucji i organizacji państwowych, samorządowych i społecznych, przedstawicieli społeczności lokalnych oraz środków masowego przekazu. Ważną rolę w zakresie inicjowania i organizowania tej działalności odgrywa policja.

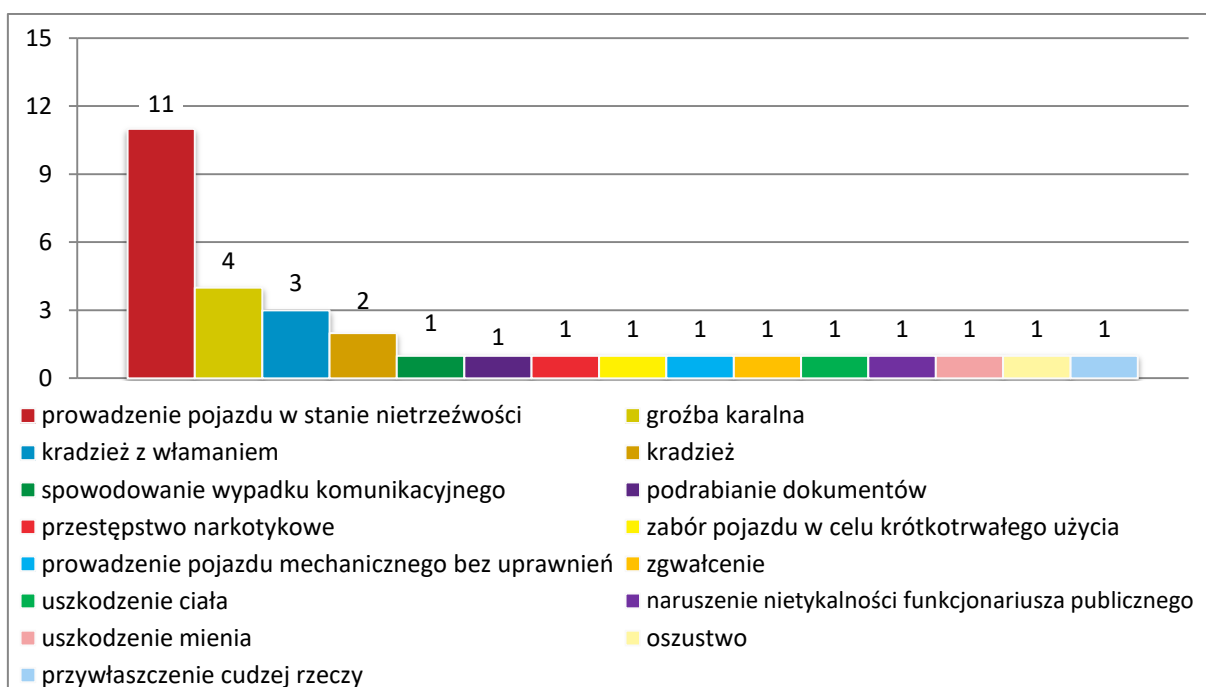
Za ochronę mieszkańców oraz utrzymywanie bezpieczeństwa i porządku publicznego w gminie odpowiada Komenda Powiatowa Policji w Sandomierzu (ul. Mickiewicza 30, 27-600 Sandomierz) a bezpośrednie czynności policyjne wykonują funkcjonariusze Komisariatu Policji w Dwikozach (ul. Spółdzielcza 11, 27-620 Dwikozy).

W strukturze Komisariatu Policji w Dwikozach działają: Ogniwko Prewencji i Zespół do spraw Kryminalnych. Ogniwko Prewencji zajmuje się w szczególności zapewnieniem mieszkańcom bezpieczeństwa w miejscach publicznych, zwalczaniem przestępczości, organizowaniem i realizacją służby patrolowo-interwencyjnej, zapewnieniem bezpieczeństwa i porządku w ruchu drogowym, a także zapobieganiem i zwalczaniem demoralizacji oraz patologii wśród nieletnich i w rodzinie. Z kolei do zadań Zespołu do spraw Kryminalnych należy m.in.: rozpoznawanie zagrożeń przestępczością, wykonywanie zadań operacyjno-rozpoznawczych oraz dochodzeniowo-śledczych w celu ujawniania przestępstw i sprawnego wykrywania ich sprawców, również w zakresie przestępczości gospodarczej, narkotykowej i korupcyjnej, prowadzenie i koordynowanie poszukiwań osób i rzeczy, a także identyfikacja osób i zwłok, współdziałanie w tym zakresie z Komendą Powiatową Policji w Sandomierzu, współpraca z Wydziałem Kryminalnym Komendy Powiatowej Policji w Sandomierzu w zakresie wymiany informacji oraz zwalczania przestępczości kryminalnej, w tym przestępczości narkotykowej.

Według danych Komisariatu Policji w Dwikozach, w 2015 roku na terenie gminy Zawichost stwierdzono 31 przestępstw. Wśród nich najwięcej było przestępstw polegających na prowadzeniu pojazdu w stanie nietrzeźwości (11) oraz kradzieży mienia (5) i stosowaniu gróźb karalnych (4).

Dane szczegółowe na temat przestępczości w gminie w 2015 roku przedstawia poniższy wykres.

Wykres 24. Przestępstwa popełnione w gminie w 2015 roku

Źródło danych: Komisariat Policji w Dwikozach.

W przypadku stwierdzonych w 2015 roku przestępstw ujawniono 25 sprawców. Najmłodszy sprawca miał 14 lat i popełnił przestępstwo polegające na stosowaniu gróźb karalnych, a najstarszy 54 lata i dopuścił się przemocy w rodzinie. Dane szczegółowe na temat ujawnionych sprawców przestępstw przedstawia poniższa tabela.

Tabela 7. Sprawcy przestępstw popełnionych w gminie w 2015 roku

kategoria przestępstwa	liczba sprawców ujawnionych	wiek sprawców
prowadzenie pojazdu w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środka odurzającego	11	22, 27, 28, 31, 32, 32, 36, 41, 41, 42, 43 lata
groźba karalna	4	14, 18, 26, 45 lat
kradzież z włamaniem	-	-
kradzież	-	-
spowodowanie wypadku komunikacyjnego	1	45 lat
podrabianie dokumentów	-	-
przestępstwo narkotykowe	1	52 lata
zabór pojazdu mechanicznego w celu krótkotrwałego użycia	1	22 lata
prowadzenie pojazdu mechanicznego bez uprawnień	1	36 lat
zgwałcenie	1	22 lata
uszkodzenie ciała	1	54 lata
naruszenie nietykalności funkcjonariusza publicznego	1	23 lata
zniszczenie rzeczy	2	22, 23 lata
oszustwo	-	-
przywłaszczenie cudzej rzeczy	1	25 lat

Źródło danych: Komisariat Policji w Dwikozach.

11. POMOC SPOŁECZNA

Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężania trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Instytucja ta wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka (art. 2 pkt 1 i art. 3 pkt 1 ustawy o pomocy społecznej).

Zadania pomocy społecznej w gminie Zawichost wykonuje Ośrodek Pomocy Społecznej w Zawichoście. Podejmuje on działania m.in. na podstawie następujących przepisów prawa: ustawa o pomocy społecznej, ustawa o świadczeniach rodzinnych, ustawa o pomocy osobom uprawnionym do alimentów, ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, ustawa o świadczeniach

opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, ustawa o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów oraz ustawa o Karcie Dużej Rodziny.

Realizując zadania Ośrodek współpracuje m.in. z Urzędem Miasta i Gminy Zawichost, radnymi, sołtysami, placówkami ochrony zdrowia, poradniami specjalistycznymi, Policją, gminnymi placówkami oświatowymi, Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie i Powiatowym Urzędem Pracy w Sandomierzu, Domami Pomocy Społecznej w Sandomierzu i Rudzie Różanieckiej, Schroniskiem im. Brata Alberta w Sandomierzu, Środowiskowym Domem Samopomocy w Zawichoście i Warsztatem Terapii Zajęciowej w Piotrowicach, Młodzieżowym Ośrodkiem Wychowawczy w Zawichoście, Domami dla dzieci i młodzieży w Łoniowie oraz z kuratorami sądowymi Sądu Rejonowego w Sandomierzu.

W 2015 roku kadre Ośrodka stanowiło 8 osób, w tym kierownik, 3 pracowników socjalnych, główny księgowy, pracownik ds. świadczeń rodzinnych i opiekuńczych, opiekunka świadcząca usługi specjalistyczne, informatyk oraz, w ramach umowy cywilno-prawnej, asystent rodziny.

W analizowanym roku Ośrodek spełniał wynikający z art. 110 ust. 11-12 ustawy o pomocy społecznej obowiązek zatrudnienia 1 pracownika socjalnego na 2 tysiące mieszkańców, nie mniej jednak niż 3 pracowników, bowiem na 1 pracownika socjalnego przypadało 1.538 mieszkańców gminy.

Dane szczegółowe na temat stanu zatrudnienia w OPS-ie i kwalifikacji pracujących w nim osób przedstawia poniższa tabela.

Tabela 8. Kadra OPS-u i jej kwalifikacje w 2015 roku

	liczba osób
kadra kierownicza	1
wykształcenie wyższe	1
specjalizacja z zakresu organizacji pomocy społecznej	1
pracownicy socjalni	3
wykształcenie wyższe	0
wykształcenie średnie	3
specjalizacja 1-ego stopnia w zawodzie pracownika socjalnego	1
specjalizacja 2-ego stopnia w zawodzie pracownika socjalnego	2
specjalizacja z zakresu organizacji pomocy społecznej	0

pozostali pracownicy	4
wykształcenie wyższe	0
wykształcenie średnie	4
wolontariusze	0
pracownicy zatrudnieni w ramach zatrudnienia subsydiowanego	0
staże	0

Źródło danych: Ośrodek Pomocy Społecznej w Zawichoście.

Ze wsparcia udzielanego przez OPS mogą korzystać osoby i rodziny, które spełniają określone warunki przedstawione w poszczególnych aktach prawnych. W odniesieniu do świadczeń z pomocy społecznej jednym z nich jest kryterium dochodowe, które jest ustalone na poziomie 634 zł miesięcznie w przypadku osoby samotnie gospodarującej i 514 zł na osobę w rodzinie. Kryterium dochodowe stosowane jest również przy przyznawaniu zasiłków rodzinnych i świadczeń alimentacyjnych. Zasiłek rodzinny przysługuje, jeśli dochód rodziny na osobę albo dochód osoby uczącej się nie przekracza 674 zł, a gdy członkiem rodziny jest dziecko legitymujące się orzeczeniem o niepełnosprawności lub orzeczeniem o umiarkowanym albo o znacznym stopniu niepełnosprawności, jeśli dochód ten nie przekracza 764 zł. Świadczenia z funduszu alimentacyjnego przysługują z kolei, jeżeli dochód rodziny w przeliczeniu na osobę w rodzinie nie przekracza kwoty 725 zł.

W 2015 roku wydatki na realizację zadań z zakresu pomocy społecznej i innych obszarów polityki społecznej w gminie ulegały wahaniom (3.759.561 zł w 2013 r., 3.982.636 zł w 2014 r., 3.831.345 zł w 2015 r.). W analizowanym okresie systematycznie zwiększały się środki finansowe przeznaczone na utrzymanie dzieci z gminy w pieczy zastępczej (w Domu dla dzieci i młodzieży w Łoniowie), pokrycie kosztów pobytu mieszkańców gminy w domach pomocy społecznej, wspieranie rodziny poprzez zapewnienie pomocy ze strony asystenta rodziny, składki na ubezpieczenia zdrowotne, dodatki mieszkaniowe, zasiłki stałe, usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi. Stale zmniejszały się natomiast kwoty wydatkowane na przeciwdziałanie alkoholizmowi, zasiłki i pomoc w naturze oraz składki emerytalne i rentowe. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 9. Wydatki na realizację zadań z zakresu pomocy społecznej i innych obszarów polityki społecznej w gminie w latach 2013-2015

rozdziały	wysokość wydatków (w zł)		
	w 2013 r.	w 2014 r.	w 2015 r.
ochrona zdrowia			
przeciwdziałanie narkomanii	17.119	16.676	28.501
przeciwdziałanie alkoholizmowi	34.373	32.611	18.237
pomoc społeczna			
placówki opiekuńczo-wychowawcze	35.743	65.872	74.720
domy pomocy społecznej	36.673	60.263	72.970
ośrodki wsparcia	298.325	355.894	327.364
wspieranie rodziny (m.in. asystenci rodziny i rodziny wspierające)	11.638	15.016	27.415
świadczenia rodzinne, świadczenia z funduszu alimentacyjnego oraz składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe z ubezpieczenia społecznego	1.730.287	1.903.113	1.820.744
składki na ubezpieczenia zdrowotne	32.028	35.257	46.129
zasiłki i pomoc w naturze oraz składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe	413.309	404.841	377.841
dotatki mieszkaniowe	9.956	11.160	13.418
zasiłki stałe	304.173	311.740	346.393
Ośrodek Pomocy Społecznej	359.956	379.772	370.486
usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze	48.399	52.182	57.864
pozostała działalność, w tym program „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”	177.804	99.881	110.454
pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej			
Projekt „Aktywizacja społeczno-zawodowa w gminie Zawichost”	159.514	142.289	61.801
edukacyjna opieka wychowawcza			
pomoc materialna dla uczniów	90.264	96.069	77.008
ogółem	3.759.561	3.982.636	3.831.345
w tym w budżecie OPS-u	3.309.524	3.470.226	3.366.297

Źródło danych: Ośrodek Pomocy Społecznej w Zawichoście.

W latach 2014-2015 liczba osób, którym udzielono pomocy i wsparcia, była na niższym poziomie niż w 2012 roku (419 w 2013 r., 392 w 2014 r., 398 w 2015 r.), z roku na rok spadała natomiast liczba osób w rodzinach, którym przyznano świadczenie (z 658 w 2013 r. do 599 w 2015 r.).

W gronie osób korzystających z pomocy społecznej w gminie, największą grupę stanowiły osoby w wieku produkcyjnym (214 w 2013 r., 215 w 2014 r., 226 w 2015 r.). Ich udział w ogóle odbiorców pomocy społecznej, którym przyznano świadczenie, zwiększał się z roku na rok (51,1% w 2013 r., 54,8% w 2014 r., 56,8% w 2015 r.).

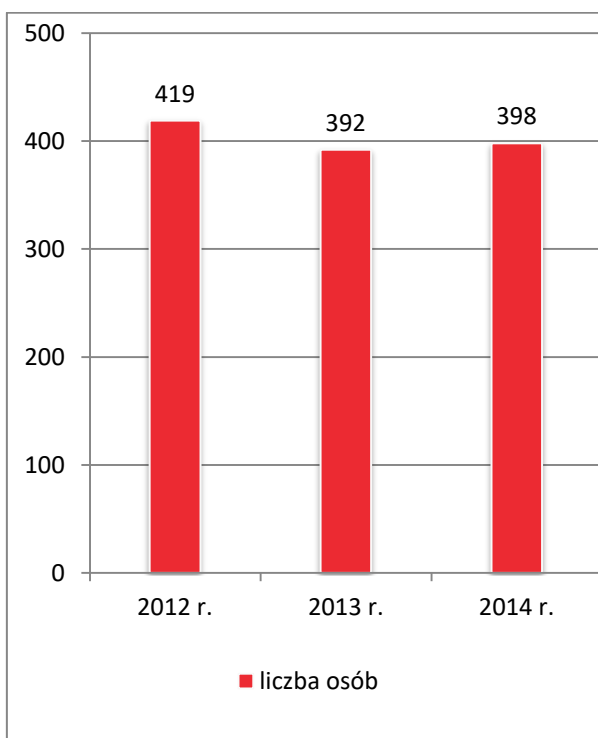
Zdecydowaną większość odbiorców wsparcia udzielanego przez OPS stanowiły osoby długotrwale korzystające z pomocy społecznej (377 w 2013 r., 352 w 2014 r., 357 w 2015 r.). Ich odsetek w gronie beneficjentów Ośrodka, którym przyznano świadczenie, utrzymywał się na stałym poziomie i wynosił po 90% w każdym roku.

W latach 2013-2015 liczba osób w rodzinach, którym przyznano świadczenie pieniężne, systematycznie zmniejszała się (z 588 w 2013 r. do 508 w 2015 r.), podobnie jak liczba osób w rodzinach, którym przyznano świadczenie niepieniężne (z 334 w 2013 r. do 320 w 2015 r.).

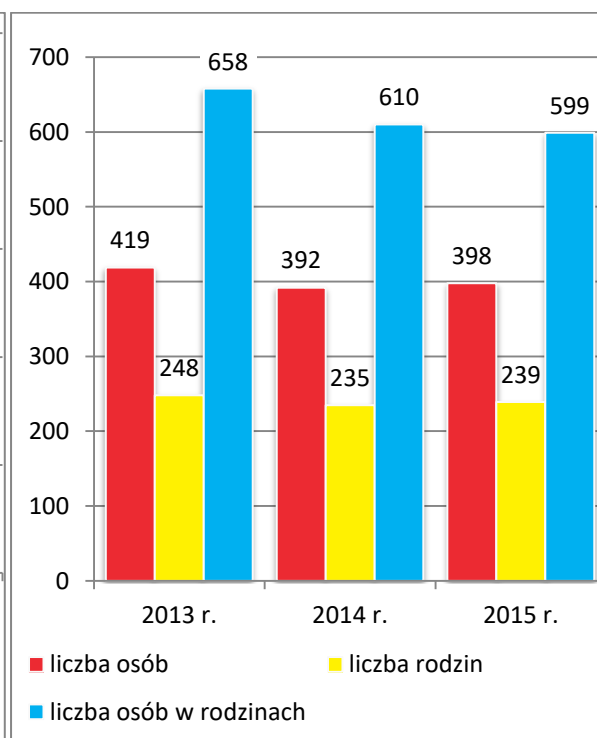
W analizowanym okresie z roku na rok zwiększała się nieznacznie liczba rodzin, z którymi przeprowadzono wywiad środowiskowy (z 227 w 2013 r. do 239 w 2015 r.), stale malała natomiast liczba osób przebywających w tych rodzinach (z 658 w 2013 r. do 599 w 2015 r.).

Poniższe wykresy przedstawiają dane szczegółowe na temat korzystających z pomocy społecznej w gminie.

Wykres 25. Osoby w gminie, którym w latach 2013-2015 udzielono pomocy i wsparcia

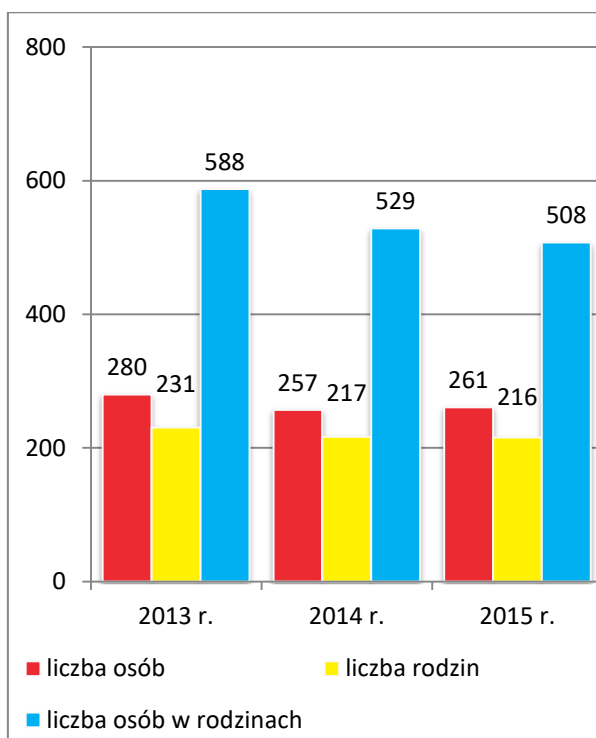

Wykres 26. Osoby i rodziny w gminie, którym w latach 2013-2015 przyznano świadczenie

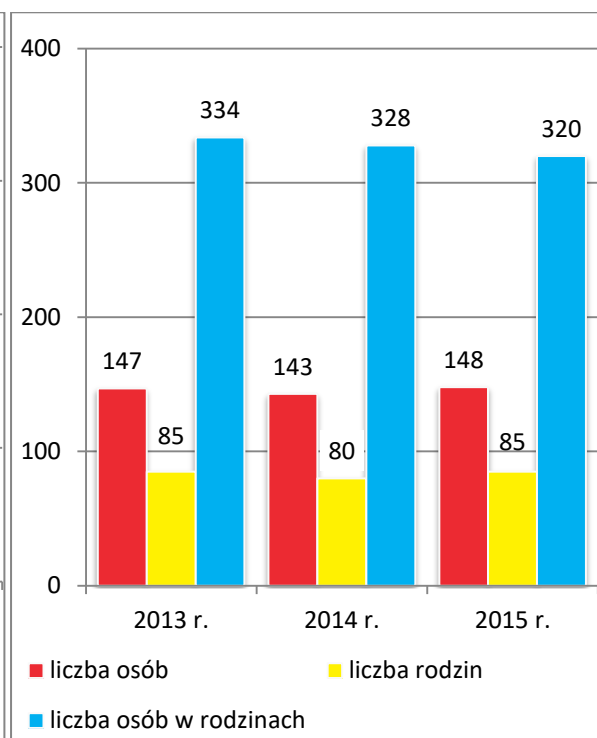

Źródło danych: Ośrodek Pomocy Społecznej w Zawichoście.

Wykres 27. Osoby i rodziny w gminie, którym w latach 2013-2015 przyznano świadczenie pieniężne

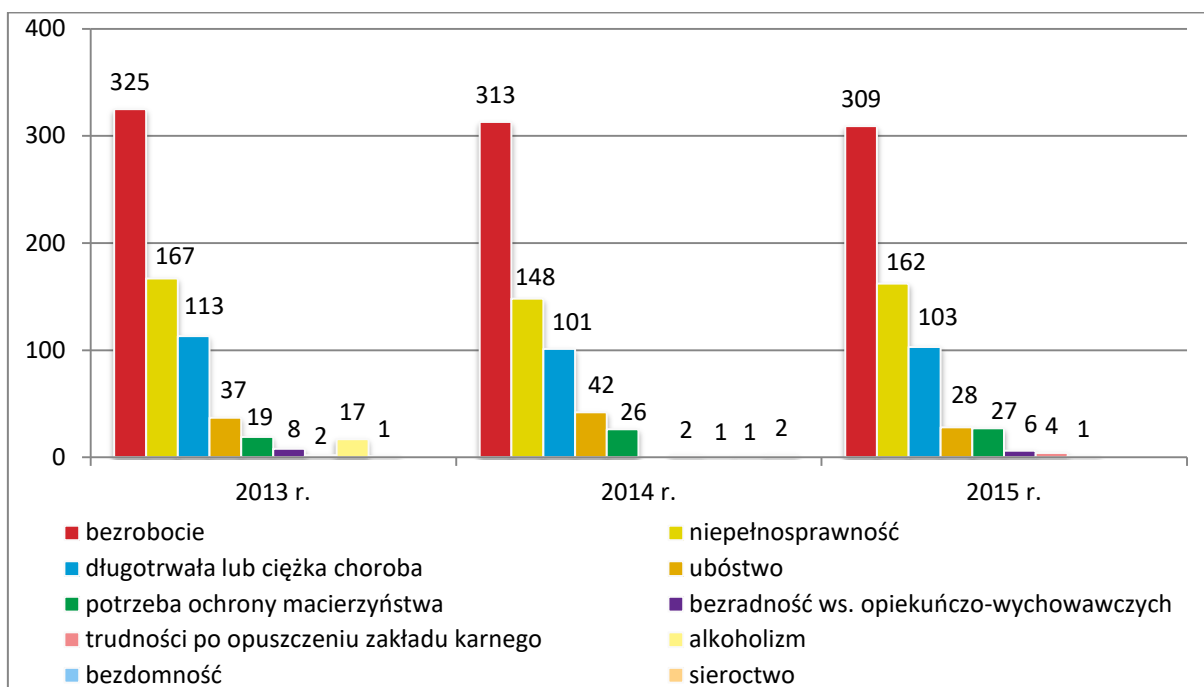
Wykres 28. Osoby i rodziny w gminie, którym w latach 2013-2015 przyznano świadczenie niepieniężne

Źródło danych: Ośrodek Pomocy Społecznej w Zawichocie.

Wśród mieszkańców gminy korzystających ze wsparcia OPS-u w latach 2013-2015 najliczniejsze grupy stanowiły rodziny dotknięte bezrobociem, niepełnosprawnością oraz długotrwałą lub ciężką chorobą. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższy wykres.

Wykres 29. Powody przyznawania pomocy społecznej w gminie w latach 2013-2015 (liczba osób w rodzinach)

Źródło danych: Ośrodek Pomocy Społecznej w Zawichostcie.

W latach 2013-2015 systematycznie zmniejszała się liczba osób w rodzinach korzystających ze wsparcia OPS-u z zasadniczego powodu przyznawania pomocy społecznej w gminie, tj. bezrobocia (z 325 w 2013 r. do 309 w 2015 r.). Jednocześnie wahaniom ulegała liczba odbiorców pomocy społecznej dotkniętych niepełnosprawnością (167 w 2013 r., 148 w 2014 r., 162 w 2015 r.), długotrwałą lub ciężką chorobą (113 w 2013 r. 101 w 2014 r., 103 w 2015 r.) i ubóstwem (37 w 2013 r., 42 w 2014 r., 28 w 2015 r.).

W latach 2014-2015, w porównaniu z rokiem 2013, wzrosła liczba osób w rodzinach korzystających ze wsparcia OPS-u w związku z potrzebą ochrony macierzyństwa (19 w 2013 r., 26 w 2014 r., 27 w 2015 r.), znacznie zmniejszyła się natomiast liczba beneficjentów pomocy społecznej zmagających się z alkoholizmem (17 w 2013 r., po 1 w latach 2014-2015).

Świadczenia pomocy społecznej udzielane przez OPS mają głównie charakter pieniężny, niepieniężny i usługowy. Dane szczegółowe w tym zakresie za lata 2013-2015 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 10. Formy świadczeń pomocy społecznej udzielonych w gminie przez OPS w latach 2013-2015

formy świadczeń		liczba osób			liczba świadczeń		
		2013 r.	2014 r.	2015 r.	2013 r.	2014 r.	2015 r.
pieniężne	zasilek stały	68	71	77	738	726	777
	zasilek okresowy	139	146	142	889	992	993
	zasilek celowy	288	90	106	X	X	X
	w tym: zasilek celowy przyznany w ramach programu „Pomoc Państwa w zakresie dożywiania”	288	161	248	996	456	456
niepieniężne	posiłek	138	135	137	16.941	14.645	16.494
	w tym: posiłek przyznany w ramach programu „Pomoc Państwa w zakresie dożywiania”	138	135	137	16.941	14.645	16.494
	schronienie	1	1	0	166	8	0
	ubranie	0	0	0	0	0	0
	sprawienie pogrzebu	1	0	1	1	0	1
	odpłatność gminy za pobyt w domu pomocy społecznej	2	4	3	24	33	36
usługi	usługi opiekuńcze	0	0	1	0	0	275
	specjalistyczne usługi opiekuńcze	0	0	0	0	0	0
	specjalistyczne usługi dla osób z zaburzeniami psychicznymi	9	8	9	1.541	1.702	1.682
	poradnictwo specjalistyczne	0*	0*	0*	X	X	X
	praca socjalna	337*	341*	332*	X	X	X
	interwencja kryzysowa	0*	0*	0*	X	X	X
	kontrakt socjalny	27	20	12	X	X	X
indywidualne programy pomocy	indywidualny program wychodzenia z bezdomności	0	0	0	X	X	X
	indywidualny program zatrudnienia socjalnego (CIS)	0	0	0	X	X	X
wspieranie rodziny i piecza zastępcza	wspieranie rodziny przez asystenta rodziny (liczba asystentów rodziny)	8* (1)	8* (1)	12* (2)	X	X	X
	odpłatność za pobyt dziecka w pieczy zastępczej (w zł)	35.744	65.873	74.720	X	X	X

*liczba rodzin

Źródło danych: Ośrodek Pomocy Społecznej w Zawichoście.

Spośród świadczeń pieniężnych najczęściej udzielanymi formami pomocy w latach 2013-2015 były zasiłek celowy i okresowy. Zasiłek celowy jest przyznawany na zaspokojenie

niezbędnej potrzeby bytowej, a w szczególności na pokrycie części lub całości kosztów zakupu żywności, leków i leczenia, opału, odzieży, obuwia, niezbędnych przedmiotów użytku domowego, drobnych remontów i napraw w mieszkaniu, opłat za gaz, energię, wodę i czynsz, a także kosztów pogrzebu. Liczba osób nim objętych w latach 2014-2014 była znacznie niższa niż w 2013 roku (288 w 2013 r., 90 w 2014 r., 106 w 2015 r.). Z kolei zasiłek okresowy przysługuje w szczególności ze względu na długotrwałą chorobę, niepełnosprawność, bezrobocie, możliwość utrzymania lub nabycia uprawnień do świadczeń z innych systemów zabezpieczenia społecznego. W latach 2013-2015 liczba osób, które z niego skorzystały, była na zbliżonym poziomie (139 w 2013 r., 146 w 2014 r., 142 w 2015 r.).

Dominujący rodzaj pomocy niepieniężnej stanowił z kolei posiłek, który był wsparciem udzielanym głównie dzieciom w ramach wieloletniego programu rządowego „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” (obowiązywał on do końca 2013 roku; na lata 2014-2020 Rada Ministrów przyjęła wieloletni program wspierania finansowego gmin w zakresie dożywiania „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”). Celem tego Programu jest ograniczenie zjawiska niedożywienia dzieci i młodzieży z rodzin o niskich dochodach lub znajdujących się w trudnej sytuacji, ze szczególnym uwzględnieniem uczniów z terenów objętych wysokim poziomem bezrobocia i ze środowisk wiejskich oraz osób dorosłych, w szczególności samotnych, w podeszłym wieku, chorych lub niepełnosprawnych. W latach 2013-2015 liczba osób objętych posiłkiem utrzymywała się na zbliżonym poziomie (138 w 2013 r., 135 w 2014 r., 137 w 2015 r.).

Ważną formą wsparcia niepieniężnego było również pokrywanie kosztów pobytu mieszkańców gminy w domach pomocy społecznej. Z roku na rok zwiększa się w gminie liczba osób starszych, samotnych i schorowanych wymagających całodobowej opieki w miejscu zamieszkania lub umieszczenia w placówce zapewniającej całodobową opiekę. W latach 2013-2015 gmina pokrywała koszt pobytu w Domach Pomocy Społecznej w Sandomierzu i Rudzie Różanieckiej za odpowiednio 2, 4 i 3 osoby.

Wśród usług najistotniejszą rolę odgrywała praca socjalna mająca na celu pomoc osobom i rodzinom we wzmacnianiu lub odzyskiwaniu zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie poprzez pełnienie odpowiednich ról społecznych oraz tworzenie warunków sprzyjających temu celowi. Była ona prowadzona m.in. w oparciu o zawarte kontrakty socjalne (27 w 2013 r., 20 w 2014 r. i 12 w 2015 r.). W latach 2013-2015 liczba

rodzin, które objęto pracą socjalną, utrzymywała się na zbliżonym poziomie (337 w 2013 r., 341 w 2014 r., 332 w 2015 r.).

Praca socjalna świadczona w gminie nakierowana była przede wszystkim na dobro osób i rodzin i obejmowała działania o charakterze: profilaktycznym (zapobiegające utrwalaniu się i poszerzaniu dysfunkcji, skierowane m.in. do wychowanków opuszczających placówki opiekuńczo-wychowawcze, byłych więźniów i osób opuszczających zakłady karne, środowisk patologicznych, osób i rodzin zagrożonych eksmisją i bezdomnością), osłonowym (zapobiegające degradacji biologicznej i społecznej osób i rodzin) oraz aktywizującym (zmierzające do przezwyciężenia trudnych sytuacji życiowych osób i rodzin).

Doskonaląc metody i formy działania, OPS przy współpracy z organizacjami pozarządowymi podejmował się realizacji różnorodnych świadczeń. Obejmowały one m.in. zabezpieczanie wyżywienia, środków higieny i odzieży, umożliwianie podjęcia leczenia uzależnień, udzielanie pomocy prawnej, wsparcie w znalezieniu stałych miejsc zamieszkania i miejsc pracy dla osób mogących ją podjąć, umieszczanie w domach pomocy społecznej, pomoc w załatwianiu spraw rentowych i emerytalnych oraz w wyrabianiu lub odtwarzaniu dokumentów osobistych, udzielanie wsparcia w rozwiązywaniu problemów rodzinnych, umożliwianie udziału w imprezach o charakterze kulturalnym, wyprowadzanie z izolacji i alienacji społecznej, tworzenie w placówkach atmosfery typowej dla miejsca życiowego oparcia i właściwych warunków uczenia się umiejętności rozwiązywania trudnych sytuacji.

W latach 2013-2015 Ośrodek świadczył także usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi. Tymi pierwszymi w 2015 roku objęto 1 osobę, z tych drugich korzystało po 9 osób w 2013 i 2015 roku oraz 8 osób w 2014 roku.

W analizowanym okresie OPS realizował również zadania z zakresu wspierania rodziny i rozwoju pieczy zastępczej, zatrudniając w 2013 i 2014 roku 1 asystenta rodziny, a w 2015 roku 2 asystentów rodziny. W latach 2013-2014 pod opieką asystenta rodziny pozostawało 8 rodzin, a w 2015 roku 12 rodzin. Asystenci rodziny byli zatrudniani w ramach umowy cywilno-prawnej przy wykorzystaniu środków finansowych otrzymanych z resortowego programu wspierania rodziny „Asystent rodziny i koordynator rodzinnej pieczy zastępczej”.

W latach 2013-2015 Ośrodek partycypował także w kosztach utrzymania dzieci z gminy w pieczy zastępczej. W każdym roku 4 dzieci z gminy przebywało w Domach dla dzieci i młodzieży w Łoniowie.

W analizowanym okresie OPS realizował także zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, będąc odpowiedzialnym za obsługę organizacyjno-techniczną Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, a także delegując do niego swoich pracowników.

W latach 2013-2015 w gminie wypłacano również stypendia szkolne i zasiłki szkolne. Najczęściej wsparcie te kierowane jest do dzieci pochodzących z rodzin ubogich lub zagrożonych wykluczeniem społecznym, np. dotkniętych bezrobociem, i służy zmniejszeniu różnic w dostępie do edukacji. Liczba osób nim objętych zmniejszała się z roku na rok (119 w 2013 r., 116 w 2014 r., 84 w 2015 r.), a kwota udzielonych świadczeń wyniosła: 90.264 zł w 2013 roku, 96.069 zł w 2014 roku i 77.008 zł w 2015 roku.

Od 2014 roku w gminie realizowany jest również rządowy program pomocy dla rodzin wielodzietnych. Koordynacją jego realizacji zajmuje się OPS, który wydaje uprawnionym Karty Dużej Rodziny. W 2014 roku wydano Karty Dużej Rodziny dla 5 rodzin, a rok później dla 23 rodzin.

W 2015 roku, gmina, we współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy w Sandomierzu, organizował prace społecznie użyteczne, w ramach których zatrudniona była 1 osoba. Na ten cel wydatkowano kwotę 1.166.

W latach 2013-2015 OPS kontynuował realizację projektu systemowego pn. „Aktywizacja społeczno-zawodowa w gminie Zawichost”, współfinansowanego z Europejskiego Funduszu Społecznego. Był on skierowany do osób pozostających bez pracy, które korzystały ze świadczeń pomocy społecznej, i zakładał podejmowanie działań umożliwiających im i ich rodzinom przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych w połączeniu z działaniami integracji zawodowej i społecznej.

W 2012 roku projektem objęto 25 osób, rok później 20 osób, a w 2015 roku 10 osób. Uczestnikom oferowano: zajęcia z doradztwa zawodowego, warsztaty z zakresu edukacji społecznej oraz poradnictwo socjalne i szkolenia zawodowe zgodne z indywidualnymi zainteresowaniami beneficjenta. W 2013 roku kwota dofinansowania z EFS-u wyniosła 159.513,77 zł, rok później 142.289,03 zł, a w 2015 roku – 61.800,89 zł.

W ramach realizowanych zadań OPS przyznawał również świadczenia rodzinne. W latach 2013-2015 ogólna liczba udzielonych świadczeń zmniejszała się z roku na rok (z 10.868 zł w 2013 r. do 9.443 w 2015 r.), na co zasadniczy wpływ miał systematyczny spadek wypłacanych zasiłków rodzinnych i dodatków do zasiłków (z 7.254 zł w 2013 r. do 6.197 w 2015 r.).

W analizowanym okresie systematycznie zmniejszała się również liczba wypłaconych zasiłków pielęgnacyjnych (z 2.952 w 2013 r. do 2.875 w 2015 r.), natomiast w latach 2014-2015 liczba przyznanych świadczeń pielęgnacyjnych była znacznie niższa niż w 2013 roku (548 w 2013 r., 97 w 2014 r., 99 w 2015 r.). Spadek ten był spowodowany zmianą ustawy o świadczeniach rodzinnych; od 1 lipca 2013 roku wygasły wszystkie decyzje dotyczące świadczeń pielęgnacyjnych i wprowadzono nowe warunki otrzymania świadczeń, które spełniało znacznie mniej osób.

W latach 2013-2015 systematycznie zwiększała się liczba wypłaconych specjalnych zasiłków opiekuńczych (z 29 w 2013 r. do 236 w 2015 r.).

Dane szczegółowe na temat przyznanych w gminie świadczeń rodzinnych przedstawia poniższa tabela.

Tabela 11. Świadczenia rodzinne przyznane w gminie w latach 2013-2015

	2013 r.	2014 r.	2015 r.
zasiłki rodzinne i dodatki do zasiłków rodzinnych			
liczba świadczeń	7.254	6.551	6.197
zasiłek pielęgnacyjny			
liczba świadczeń	2.952	2.932	2.875
świadczenia pielęgnacyjne			
liczba świadczeń	548	97	99
dodatek do świadczenia pielęgnacyjnego			
liczba świadczeń	55	0	0
specjalny zasiłek opiekuńczy			
liczba świadczeń	29	64	236
jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka			
liczba świadczeń	30	35	36
ogółem			
liczba świadczeń	10.868	9.679	9.443

zasitek dla opiekunów			
liczba świadczeń	X	785	452

Źródło danych: Ośrodek Pomocy Społecznej w Zawichoście.

Od 2014 roku Ośrodek przyznawał zasiłek dla opiekunów osób niepełnosprawnych. Przysługuje on osobom, które utraciły prawo do świadczenia pielęgnacyjnego z dniem 1 lipca 2013 roku w związku z wygaśnięciem z mocy prawa (na podstawie art. 11 ust. 3 ustawy z dnia 7 grudnia 2012 roku o zmianie ustawy o świadczeniach rodzinnych oraz niektórych innych ustaw, Dz. U. z 2012 r., poz. 1548) decyzji przyznającej prawo do świadczenia pielęgnacyjnego. W latach 2014-2015 OPS przyznał odpowiednio 785 i 452 takie zasiłki na kwotę odpowiednio 405.219 i 232.180 zł.

Za osoby pobierające świadczenia pielęgnacyjne i specjalny zasiłek opiekuńczy (od 2013 roku) OPS opłacał składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe oraz zdrowotne. Liczba tych składek i ich wartość ulegały wahaniom (448 na kwotę 44.266 zł w 2013 r., 199 na kwotę 23.954 zł w 2014 r., 430 na kwotę 51.704 zł w 2015 r.).

Kolejną formę pomocy udzielanej przez Ośrodek stanowiły świadczenia z funduszu alimentacyjnego, które służą wsparciu osób znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej w przypadku bezskuteczności egzekucji zasądzonych świadczeń alimentacyjnych. W latach 2013-2015 liczba rodzin, którym przyznano tę pomoc, była na zbliżonym poziomie (28 w 2013 r., po 26 w latach 2014-2015), natomiast liczba wypłaconych świadczeń zmniejszała się z roku na rok (z 461 w 2013 r. do 406 w 2015 r.). Jednocześnie liczba dłużników alimentacyjnych w gminie była podobna (43 w 2013 r., 42 w 2014 r., 46 w 2015 r.). Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 12. Świadczenia z funduszu alimentacyjnego przyznane w gminie w latach 2013-2015

	2013 r.	2014 r.	2015 r.
liczba rodzin, którym przyznano świadczenie	28	26	26
liczba wypłaconych świadczeń	461	447	406
liczba dłużników alimentacyjnych	43	42	46
łącznie kwota wypłaconych świadczeń (w zł)	136.533	138.883	132.131

Źródło danych: Ośrodek Pomocy Społecznej w Zawichoście.

Pomoc społeczna polega również na prowadzeniu i rozwoju niezbędnej infrastruktury socjalnej. Obejmuje ona zarówno jednostki środowiskowe, jak i instytucjonalne. w gminie Zawichost, obok ośrodka pomocy społecznej, funkcjonują środowiskowy dom samopomocy i warsztat terapii zajęciowej. Dane szczegółowe na ich temat przedstawia poniższa tabela.

Tabela 13. Instytucje wsparcia w gminie

nazwa i adres instytucji oraz podmiot prowadzący	zakres oferowanych usług oraz kategoria klienta oraz potrzeby w zakresie rozwoju instytucji
Środowiskowy Dom Samopomocy w Zawichoście, ul. Szkolna 8, 27-630 Zawichost. Podmiot prowadzący: Gmina Zawichost.	Zakres oferowanych usług: wsparcie dzienne (w tym formie terapii zajęciowej oraz opieki medycznej i psychologicznej) osób od 18 roku życia mające na celu ich utrzymanie w środowisku zamieszkania oraz podtrzymywanie i rozwijanie umiejętności niezbędnych im do możliwie najbardziej samodzielnego życia. Kategoria klienta: osoby chore psychicznie i z zaburzeniami psychicznymi (liczba osób korzystających: 24). Potrzeby w zakresie rozwoju instytucji: zwiększenie liczby miejsc oraz środków finansowych na prowadzenie działalności.
Warsztat Terapii Zajęciowej w Piotrowicach, Piotrowice 18, 27-630 Zawichost. Podmiot prowadzący: Gmina Zawichost.	Zakres oferowanych usług: rehabilitacja społeczna, zawodowa i zdrowotna zmierzająca do wszechstronnego rozwoju, zwiększenia samodzielności, w tym zawodowej, poprawy zaradności osobistej, sprawności psychofizycznej oraz przystosowania i funkcjonowania społecznego. Kategoria klienta: osoby niepełnosprawne w wieku aktywności zawodowej (liczba osób uczestniczących: 66). Potrzeby w zakresie rozwoju instytucji: zwiększenie środków finansowych na prowadzenie działalności.

Źródło danych: Ośrodek Pomocy Społecznej w Zawichoście.

Na terenie gminy funkcjonuje także Młodzieżowy Ośrodek Wychowawczy im. Janusza Korczaka (ul. 11 Listopada 1, 27-630 Zawichost) prowadzony przez Powiat sandomierski. Jest to placówka resocjalizacyjno-wychowawczą przeznaczona dla dzieci i młodzieży niedostosowanych społecznie w wieku od 13 do 18 roku życia.

Mieszkańcy gminy mają możliwość korzystania z oferty instytucji wsparcia działających poza gminą. Dane szczegółowe na ich temat przedstawia poniższa tabela.

Tabela 14. Instytucje wsparcia poza gminą, z oferty których mogą korzystać lub korzystają mieszkańcy gminy

nazwa i adres instytucji oraz podmiot prowadzący	zakres oferowanych usług oraz kategoria klienta
Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Sandomierzu , ul. Mickiewicza 34, 27-600 Sandomierz.	Zakres oferowanych usług: realizacja zadań powiatu z zakresu pomocy społecznej, rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej, przeciwdziałania przemocy w rodzinie, rehabilitacji społecznej oraz organizatora rodzinnej pieczy zastępczej. Kategoria klienta: mieszkańcy powiatu.
Dom Pomocy Społecznej w Sandomierzu , ul. Czyżewskiego 1, 27-600 Sandomierz.	Zakres oferowanych usług: całodobowa opieka zgodnie ze standardem określonym dla danego typu domu, w oparciu o indywidualne potrzeby jego mieszkańców. Kategoria klienta: osoby w podeszłym wieku i przewlekle somatycznie chore.
Dom Pomocy Społecznej w Rudzie Różanieckiej , 37-613 Ruda Różaniecka 53.	Zakres oferowanych usług: całodobowa opieka zgodnie ze standardem określonym dla danego typu domu, w oparciu o indywidualne potrzeby jego mieszkańców. Kategoria klienta: osoby przewlekle psychicznie chore.
Domy dla dzieci i młodzieży w Łoniowie , Łoniów 151, 27-670 Łoniów.	Zakres oferowanych usług: całodobowa placówka opiekuńczo-wychowawcza, innowacyjna forma opieki zastępczej, opieka psychologiczna, logopedyczna i pedagogiczna. Kategoria klienta: dzieci i młodzież całkowicie lub częściowo pozbawione opieki rodzicielskiej.
Schronisko dla Bezdomnych Mężczyzn w Sandomierzu , ul. Trześciowska 13, 27-600 Sandomierz	Zakres oferowanych usług: nocleg, całodobowa opieka, posiłek, odzież. Kategoria klienta: bezdomni mężczyźni.
Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Sandomierzu , ul. Mickiewicza 34, 27-600 Sandomierz.	Zakres oferowanych usług: pomoc psychologiczno-pedagogiczna i logopedyczna dzieciom i młodzieży oraz rodzicom i nauczycielom w rozwiązywaniu problemów wychowawczych i edukacyjnych. Kategoria klienta: dzieci i młodzież oraz ich rodzice i nauczyciele.

Źródło danych: Starostwo Powiatowe i Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Sandomierzu.

12. ORGANIZACJE POZARZĄDOWE

Organizacje pozarządowe są przejawem społeczeństwa obywatelskiego, jedną z form jego aktywności. Pełnią istotną rolę nie tylko w konsolidacji społeczności lokalnej, organizacyjnym wzmocnieniu władz lokalnych, lecz również zwiększają szanse rozwoju małych i średnich miejscowości. Dobrze zorganizowane środowisko może sprzyjać aktywizowaniu nie tylko pojedynczych osób i marginalizowanych grup społecznych, ale ich lokalnego otoczenia, sprzyja budowaniu samowystarczalności społeczności lokalnych poprzez uruchomienie i wykorzystanie jej zasobów.

Współpraca samorządu lokalnego z podmiotami należącymi do sektora pozarządowego nie tylko pozwala skuteczniej i efektywniej działać na rzecz rozwoju oraz poprawy warunków i jakości życia mieszkańców, lecz również umożliwia istotne odciążenie sektora publicznego w realizacji zadań.

W gminie Zawichost funkcjonuje kilkanaście organizacji pozarządowych. Samorząd gminy posiada Program współpracy gminy Zawichost z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego, w oparciu o który ma możliwość podejmowania z nimi współpracy w następujących formach finansowych i pozafinansowych:

- powierzenie wykonania zadania publicznego wraz z udzieleniem dotacji na finansowanie jego realizacji,
- wspieranie wykonania zadań publicznych poprzez udzielanie dotacji na dofinansowanie ich realizacji,
- wzajemne informowanie się o planowanych kierunkach działalności,
- konsultowanie z organizacjami pozarządowymi, odpowiednio do zakresu ich działania, projektów aktów normatywnych w dziedzinach dotyczących działalności statutowej tych organizacji,
- tworzenie wspólnych zespołów o charakterze doradczym i inicjatywnym,
- promocja działalności organizacji pozarządowych w zakresie wykonywanych zadań na stronie internetowej gminy oraz w lokalnych mediach.

Poniższa tabela przedstawia dane szczegółowe na temat sektora pozarządowego w gminie.

Tabela 15. Organizacje pozarządowe w gminie

lp.	nazwa i adres organizacji	charakterystyka działania
1.	Stowarzyszenie „Spełnić Marzenia” , ul. Żeromskiego 35, lok. 11, 27-630 Zawichost.	Działalność publiczna na rzecz poprawy warunków życia społeczności lokalnych, m.in. poprzez wykonywanie zadań z zakresu pomocy społecznej, pracy socjalnej, ochrony i promocji zdrowia, upowszechniania i rozwoju kultury regionalnej, działalność na rzecz aktywizowania osób bezrobotnych i wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym, praca z młodzieżą oraz organizowanie różnych form wypoczynku, działalność na rzecz współpracy międzypokoleniowej w tym działania na rzecz integracji seniorów.
2.	Stowarzyszenie „Wspólne Dąbie” , Dąbie 43, 27-630 Zawichost.	Aktywizowanie lokalnej społeczności.
3.	Stowarzyszenie „Człowiek Człowiekowi...” , Piotrowice, 27-630 Zawichost.	Ochrona interesów i praw osób niepełnosprawnych oraz rodzin i osób znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej, wyrównywanie ich szans w każdej dziedzinie życia.
4.	Polski Związek Wędkarski, Okręg w Tarnobrzegu, Koło Nr 21 w Zawichoście , ul. Słoneczna, 27-630 Zawichost.	Działalność w zakresie zagospodarowania i ochrony wód oraz upowszechnianie różnych form rekreacji.
5.	Klub Sportowy „Powiśle” Zawichost , ul. Nadwiślańska 1, 27-630 Zawichost.	Wspieranie i upowszechnianie kultury fizycznej i sportu.
6.	Uczniowski Klub Sportowy „Zawichost” , ul. Szkolna 15, 27-630 Zawichost.	Wspieranie i upowszechnianie kultury fizycznej i sportu.
7.	Ochotnicza Straż Pożarna w Zawichoście , ul. Żeromskiego, 27-630 Zawichost.	Prowadzenie działalności mającej na celu zapobieganie pożarom, uczestnictwo w akcjach ratowniczych przeprowadzanych w czasie pożarów, zagrożeń ekologicznych związanych z ochroną środowiska oraz innych klęsk i zdarzeń, informowanie ludności o istniejących zagrożeniach pożarowych i ekologicznych oraz sposobach ochrony przed nimi, rozwijanie wśród członków ochotniczej straży pożarnej kultury fizycznej i sportu oraz prowadzenie działalności kulturalno-oświatowej i rozrywkowej.
8.	Ochotnicza Straż Pożarna w Czyżowie Szlacheckim , Czyżów Szlachecki 16, 27-630 Czyżów Szlachecki.	
9.	Ochotnicza Straż Pożarna w Dziurowie , Dziurów 41, 27-630 Dziurów.	
10.	Ochotnicza Straż Pożarna w Chrapanowie , Chrapanów 20, 27-630 Chrapanów.	
11.	Ochotnicza Straż Pożarna w Linowie , Linów 217, 27-630 Linów.	

12.	Ochotnicza Straż Pożarna w Piotrowicach, Piotrowice 95, 27-630 Piotrowice.	
13.	Ochotnicza Straż Pożarna w Podszynie, Podszyn 33, 27-630 Podszyn.	

Źródło danych: Urząd Miasta i Gminy Zawichost oraz www.bazy.ngo.pl

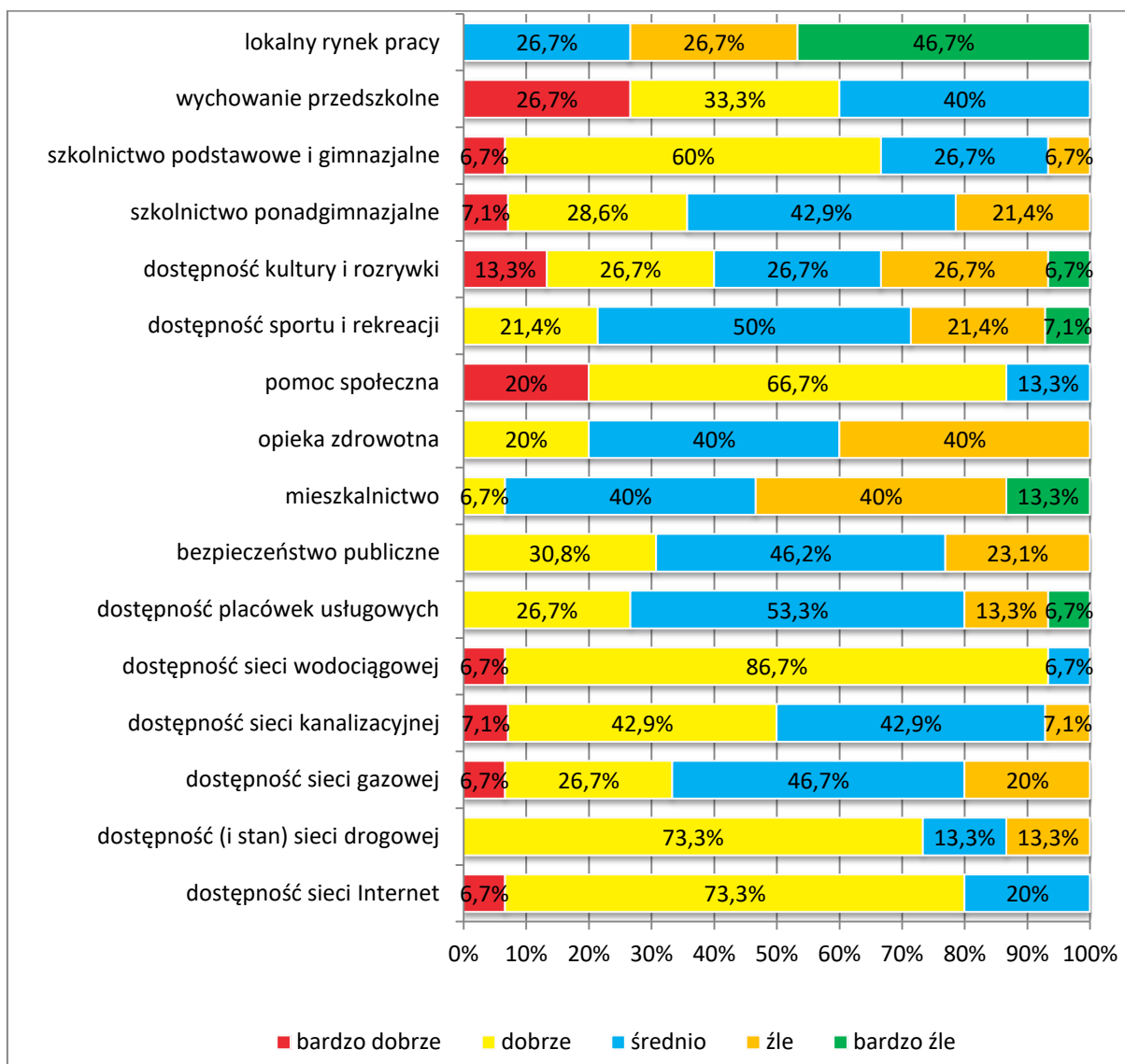
13. WYNIKI BADAŃ ANKIETOWYCH „PROBLEMY SPOŁECZNE W ŚRODOWISKU LOKALNYM”

Badania ankietowe przeprowadzone w ramach diagnozy sytuacji społecznej w gminie Zawichost posłużyły identyfikacji, określeniu przyczyn i skali występujących na jej terenie problemów społecznych oraz wskazaniu działań, jakie należałoby podjąć w celu zmniejszenia ich natężenia oraz zminimalizowania ich skutków.

Badania zostały przeprowadzone przy pomocy ankiet, które zostały rozpowszechnione wśród mieszkańców gminy, w tym reprezentantów samorządu lokalnego – Burmistrza Miasta i Gminy, Sekretarza Miasta i Gminy, Skarbnika Miasta i Gminy, radnych, sołtysów, pracowników Urzędu Miasta i Gminy, członków komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, przedstawicieli jednostek organizacyjnych gminy, m.in. placówek oświatowych, kulturalnych, sportowych i pomocy społecznej, a także przedstawicieli jednostek służby zdrowia, policji, organizacji pozarządowych i kościoła. W sumie do analizy przedłożono 15 wypełnionych anonimowo ankiet.

W pierwszym pytaniu poproszono przedstawicieli środowiska lokalnego o ocenę warunków życia w gminie. Uzyskane odpowiedzi przedstawia poniższy wykres.

Wykres 30. Warunki życia w gminie

Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

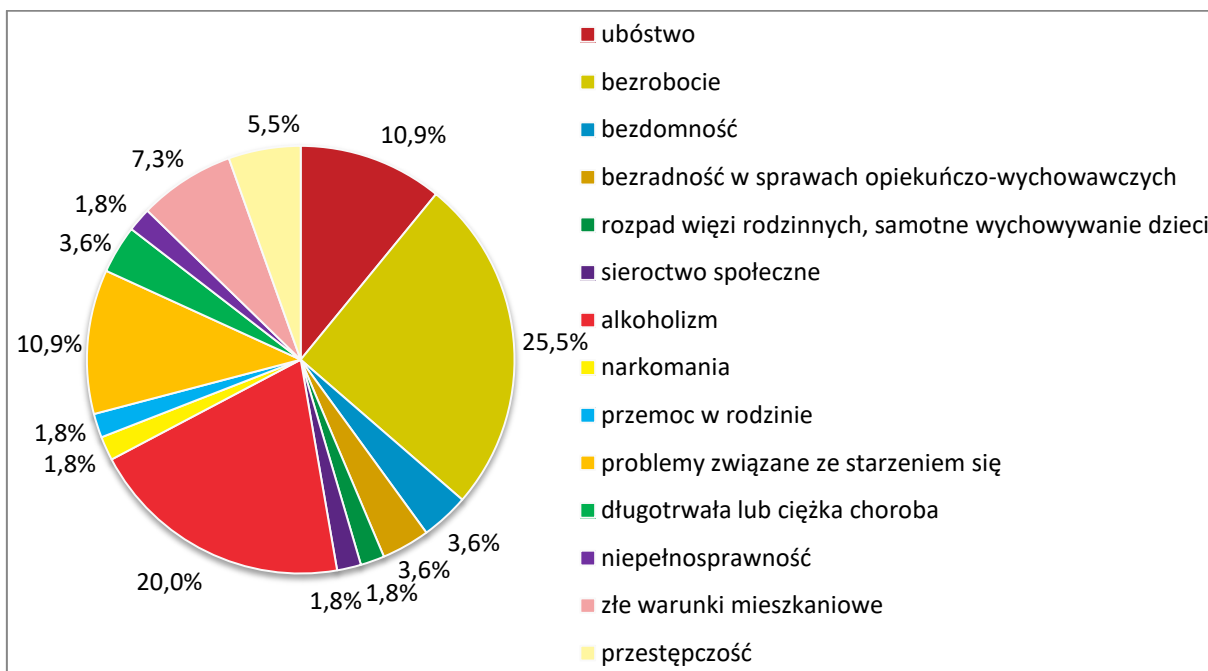
Analizując warunki życia w gminie, przedstawiciele środowiska lokalnego najwyżej ocenili dostęp do sieci wodociągowej (łącznie 93,4% ocen dobrych i bardzo dobrych), pomoc społeczną (w sumie 86,7% ocen dobrych i bardzo dobrych), dostęp do sieci Internet (łącznie 80% ocen dobrych i bardzo dobrych) oraz dostępność (i stan) sieci drogowej (73,3% ocen dobrych).

Najniżej ankietowani ocenili lokalny rynek pracy (w sumie 73,4% ocen bardzo złych i złych). Z niski ocenami spotkały się również sytuacja mieszkaniowa (łącznie 53,3% ocen złych i bardzo złych), dostępność opieki zdrowotnej (40% ocen złych), kultury i rozrywki

(w sumie 33,4% ocen złych i bardzo złych) oraz sportu i rekreacji (łącznie 28,5% ocen złych i bardzo złych).

W kolejnym pytaniu zapytano badanych o problemy, które najczęściej dotyczą mieszkańców gminy. Szczegóły w tym zakresie przedstawia poniższy wykres.

Wykres 31. Problemy najczęściej dotykające mieszkańców gminy

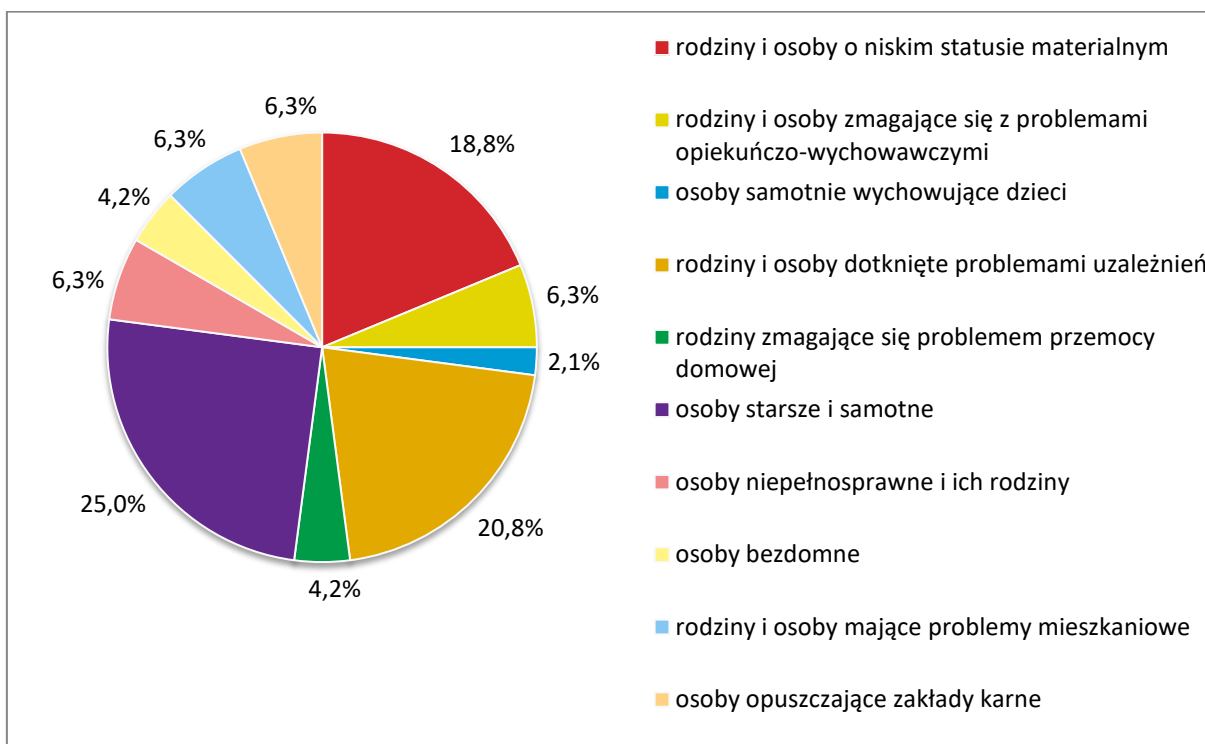

Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

Do problemów, które najczęściej dotyczą mieszkańców gminy, respondenci zaliczyli bezrobocie (25,5%) i alkoholizm (20%), a następnie ubóstwo oraz problemy związane ze starzeniem się (po 10,9%).

Odpowiadając na następne pytanie, ankietowali identyfikowali grupy zagrożone wykluczeniem społecznym w gminie. Uzyskane odpowiedzi przedstawia poniższy wykres.

Wykres 32. Grupy zagrożone wykluczeniem społecznym w gminie

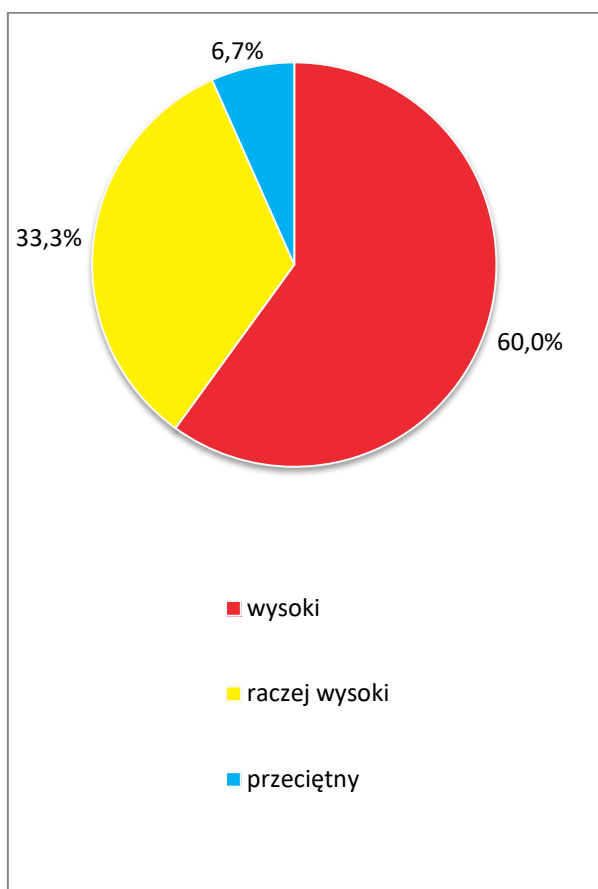

Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

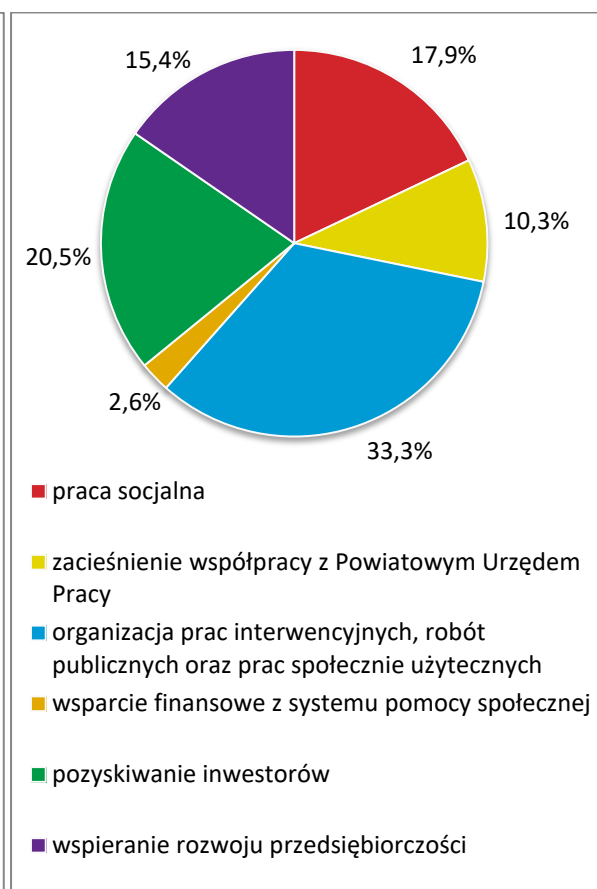
Najwięcej badanych stwierdziło, że najbardziej zagrożone wykluczeniem społecznym są osoby starsze i samotne (25%), rodziny i osoby dotknięte problemami uzależnień (20,8%) oraz rodziny i osoby o niskim statusie materialnym (18,8%).

W kolejnych pytaniach poproszono badanych o opinię na temat poziomu bezrobocia w gminie oraz wskazanie działań, jakie należałoby podjąć w celu poprawy sytuacji osób nim dotkniętych. Uzyskane odpowiedzi przedstawiają poniższe wykresy.

Wykres 33. Jaki jest poziom bezrobocia w gminie?

Wykres 34. Jakie działania należałoby podjąć w celu poprawy sytuacji osób bezrobotnych?

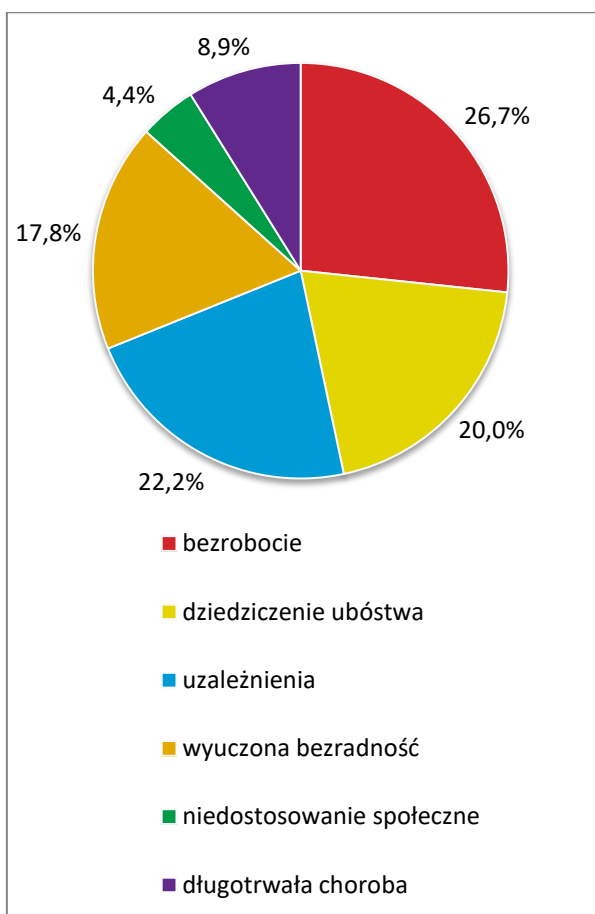
Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

Zdecydowana większość ankietowanych (łącznie 93,3%) uznała, że poziom bezrobocia w gminie jest wysoki lub wysoki.

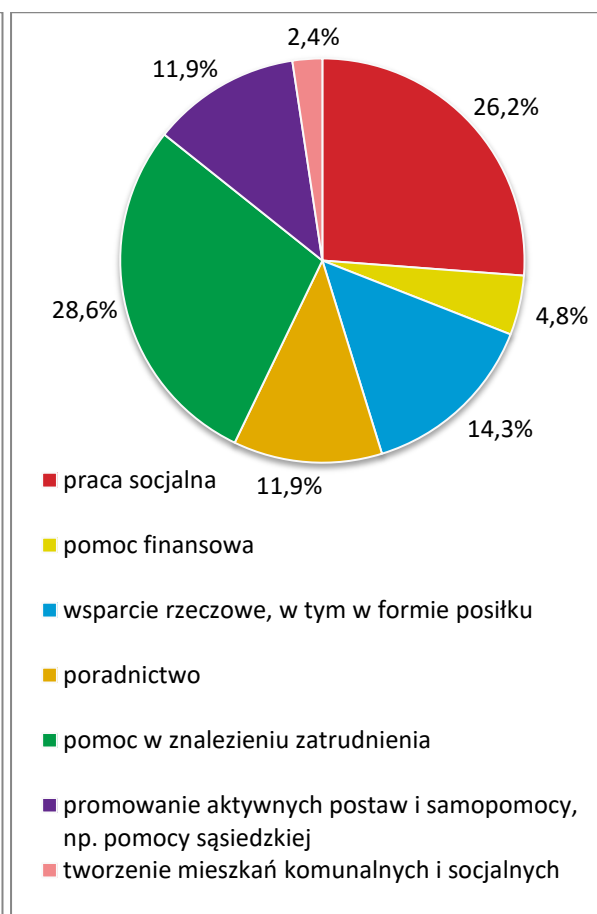
Wśród działań, jakie należałoby podjąć w celu poprawy sytuacji osób pozostających bez pracy, respondenci najczęściej wymieniali: organizowanie prac interwencyjnych, robót publicznych i prac społecznie użytecznych (33,3%), pozyskiwanie inwestorów (20,5%), prowadzenie pracy socjalnej (17,9%) oraz wspieranie rozwoju przedsiębiorczości (15,4%).

W odpowiedzi na następne pytania ankietowani wskazali przyczyny ubóstwa wśród mieszkańców gminy oraz przedstawili propozycje działań, jakie powinny być podejmowane na rzecz osób nim dotkniętych. Szczegóły w tym zakresie przedstawiają poniższe wykresy.

Wykres 35. Przyczyny ubóstwa wśród mieszkańców gminy?

Wykres 36. Jakie działania powinny być podejmowane na rzecz dotkniętych problemem ubóstwa?

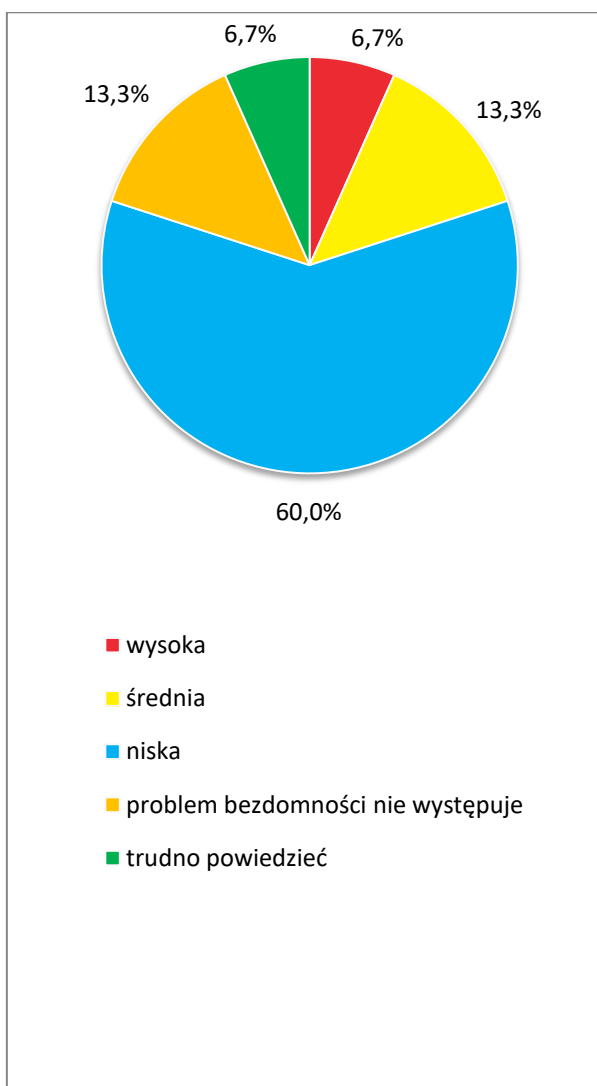
Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

Wśród przyczyn popadania mieszkańców gminy w ubóstwo, ankietowani najczęściej wskazywali bezrobocie (26,7%) i uzależnienia (22,2%). Do ważnych powodów ubożenia ludności badani zaliczyli także dziedziczenie ubóstwa (20%) i wyuczoną bezradność (17,8%).

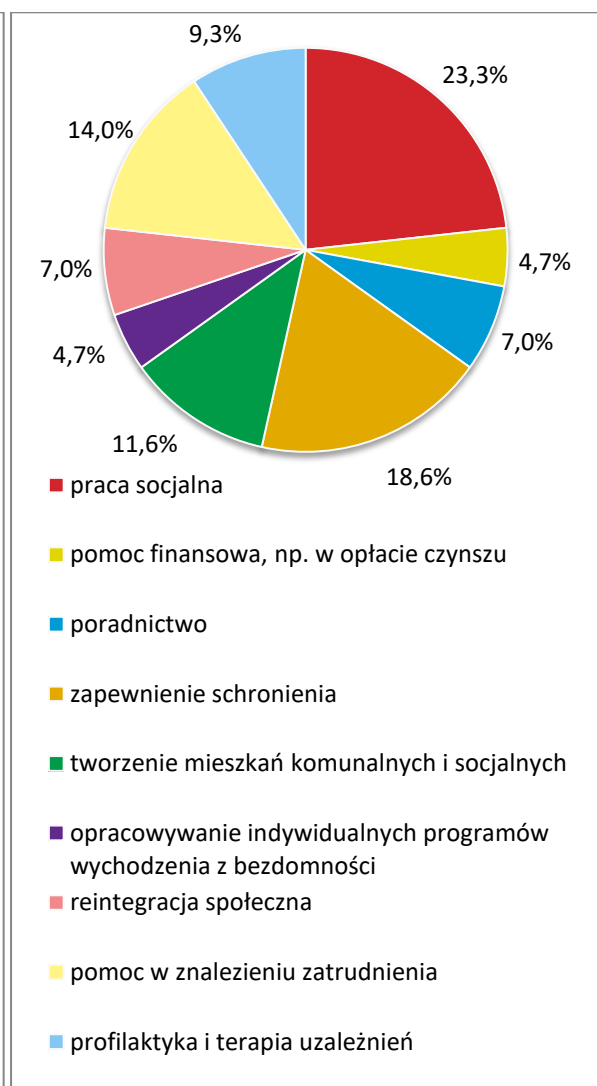
Zdaniem respondentów, by skutecznie przeciwdziałać problemowi ubóstwa, należałoby przede wszystkim udzielać pomocy w znalezieniu zatrudnienia (28,6%) i prowadzić pracę socjalną (26,2%). Duże znaczenie przywiązywali również do udzielania wsparcia rzeczowego, w tym w formie posiłku (14,3%), zapewnienia dostępu do poradnictwa oraz promowania aktywnych postaw i samopomocy, w tym pomocy sąsiedzkiej (po 11,9%).

W kolejnych pytaniach została podjęta kwestia bezdomności – poproszono badanych o opinię na temat skali tego problemu w gminie oraz wskazanie działań, które przyniosłyby największą skuteczność w jego zapobieganiu i rozwiązywaniu. Uzyskane odpowiedzi prezentują poniższe wykresy.

Wykres 37. Jaka jest skala problemu bezdomności w gminie?

Wykres 38. Jakie działania byłby najskuteczniejsze w zapobieganiu i rozwiązywaniu problemu bezdomności?

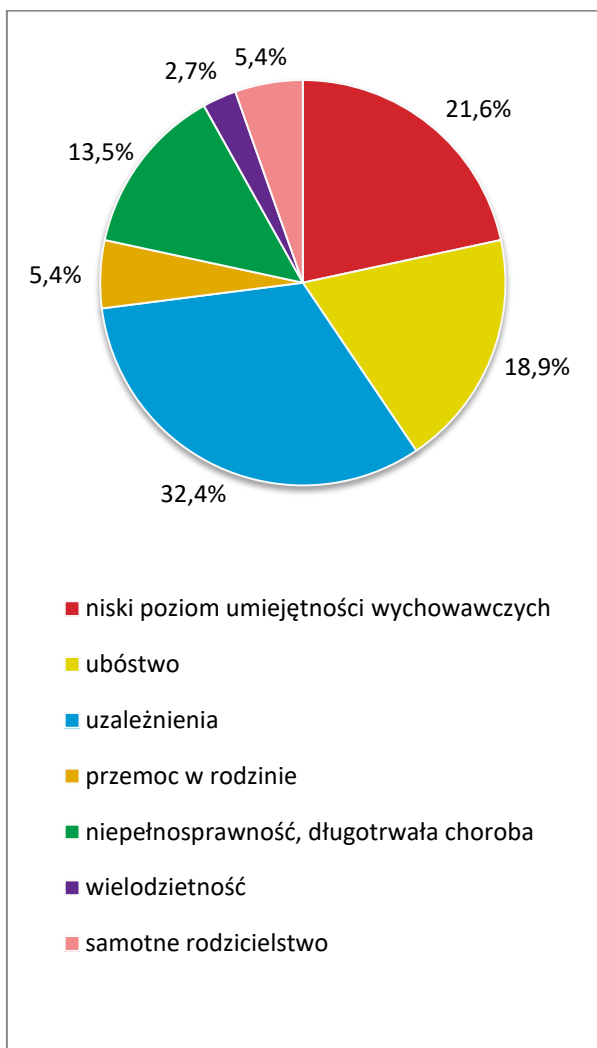
Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

Większość respondentów (60%) stwierdziło, że skala bezdomności w gminie jest niska. Jednocześnie 13,3% badanych uznało, że jest ona średnia i tylko samo odpowiedziało, że problem ten w gminie nie występuje.

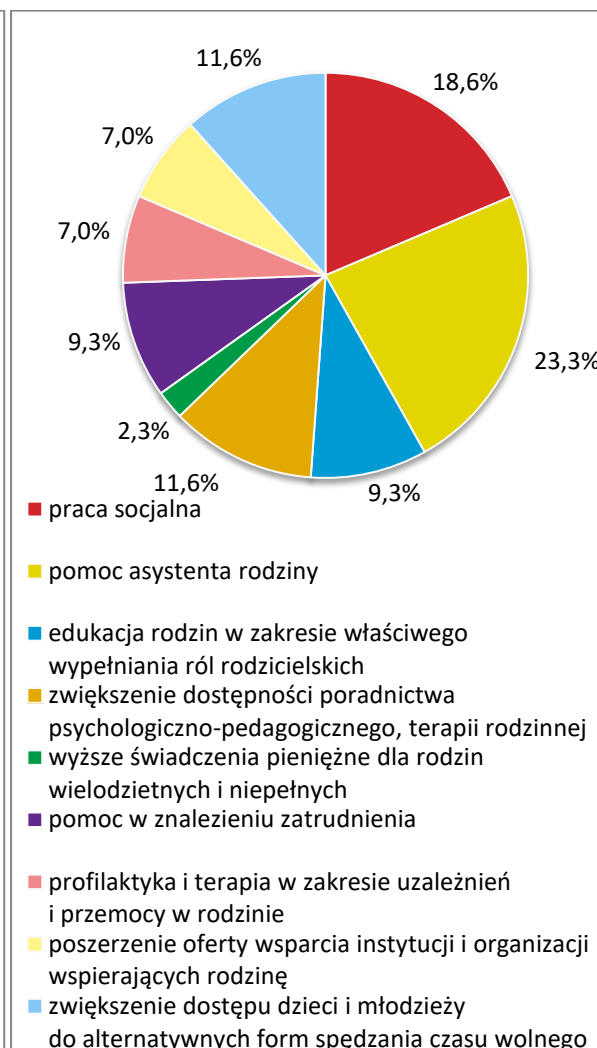
W opinii ankietowanych największe efekty w zapobieganiu i rozwiązywaniu problemu bezdomności może przynieść prowadzenie pracy socjalnej (23,3%) i zapewnienie schronienia (18,6%), a także udzielenie pomocy w znalezieniu zatrudnienia (14%), tworzenie mieszkań komunalnych i socjalnych (11,6%) oraz prowadzenie profilaktyki i terapii uzależnień (9,3%).

W ankiecie znalazło się również pytanie pozwalające poznać opinie respondentów na temat przyczyn bezradności opiekuńczo-wychowawczej oraz w prowadzeniu gospodarstwa domowego. Uzyskane odpowiedzi prezentują poniższe wykresy.

Wykres 39. Przyczyny bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych oraz w prowadzeniu gospodarstwa domowego w gminie

Wykres 40. Jakie działania poprawiłyby sytuację rodzin niewydolnych wychowawczo w gminie?

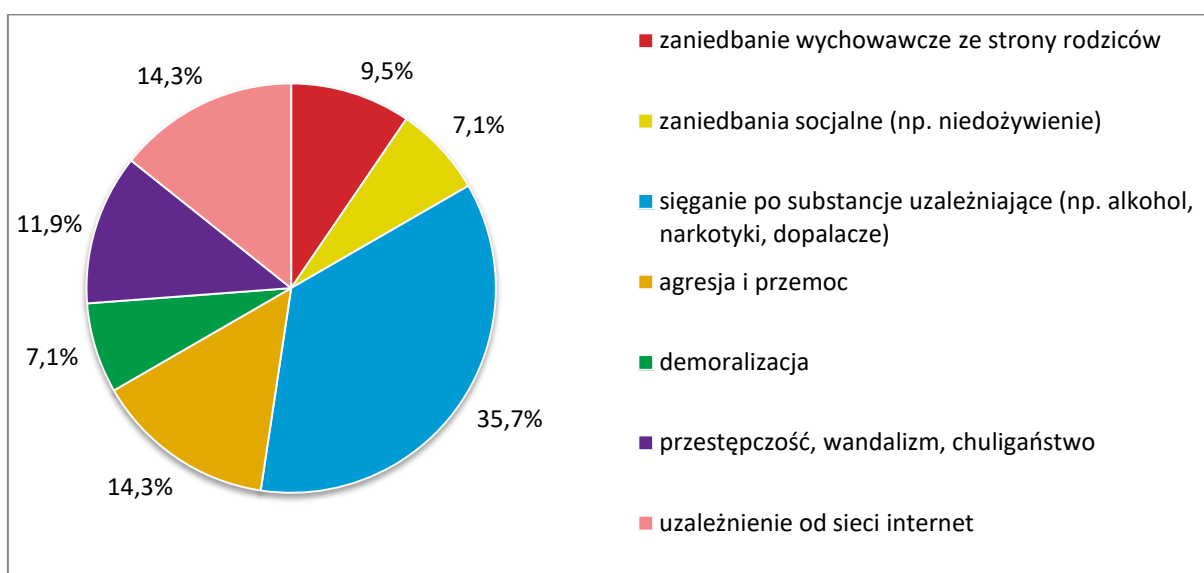
Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

W opinii badanych główną przyczyną bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych oraz w prowadzeniu gospodarstwa domowego w gminie są uzależnienia (32,4%). Zdaniem respondentów duży wpływ na występowanie tego problemu mają również niski poziom umiejętności wychowawczych (21,6%), ubóstwo (18,9%) oraz niepełnosprawność i długotrwała choroba (13,5%).

Wśród działań, których podjęcie mogłoby poprawić sytuację rodzin niewydolnych wychowawczo, ankietowani najczęściej wskazywali: zapewnienie pomocy ze strony asystenta rodziny (23,3%), prowadzenie pracy socjalnej (18,6%), poprawę dostępności poradnictwa psychologiczno-pedagogicznego i terapii rodzinnej, zwiększenie dostępu dzieci i młodzieży do alternatywnych form spędzania czasu wolnego (po 11,6%), edukowanie rodzin w zakresie właściwego wypełniania ról rodzicielskich oraz udzielenie pomocy w znalezieniu zatrudnienia (po 9,3%).

W uzupełnieniu odpowiedzi na poprzednie pytania, ankietowani wskazali negatywne zjawiska, na jakie najbardziej narażone są dzieci i młodzież z gminy. Szczegóły w tym zakresie przedstawia poniższy wykres.

Wykres 41. Na jakie negatywne zjawiska społeczne najbardziej narażone są dzieci i młodzież z gminy?

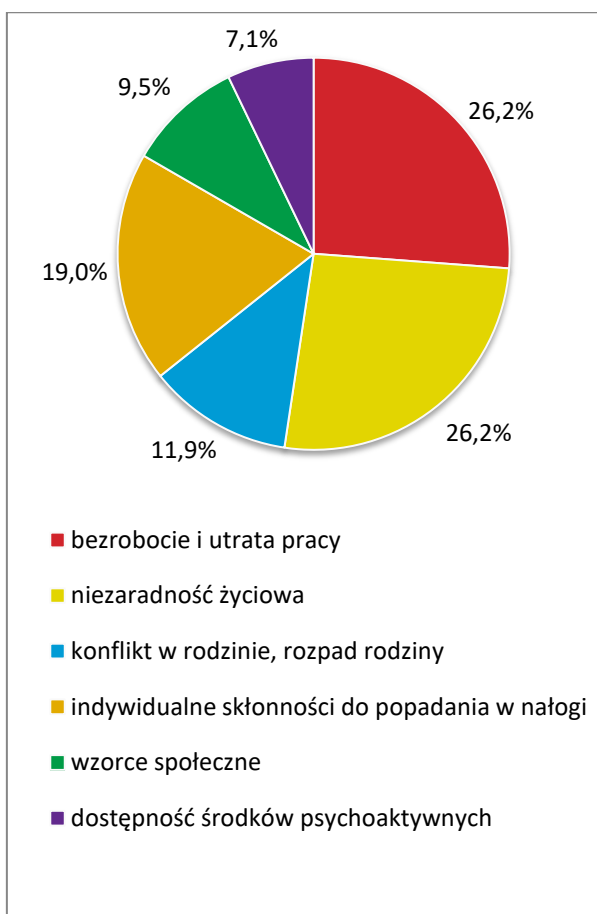

Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

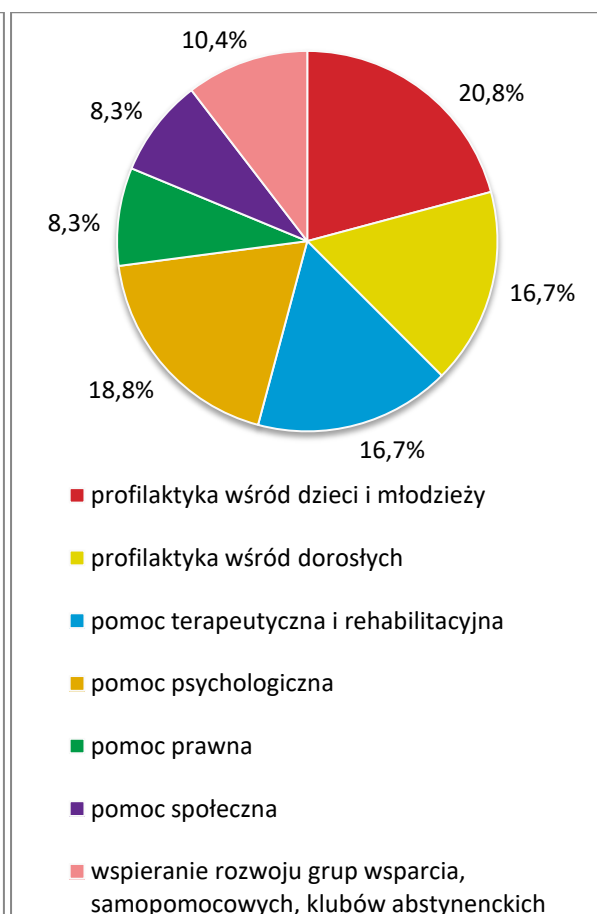
Według ankietowanych, do negatywnych zjawisk społecznych, na które najbardziej narażone są dzieci i młodzież z gminy, należą: sięganie po substancje uzależniające, np. alkohol, narkotyki i dopalacze (35,7%), a także agresja i przemoc, uzależnienie od sieci Internet (po 14,3%) oraz przestępczość, wandalizm i chuligaństwo (11,9%).

W następnych pytaniach poproszono respondentów o podanie przyczyn występowania problemu uzależnień wśród mieszkańców gminy oraz wskazanie działań, jakie powinny być podejmowane na rzecz osób i rodzin nim dotkniętych. Odpowiedzi w tym zakresie prezentują poniższe wykresy.

Wykres 42. Przyczyny występowania problemu uzależnień wśród mieszkańców gminy

Wykres 43. Jakie działania powinny być podejmowane na rzecz osób uzależnionych i ich rodzin?

Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

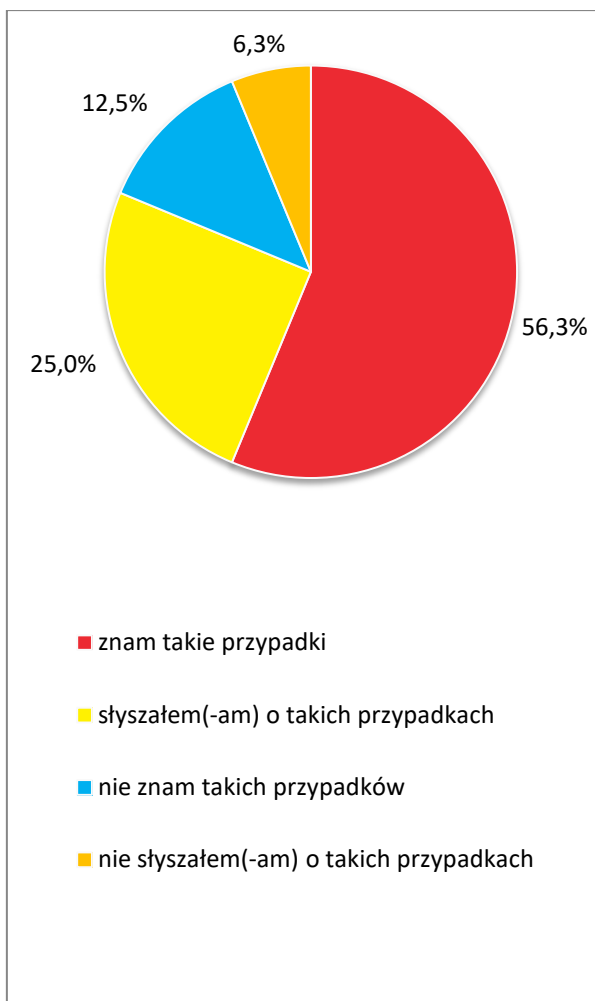
Do zasadniczych powodów występowania problemu uzależnień wśród mieszkańców gminy badani zaliczyli bezrobocie i utratę pracy oraz niezaradność życiową (po 26,2%), a także indywidualne skłonności do popadania w nałogi (19%) oraz konflikt w rodzinie i jej rozpad (11,9%).

Zdaniem respondentów, podejmując działania na rzecz osób uzależnionych i ich rodzin, należy przede wszystkim skupić się na prowadzeniu profilaktyki wśród dzieci i młodzieży (20,8%). Ważne jest również zapewnienie odpowiedniego dostępu do pomocy psychologicznej (18,8%), prowadzenie profilaktyki wśród dorosłych, zapewnienie dostępu do pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej (po 16,7%) oraz wspieranie rozwoju grup wsparcia, samopomocowych (np. AA, Al-Anon) i klubów abstynenckich (10,4%).

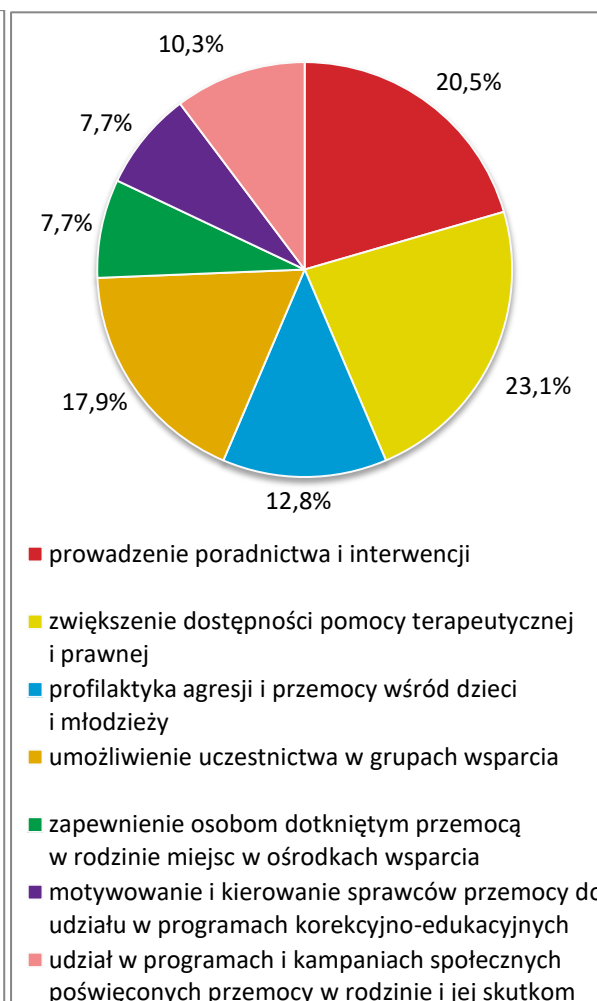
Następnie zapytano badanych o znajomość przypadków występowania problemu, który niejednokrotnie ma swoje źródło w uzależnieniach, tj. przemocy w rodzinie, oraz

poproszono o przedstawienie działań, które byłyby najskuteczniejsze w walce z tym zjawiskiem. Uzyskane odpowiedzi przedstawiają poniższe wykresy.

Wykres 44. Znajomość przypadków przemocy w rodzinie w gminie

Wykres 45. Jakie kroki byłyby najskuteczniejsze w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie?

Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

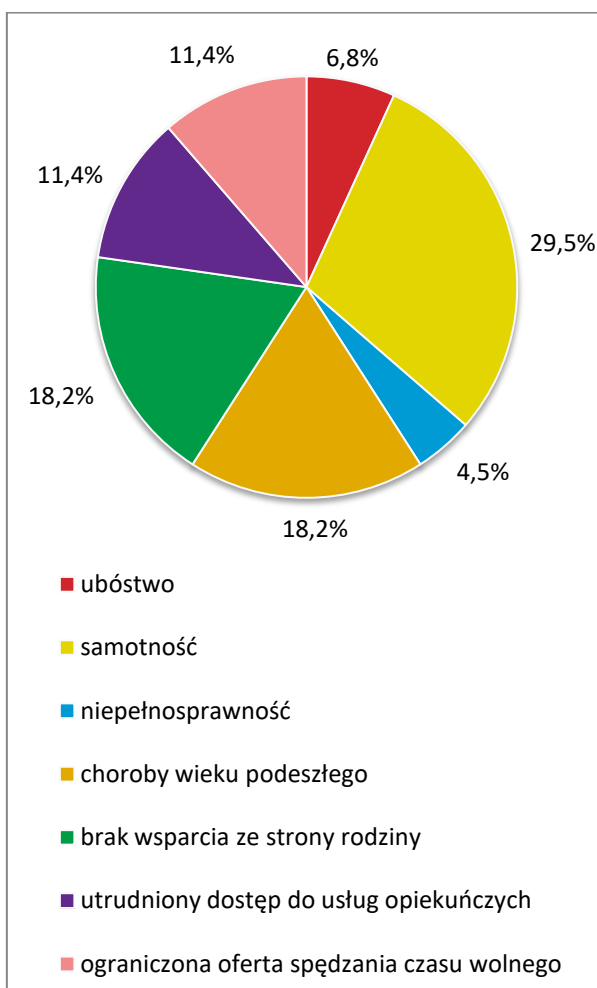
Zdecydowana większość ankietowanych (łącznie 81,3%) stwierdziła, że zna przypadki występowania przemocy w rodzinie w gminie bądź o nich słyszała. Odmiennego zdania było w sumie 18,8% badanych.

Zdaniem respondentów, by skutecznie przeciwdziałać przemocy w rodzinie, należy przede wszystkim zwiększyć dostępność pomocy terapeutycznej i prawnej (23,1%), prowadzić poradnictwo i podejmować interwencje (20,5%), umożliwić udział w grupach wsparcia (17,9%), prowadzić profilaktykę agresji i przemocy wśród dzieci i młodzieży (12,8%)

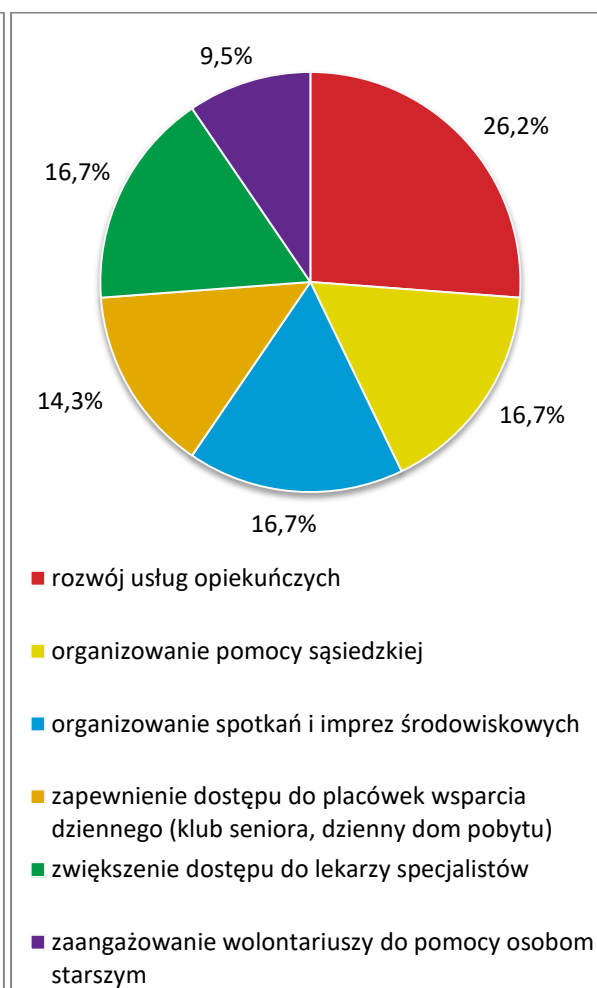
oraz brać udział w programach i kampaniach społecznych poświęconych przemocy w rodzinie i jej skutkom (10,3%).

Kolejna kwestia poruszona w ankiecie dotyczyła problemów, z jakimi najczęściej zmagają się osoby starsze w gminie oraz działań, których wdrożenie przyczyniłoby się do poprawy ich sytuacji. Udzielone przez badanych odpowiedzi prezentują poniższe wykresy.

Wykres 46. Problemy najczęściej dotykające osoby starsze z gminy

Wykres 47. Jakie działania poprawiłyby sytuację osób starszych w gminie?

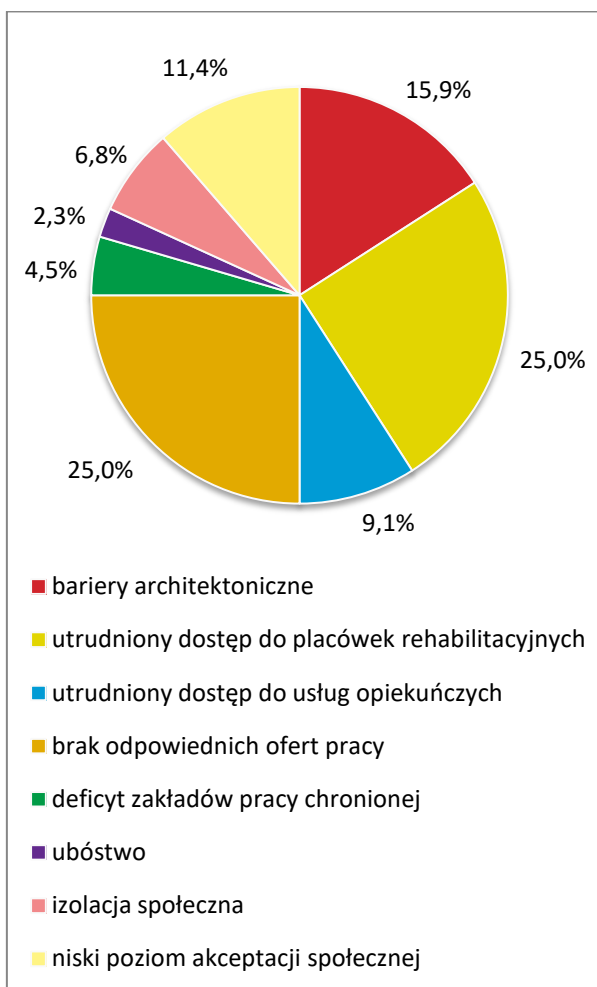
Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

W opinii ankietowanych, problemami, które najczęściej dotykają seniorów w gminie, są: samotność (29,5%), a następnie choroby wieku podeszłego, brak wsparcia ze strony rodziny (po 18,2%), utrudniony dostęp do usług opiekuńczych oraz ograniczona oferta spędzania czasu wolnego (po 11,4%).

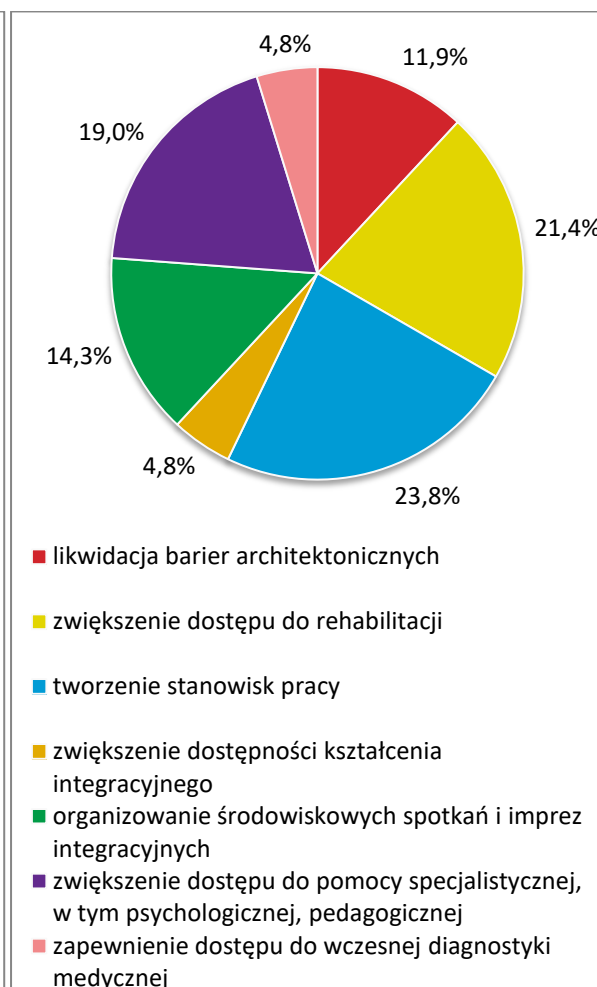
Do działań, których realizacja mogłaby się przyczynić do poprawy sytuacji seniorów w gminie, respondenci najczęściej zaliczali: rozwijanie usług opiekuńczych (26,2%), organizowanie pomocy sąsiedzkiej oraz spotkań i imprez środowiskowych, zwiększenie dostępu do lekarzy specjalistów (po 16,7%), a także zapewnienie szerszego dostępu do placówek wsparcia dziennego (klub seniora, dzienny dom pobytu; 14,3%).

W odpowiedzi na kolejne pytania ankietowani identyfikowali problemy, których najczęściej doświadczają osoby niepełnosprawne w gminie, oraz wskazywali działania, których podjęcie pozwoliłoby na pełniejszy ich udział w życiu społecznym. Szczegóły w tym zakresie przedstawiają poniższe wykresy.

Wykres 48. Problemy, których najczęściej doświadczają osoby niepełnosprawne z gminy

Wykres 49. Jakie działania umożliwiłyby osobom niepełnosprawnym pełniejszy udział w życiu społecznym?

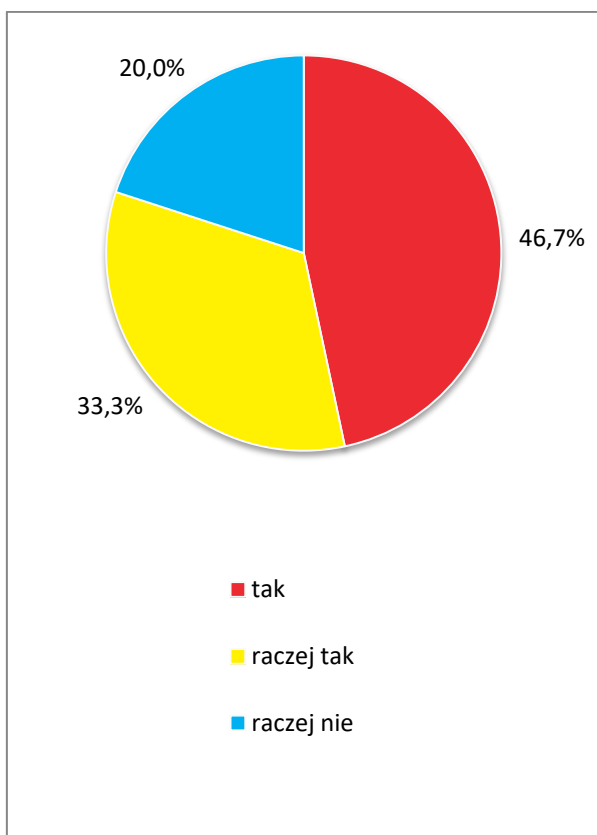
Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

Według badanych problemami, z którymi najczęściej zmagają się osoby dotknięte niepełnosprawnością z gminy, są: utrudniony dostęp do placówek rehabilitacyjnych i brak odpowiednich ofert pracy (po 25%), a także bariery architektoniczne (15,9%) oraz niski poziom akceptacji społecznej (11,4%).

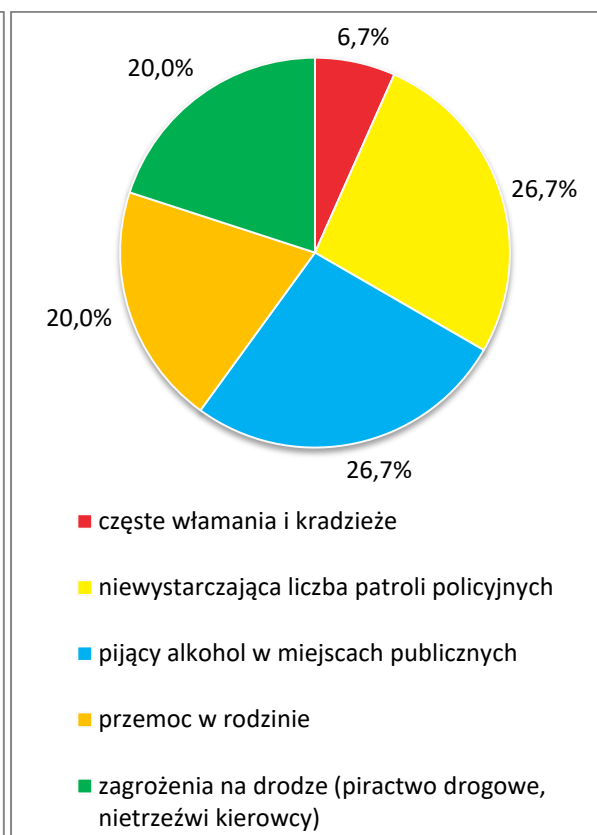
W opinii ankietowanych, działania, które umożliwiłyby osobom niepełnosprawnym pełniejszy udział w życiu społecznym, powinny skupiać się na tworzeniu stanowisk pracy (23,8%), zwiększeniu dostępu do rehabilitacji (21,4%) oraz pomocy specjalistycznej, w tym psychologicznej i pedagogicznej (19%), organizowaniu środowiskowych spotkań i imprez integracyjnych (14,3%) oraz likwidowaniu barier architektonicznych (11,9%).

W ostatnich pytaniach podjęto temat stanu bezpieczeństwa w gminie – poczucia bezpieczeństwa, przyczyn jego braku oraz działań, które wpłynęłyby na jego zwiększenie. Szczegóły w tym zakresie prezentują poniższe wykresy.

Wykres 50. Czy czuje się Pani/Pan bezpiecznie w gminie?

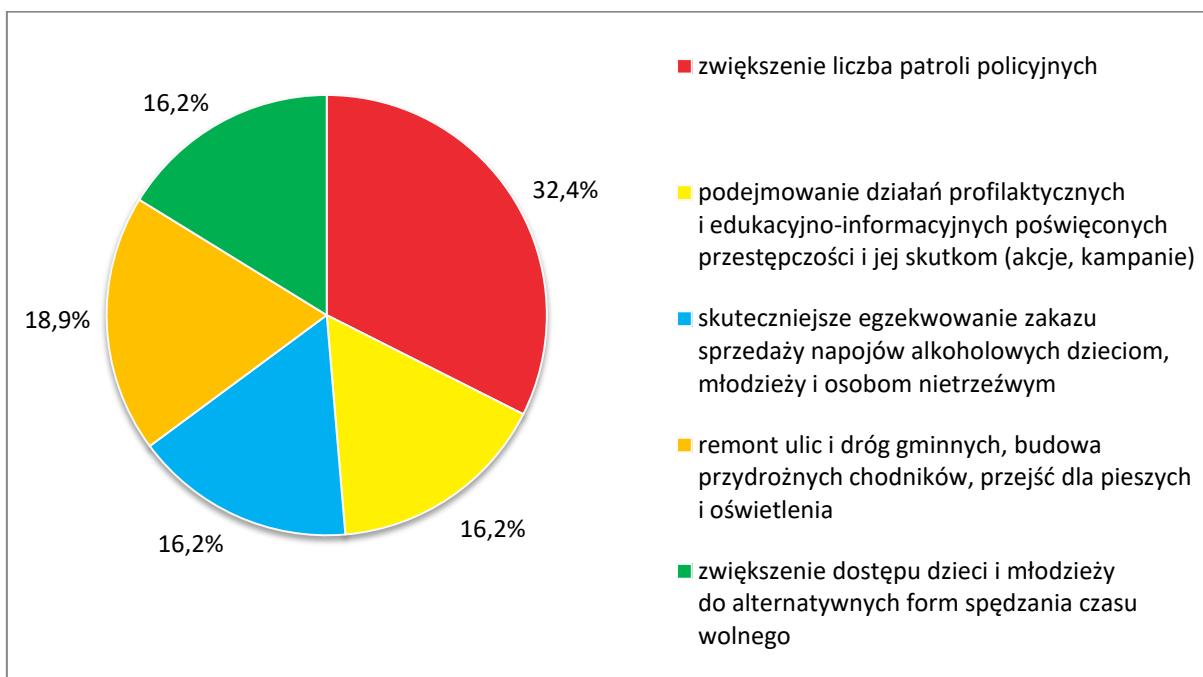

Wykres 51. Przyczyny braku bezpieczeństwa w gminie

Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

Wykres 52. Co wpłynęłoby na zwiększenie bezpieczeństwa publicznego w gminie?

Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

Łącznie 80% badanych stwierdziło, że czuje się bezpiecznie bądź raczej bezpiecznie w miejscu zamieszkania. Odmiennego zdania było 20% ankietowanych.

Wśród przyczyn braku bezpieczeństwa respondenci najczęściej wskazywali: niewystarczającą liczbę patroli policyjnych, osoby pijące alkohol w miejscach publicznych (po 26,7%), przemoc w rodzinie oraz zagrożenia na drodze (piractwo drogowe, nietrzeźwi kierowcy; po 20%).

Zdaniem ankietowanych do poprawy bezpieczeństwa publicznego w gminie w największym stopniu przyczyniłyby się: zwiększenie liczby patroli policyjnych (32,4%) oraz remont ulic i dróg gminnych, budowa przydrożnych chodników, przejść dla pieszych i oświetlenia (18,9%).

14. ANALIZA SWOT

Analiza SWOT jest heurystyczną techniką analityczną służącą uporządkowaniu posiadanych informacji. W przypadku strategii rozwiązywania problemów społecznych stanowi efektywną metodę identyfikacji mocnych i słabych stron lokalnego systemu pomocy społecznej oraz szans i zagrożeń, jakie przed nim stoją. Pozwala oszacować potencjał, jakim się dysponuje oraz określić stopień, w jakim posiadane zasoby odpowiadają potrzebom i oczekiwaniom społeczności lokalnej.

Na potrzeby niniejszego dokumentu analiza została przeprowadzona w następujących obszarach: 1. Bezrobocie, ubóstwo i bezdomność, 2. Rodzina, dzieci i młodzież, 3. Uzależnienia i przemoc w rodzinie, 4. Starość i niepełnosprawność, 5. Kapitał społeczny i aktywność obywatelska.

Obszar: Bezrobocie, ubóstwo i bezdomność

Mocne strony	Słabe strony
▪ położenie gminy na styku trzech województw, na skrzyżowaniu dróg wojewódzkich i powiatowych ▪ wolne tereny pod nieuciążliwy przemysł, turystykę zorganizowaną, agroturystykę i turystykę indywidualną ▪ podejmowanie przy współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy w Sandomierzu skutecznych działań na rzecz ograniczenia bezrobocia (m.in. oferowanie zróżnicowanych form aktywizacji, w tym kursów i szkoleń) ▪ upowszechnianie informacji o ofertach pracy i informacji o wolnych miejscach pracy, usługach poradnictwa zawodowego i szkoleniach ▪ przeciwdziałanie zjawisku dziedziczenia bezrobocia i ubóstwa ▪ pozyskiwanie środków finansowych z funduszy zewnętrznych na aktywizację społeczno-zawodową mieszkańców	▪ wciąż wysoka liczba osób bezrobotnych w gminie ▪ niewielka liczba nowych miejsc pracy w gminie ▪ relatywnie niska liczba podmiotów gospodarczych w gminie ▪ mała liczba prężnie działających instytucji wsparcia przedsiębiorczości ▪ brak przemysłu w gminie ▪ niewielka skala działań zachęcających inwestorów do tworzenia w gminie nowych miejsc pracy ▪ deficyt terenów inwestycyjnych w gminie ▪ mała liczba nowoczesnych gospodarstw rolnych i agroturystycznych ▪ mała powierzchnia i duże rozdrobnienie gospodarstw rolnych w gminie ▪ niewystarczająco rozwinięta sieć usług rolniczych w gminie ▪ niedostateczna promocja walorów posiadanych przez gminę

gminy, m.in. z Europejskiego Funduszu Społecznego ▪ wysokie kompetencje i umiejętności pracowników socjalnych pracujących z osobami bezrobotnymi ▪ diagnozowanie problemu bezdomności w gminie oraz informowanie bezdomnych o przysługujących im prawach i dostępnych formach pomocy ▪ świadczenie standaryzowanych usług osobom bezdomnym oraz zapewnianie wsparcia osobom wychodzącym z bezdomności ▪ w razie potrzeby podejmowanie współpracy z placówkami oferującymi schronienie poza gminą, m.in. ze schroniskami w Sandomierzu i Rudniku nad Sanem ▪ podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób bezdomnych	▪ ograniczona oferta turystyczna ▪ brak w gminie podmiotów ekonomii społecznej ▪ niedostatecznie rozwinięta w gminie infrastruktura handlowo-usługowa, gastronomiczna i noclegowa ▪ nieodpowiednie zasoby mieszkań komunalnych w gminie, w tym socjalnych ▪ niedostatecznie rozwinięta komunikacja w gminie ▪ ograniczona współpraca z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób bezrobotnych
Szanse	Zagrożenia
▪ dalszy spadek poziomu bezrobocia ▪ poszerzanie kompetencji społeczno-zawodowych mieszkańców gminy ▪ możliwość rozwoju gminy dzięki posiadanym zasobom przyrodniczo-krajobrazowym i kulturowym ▪ rozwój nowoczesnych gospodarstw rolnych i ekoroelnictwa, przetwórstwa rolno-spożywczego i zakładów produkcyjnych ▪ rosnąca popularność turystyki wiejskiej ▪ możliwość pozyskania środków zewnętrznych na tworzenie lub rozwój przedsiębiorstw ▪ możliwość pozyskiwania środków finansowych na przeciwdziałanie bezrobociu z funduszy zewnętrznych (m.in. z funduszy unijnych)	▪ występowanie w gminie zjawiska dziedziczenia bezrobocia ▪ utrzymujące się zjawisko ubożenia części mieszkańców gminy ▪ powiększające się różnice w dochodach ludności ▪ niski poziom wykształcenia osób bezrobotnych ▪ zjawisko nielegalnego zatrudnienia ▪ niska aktywność osób bezrobotnych w poszukiwaniu pracy ▪ ograniczona dostępność kształcenia ustawicznego na obszarach wiejskich ▪ zbyt małe zainteresowanie inwestorów lokowaniem swoich przedsięwzięć w gminie ▪ niewielki potencjał inwestorów w regionie

▪ dostęp do europejskich rynków pracy ▪ niewielka liczba osób bezdomnych i zagrożonych bezdomnością ▪ dostępność schronisk dla osób bezdomnych w Sandomierzu i Rudniku nad Sanem	▪ spadek opłacalności produkcji rolnej ▪ ograniczony wpływ na dostosowanie kierunków kształcenia do potrzeb lokalnego rynku pracy ▪ ograniczone możliwości znalezienia zatrudnienia na lokalnym rynku pracy przez kończącą edukację młodzież ▪ migracja zarobkowa osób w wieku produkcyjnym, w tym ludzi młodych i wykwalifikowanych pracowników, do większych ośrodków ▪ niski poziom społecznej akceptacji osób bezdomnych ▪ mały potencjał organizacji pozarządowych działających w regionie na rzecz osób bezrobotnych i bezdomnych

Obszar: Rodzina, dzieci i młodzież

Mocne strony	Słabe strony
▪ wykwalifikowana kadra OPS-u udzielająca rodzinom wsparcia ▪ zapewnianie wsparcia ze strony asystenta rodziny ▪ prowadzenie analiz potrzeb dzieci i młodzieży w gminie ▪ dostateczny dostęp do opieki przedszkolnej oraz szkolnictwa podstawowego i gimnazjalnego ▪ wysoko wykwalifikowana kadra nauczycielska ▪ dobre wyposażenie szkół gminnych ▪ dowożenie uczniów do szkół podstawowych i gimnazjalnych ▪ możliwość kontynuowania w gminie nauki na poziomie ponadgimnazjalnym (w Liceum Ogólnokształcącym) ▪ realizowanie w szkołach programów profilaktycznych	▪ niewystarczający dostęp rodzin do poradnictwa specjalistycznego ▪ brak w gminie grup i ośrodków wsparcia dla rodzin i osób samotnie wychowujących dzieci ▪ niedostateczna ilość środków finansowych na pomoc i wsparcie rodziny i dziecka ▪ niedostateczny dostęp w gminie do opieki nad dziećmi do lat 3 ▪ niewystarczający dostęp w gminie do placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży ▪ niedostosowana do potrzeb i oczekiwań dzieci i młodzieży oferta spędzania czasu wolnego, m.in. w zakresie organizowania dla nich wspólnych spotkań ▪ ograniczony dostęp do dóbr kultury (kino, teatr, wystawy) spowodowany

▪ bogaty wachlarz, finansowanych ze środków unijnych, zajęć dodatkowych dla dzieci i młodzieży ▪ interesująca oferta Miejsko-Gminnego Ośrodka Kultury oraz Biblioteki Publicznej ▪ cyklicznie organizowane w gminie imprezy kulturalne ▪ funkcjonowanie w gminie dwóch świetlic wiejskich prowadzących działania na rzecz społeczności lokalnej ▪ działające w gminie kluby sportowe ▪ koordynowanie działań instytucji i organizacji wspierających rodziny, dzieci i młodzież ▪ istnienie w gminie organizacji pozarządowych działających na rzecz rodzin, dzieci i młodzieży (w tym Stowarzyszenia „Człowiek Człowiekowi...” oraz klubów sportowych); podejmowanie z nimi współpracy	trudną sytuacją finansową rodzin oraz stereotypowym brakiem potrzeby korzystania z nich ▪ niewystarczająco rozwinięta infrastruktura sportowo-rekreacyjna w gminie oraz braki w wyposażeniu (np. deficyt pełnowymiarowych sal gimnastycznych, ścieżek rowerowych, placów zabaw) ▪ niedostateczny dostęp do opieki medycznej w gminie, głównie specjalistycznej ▪ niski poziom koordynacji działań instytucji i organizacji wspierających rodziny, dzieci i młodzież
Szanse	Zagrożenia
▪ zwiększenie dostępności poradnictwa specjalistycznego ▪ dalsze wsparcie ze strony asystenta rodziny ▪ zwiększenie dostępności oferty spędzania czasu wolnego, w tym poszerzenie oferty zajęć dydaktyczno-wychowawczych i pozalekcyjnych ▪ rozwijanie sieci i oferty placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży oraz infrastruktury sportowo-rekreacyjnej ▪ udział w programach i projektach skierowanych do rodzin, dzieci i młodzieży; możliwość pozyskania na nie środków zewnętrznych ▪ lepsze przygotowanie dzieci i młodzieży do dalszych etapów edukacji	▪ ujemny przyrost naturalny w gminie ▪ zaniedbywanie obowiązków opiekuńczo-wychowawczych przez rodziców ▪ utrzymująca się liczba rodzin dysfunkcyjnych ▪ brak warunków do prowadzenia efektywnej pracy socjalnej ▪ wzrost liczby rodzin wymagających wsparcia w formie poradnictwa specjalistycznego ▪ osłabienie więzi rodzinnych i rozpad rodzin, m.in. w związku z bezrobociem i wyjazdem jednego z rodziców do pracy poza teren gminy ▪ rosnące zagrożenie uzależnieniami i przemocą, w tym wśród dzieci i młodzieży ▪ ograniczona oferta szkolnictwa zawodowego

▪ kształtowanie u dzieci i młodzieży pozytywnych wzorców zachowań, pożądanych umiejętności i kompetencji ▪ wzrost świadomości zdrowotnej mieszkańców gminy	▪ dalszy odpływ ludzi młodych, wykształconych do jednostek miejskich ▪ niedostateczny poziom dofinansowania służby zdrowia ▪ niewielka liczba wolontariuszy wśród dzieci i młodzieży ▪ niewielki potencjał organizacji pozarządowych działających w regionie na rzecz rodzin, dzieci i młodzieży

Obszar: Uzależnienia i przemoc w rodzinie

Mocne strony	Słabe strony
▪ funkcjonowanie w gminie Punktu Konsultacyjnego dla osób z problemem alkoholowym i ich rodzin ▪ prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie ▪ zapewnianie osobom dotkniętym problemami uzależnień i przemocy w rodzinie dostępu do informacji o możliwych formach wsparcia ▪ podejmowanie działań przez Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Zespół Interdyscyplinarny i Policję ▪ podejmowanie wśród dzieci i młodzieży działań profilaktycznych, informacyjnych i edukacyjnych w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy w rodzinie	▪ niedostateczny dostęp rodzin dotkniętych problemami uzależnień i przemocy w rodzinie do wsparcia terapeutycznego i rehabilitacyjnego oraz pomocy psychospołecznej i prawnej ▪ niewystarczające działania profilaktyczne, informacyjne, edukacyjne i szkoleniowe wśród dzieci i młodzieży, rodziców oraz sprzedawców napojów alkoholowych w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy w rodzinie ▪ brak w gminie grup wsparcia dla osób dotkniętych uzależnieniami i przemocą w rodzinie ▪ brak miejsc pobytu dla ofiar przemocy w rodzinie ▪ brak współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi w obszarze przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy w rodzinie
Szanse	Zagrożenia
▪ zwiększenie dostępu do wsparcia terapeutycznego i rehabilitacyjnego, pomocy psychospołecznej i prawnej ▪ zwiększająca się świadomość społeczna, w tym dzieci i młodzieży, rodziców i nauczycieli, na temat problemów	▪ relatywnie niska liczba osób wyleczonych z uzależnień; długi okres oczekiwania na leczenie ▪ niewielka liczba osób pozostających w trzeźwości po zakończeniu leczenia odwykowego

▪ uzależnień i przemocy w rodzinie ▪ zmniejszająca się skala nielegalnej sprzedaży napojów alkoholowych ▪ funkcjonowanie w Tarnobrzegu Wojewódzkiego Ośrodka Terapii Uzależnień i Współuzależnień Przychodni Terapii Uzależnienia od Alkoholizmu i Współuzależnienia oraz w Sandomierzu – Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej Poradni Leczenia Uzależnień i Punktu Interwencji Kryzysowej ▪ niezwiększająca się liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie wymagających umieszczenia w ośrodku wsparcia oraz objęcia działaniami korekcyjno-edukacyjnymi	▪ coraz większa dostępność alkoholu i innych środków psychoaktywnych ▪ obniżanie się wieku inicjacji alkoholowej i narkotykowej ▪ brak możliwości odseparowania ofiar od sprawców przemocy oraz poczucie bezkarności ze strony tych drugich ▪ zwiększająca się liczba osób wymagających z powodu przemocy w rodzinie interwencji oraz podjęcia działań interdyscyplinarnych ▪ niewielki potencjał organizacji pozarządowych działających w regionie w obszarze przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy w rodzinie

Obszar: Starość i niepełnosprawność

Mocne strony	Słabe strony
▪ informowanie osób starszych i niepełnosprawnych o przysługujących im prawach i dostępnych formach pomocy ▪ świadczenie w gminie usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi ▪ funkcjonowanie w gminie środowiskowego domu samopomocy i warsztatu terapii zajęciowej ▪ podejmowanie działań zmierzających do większego zaangażowania rodzin w sprawowanie opieki nad osobami starszymi ▪ organizowanie przedsięwzięć dla seniorów w ramach Miejsko-Gminnego Ośrodka Kultury i Biblioteki Publicznej	▪ brak w gminie klubu seniora, dziennego domu pobytu oraz grup wsparcia dla osób starszych i niepełnosprawnych ▪ niewystarczająca liczba pracowników świadczących opiekę i wsparcie osobom starszym i niepełnosprawnych, w tym usługi opiekuńcze ▪ niewielka skala działań prozdrowotnych wśród osób starszych oraz ograniczony dostęp do specjalistycznej opieki medycznej w gminie, w tym geriatrycznej ▪ ograniczone możliwości kontynuowania przez osoby starsze aktywności zawodowej ▪ ograniczone możliwości korzystania przez osoby starsze i niepełnosprawne z oferty placówek kulturalno-rozrywkowych

▪ kierowanie osób wymagających całodobowej opieki do domów pomocy społecznej ▪ uwrażliwianie społeczności lokalnej na problemy i potrzeby osób starszych i niepełnosprawnych	▪ istnienie w gminie barier utrudniających osobom niepełnosprawnym codzienne życie ▪ nieupowszechnianie wśród osób niepełnosprawnych ofert pracy i informacji o wolnych miejscach pracy ▪ utrudniony dostęp do kształcenia integracyjnego w gminie ▪ ograniczona współpraca z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych ▪ deficyt w gminie wolontariuszy mogących wspierać osoby starsze i niepełnosprawne w codziennym życiu
Szanse	Zagrożenia
▪ możliwość pozyskania ze źródeł zewnętrznych, w tym z Europejskiego Funduszu Społecznego, środków finansowych na wspieranie osób starszych i niepełnosprawnych ▪ dalsze dofinansowywanie likwidacji barier architektonicznych ▪ wspieranie tworzenia i utrzymania miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych ▪ dobra dostępność domów pomocy społecznej; funkcjonowanie DPS-ów m.in. w Sandomierzu i Rudzie Różanieckiej ▪ wzrost społecznej akceptacji osób niepełnosprawnych	▪ zwiększająca się liczba osób starszych i niepełnosprawnych w gminie ▪ ograniczone możliwości uzyskania przez osoby starsze pomocy ze strony rodziny ▪ niski poziom życia osób starszych i niepełnosprawnych oraz pogarszający się stan ich zdrowia ▪ niewielki udział osób starszych w działaniach prozdrowotnych ▪ marginalizowanie problemów i potrzeb osób starszych i niepełnosprawnych ▪ występowanie zjawiska migracji osób młodych do większych jednostek administracyjnych ▪ mały potencjał organizacji pozarządowych działających w regionie na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych

Obszar: Kapitał społeczny i aktywność obywatelska

Mocne strony	Słabe strony
▪ dobrze wykwalifikowana, stale podnosząca kwalifikacje kadra zatrudniona w OPS-ie ▪ zapewnianie wsparcia ze strony asystenta rodziny ▪ informowanie beneficjentów systemu pomocy społecznej o możliwościach uzyskania wsparcia ▪ odpowiednia jakość obsługi klienta systemu pomocy społecznej ▪ pozyskiwanie środków finansowych z funduszy zewnętrznych na realizację zadań z zakresu pomocy społecznej, w tym z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej ▪ przeciwdziałanie negatywnym stereotypom postrzegania sektora pomocy społecznej	▪ niepełna wiedza na temat problemów społecznych występujących w gminie ▪ wciąż duża część mieszkańców gminy objętych pomocą społeczną, w zdecydowanej większości korzystających ze wsparcia długotrwale ▪ niedostatecznie rozwinięta sieć placówek pomocy społecznej w gminie ▪ brak działań zapobiegających wypaleniu zawodowemu pracowników pomocy społecznej ▪ niewielki potencjał organizacji pozarządowych działających w gminie w obszarze polityki społecznej ▪ ograniczona współpraca z organizacjami pozarządowymi działającymi w obszarze polityki społecznej oraz z przedstawicielami kościołów i związków wyznaniowych ▪ brak wolontariatu w gminie ▪ brak dialogu społecznego
Szanse	Zagrożenia
▪ zmniejszająca się liczba odbiorców pomocy społecznej przypadających na jednego pracownika socjalnego ▪ dostępność szkoleń dla kadry OPS-u; dalsze podnoszenie kwalifikacji zawodowych ▪ dalsze wsparcie rodzin ze strony asystenta rodziny ▪ poszerzenie infrastruktury socjalnej w gminie, m.in. utworzenie grup wsparcia i placówki wsparcia dziennego dla osób starszych i niepełnosprawnych ▪ możliwość pozyskiwania środków finansowych z funduszy zewnętrznych na realizację zadań z zakresu pomocy	▪ przeciążenie pracowników OPS-u zbyt dużą liczbą zadań ▪ zagrożenie wypaleniem zawodowym ▪ niewłaściwie finansowany system pomocy społecznej ▪ biurokracja w pomocy społecznej ▪ roszczeniowa postawa odbiorców pomocy społecznej ▪ wciąż niekorzystny wizerunek sektora pomocy społecznej ▪ ograniczone, z uwagi na mały potencjał finansowy, możliwości pozyskiwania przez organizacje pozarządowe środków na działalność

społecznej, w tym z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej ▪ świadomość roli i potrzeb sektora pomocy społecznej wśród władz gminy▪ większe zaangażowanie społeczności lokalnej i przedstawicieli kościołów i związków wyznaniowych w działania pomocowe▪ utworzenie wolontariatu w gminie	▪ mała aktywność mieszkańców gminy w kreowaniu jej rozwoju▪ niewielki udział mieszkańców gminy oraz przedstawicieli kościołów i związków wyznaniowych w rozwiązywaniu lokalnych problemów społecznych

15. WNIOSKI Z DIAGNOZY

Przeprowadzona w kilkunastu obszarach diagnoza sytuacji społecznej w gminie Zawichost pozwoliła na zidentyfikowanie najważniejszych problemów oraz wyzwań, przed którymi w najbliższych latach stanie samorząd lokalny. Zaliczono do nich:

- bezrobocie, które mimo spadku w ostatnich latach, wciąż należy do najważniejszych problemów społecznych występujących w gminie. Problem ten wymaga kontynuowania działań na rzecz tworzenia w gminie nowych miejsc pracy (m.in. poprzez pozyskiwanie nowych inwestorów, rozwijanie małej i średniej przedsiębiorczości oraz wspieranie już istniejących podmiotów gospodarczych), wspierania produkcji rolniczej, rozwoju gospodarstw rolnych i zmian w rolnictwie, udzielania osobom bezrobotnym pomocy w znalezieniu zatrudnienia przy współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy oraz lepszego wykorzystania posiadanych przez gminę walorów przyrodniczo-krajobrazowych i kulturowych;
- niekorzystne zmiany demograficzne w gminie – spadek liczby mieszkańców, w tym dzieci i młodzieży oraz osób w wieku produkcyjnym, któremu towarzyszy systematyczny wzrost liczby osób starszych. Zmiany te wskazują na postępujący proces starzenia się społeczności lokalnej, zwiększają tym samym ryzyko chorób i niepełnosprawności, powodując m.in. potrzebę poszerzenia dostępu do usług opiekuńczych (w tym specjalistycznych) i rehabilitacyjnych oraz opieki medycznej, rozwijania oferty spędzania czasu wolnego dla osób starszych i niepełnosprawnych, w tym podjęcia działań w kierunku utworzenia w gminie klubu seniora, a w sprzyjających okolicznościach domu dziennego pobytu, rozszerzenia wachlarza innych środowiskowych przedsięwzięć

integracyjnych, dalszego likwidowania występujących barier oraz udzielania wsparcia osobom niepełnosprawnym w uzyskaniu i utrzymaniu zatrudnienia;

- utrzymujące się zjawisko ubożenia części mieszkańców gminy, co m.in. wymaga zachęcania ich, poprzez pracę socjalną i poradnictwo, do aktywnych postaw, udzielania pomocy finansowej i rzeczowej, zaspokajania potrzeb bytowych dzieci z rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej, podejmowania działań na rzecz osób zagrożonych i dotkniętych bezdomnością, realizowania programów i projektów służących aktywizacji społeczno-zawodowej oraz zwiększenia w gminie zasobów mieszkań komunalnych i socjalnych;
- rosnącą liczbę rodzin wymagających ochrony macierzyństwa, głównie z uwagi na wielodzietność, oraz problem niewłaściwego wypełniania obowiązków opiekuńczo-wychowawczych przez rodziców, co wymaga udzielenia odpowiedniej pomocy w wychowaniu i opiece, m.in. poprzez dalsze edukowanie rodzin w zakresie właściwego wypełniania ról rodzicielskich, poszerzenie dostępu do poradnictwa specjalistycznego (rodzinnego, psychologiczno-pedagogicznego, prawnego i terapii rodzinnej) oraz opieki przedszkolnej, utrzymanie wsparcia ze strony asystenta rodziny, zapewnienie opieki nad dziećmi do lat 3, tworzenie grup wsparcia dla rodzin i osób samotnie wychowujących dzieci oraz zwiększenie dostępu dzieci i młodzieży do alternatywnych form spędzania czasu wolnego, w tym do placówek wsparcia dziennego;
- problemy alkoholizmu i przemocy domowej, które powodują m.in. konieczność zintensyfikowania prowadzonej w gminie działalności profilaktycznej, zwiększenia dostępności leczenia i wsparcia, w tym pomocy terapeutycznej, rehabilitacyjnej, psychologicznej i prawnej, oraz wspierania ruchu samopomocowego, w tym działań mających na celu utworzenie w gminie grup wsparcia dla osób dotkniętych uzależnieniami i przemocą w rodzinie, w razie potrzeby zapewnienia ofiarom przemocy w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia oraz kierowania sprawców do udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych;
- zaspokojenie w większym stopniu potrzeb mieszkańców w zakresie ochrony zdrowia, m.in. poprzez zwiększenie dostępu do usług medycznych, w tym specjalistycznych (m.in. opieki geriatrycznej) oraz kontynuowanie działalności prozdrowotnej;

- utrzymanie poziomu bezpieczeństwa publicznego, m.in. poprzez zwiększenie liczby patroli policyjnych w miejscach najbardziej zagrożonych przestępczością, szczególnie w godzinach wieczornych i nocnych oraz kontynuowanie przedsięwzięć profilaktycznych, edukacyjnych i informacyjnych poświęconych przestępczości;
- usprawnianie lokalnego systemu pomocy społecznej oraz rozwijanie aktywności obywatelskiej, m.in. poprzez stałe doskonalenie, a w razie potrzeby i możliwości poszerzenie służb społecznych oraz rozwijanie infrastruktury socjalnej, zwiększenie dostępu do informacji o możliwościach uzyskania i dostępnych formach świadczeń pomocowych, a także wspieranie i rozwijanie sektora pozarządowego działającego w gminie w obszarze polityki społecznej oraz podejmowanie współpracy z należącymi do niego organizacjami pozarządowymi.

Wyniki diagnozy, po ich nałożeniu na kompetencje samorządu gminnego, posłużyły do sformułowania misji oraz wyznaczenia celów strategicznych, operacyjnych i kierunków działań niezbędnych do podjęcia w latach 2016-2020. Wdrożenie zaplanowanych przedsięwzięć powinno przyczynić się do poprawy jakości życia mieszkańców gminy, zmniejszenia skali występujących problemów społecznych oraz zminimalizowania ich skutków społecznych. Inicjatywy te zostały ujęte w poniżej przedstawionych obszarach.

- 1. Tworzenie warunków do zwiększenia zatrudnienia oraz wspieranie i integrowanie osób zagrożonych marginalizacją i wykluczeniem społecznym:** tworzenie w gminie nowych miejsc pracy oraz wspieranie osób dotkniętych bezrobociem i poszukujących pracy, a także zwiększanie udziału osób starszych i niepełnosprawnych w życiu społeczności lokalnej.
- 2. Poprawa kondycji rodzin, zapewnienie opieki i tworzenie warunków do rozwoju dzieci i młodzieży:** udzielanie pomocy osobom i rodzinom o niskim statusie materialnym oraz zagrożonym i dotkniętym bezdomnością, a także wspieranie rodzin w wypełnianiu ich funkcji oraz zapewnienie dzieciom i młodzieży odpowiedniego dostępu do kształcenia, opieki i oferty spędzania czasu wolnego.
- 3. Zwiększenie dostępności opieki zdrowotnej i wsparcia w obszarze przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy w rodzinie oraz utrzymanie bezpieczeństwa publicznego:** zaspokajanie potrzeb mieszkańców w zakresie ochrony zdrowia, udzielanie pomocy dotkniętym problemami uzależnień i przemocy w rodzinie oraz prowadzenie działalności

profilaktycznej w tym zakresie, a także przeciwdziałanie przestępczości, w tym wśród nieletnich.

4. **Wzmacnianie lokalnych służb społecznych oraz rozwijanie społeczeństwa obywatelskiego:** doskonalenie sektora pomocy społecznej w gminie, a także rozwijanie i wspieranie sektora pozarządowego oraz rozszerzanie współpracy z należącymi do niego organizacjami.

III. MISJA, CELE I KIERUNKI DZIAŁAŃ

Misją samorządu gminy Zawichost w realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2016-2020 jest **podnoszenie jakości życia mieszkańców gminy poprzez stwarzanie im możliwości rozwoju, skuteczne zapobieganie różnym formom wykluczenia społecznego oraz podejmowanie działań na rzecz integracji społeczności lokalnej**. Wypełnienie tak sformułowanej misji wymaga wdrożenia wyznaczonych celów strategicznych i operacyjnych oraz kierunków działań. Zostały one przedstawione poniżej w formie kart strategicznych, w których uwzględniono również realizatorów poszczególnych zapisów, źródła ich finansowania oraz prognozę zmian.

Cel strategiczny 1.	Tworzenie warunków do zwiększenia zatrudnienia oraz wspieranie i integrowanie osób zagrożonych marginalizacją i wykluczeniem społecznym
Cele operacyjne:	1. Tworzenie w gminie nowych miejsc pracy oraz wspieranie osób dotkniętych bezrobociem i poszukujących pracy. 2. Zwiększanie udziału osób starszych i niepełnosprawnych w życiu społeczności lokalnej.
Kierunki działań do celu operacyjnego 1.	1. Pozyskiwanie nowych inwestorów, promowanie gminy przy wykorzystaniu jej walorów, tworzenie i oferowanie terenów pod działalność gospodarczą, oferowanie ulg podatkowych dla inwestorów. 2. Wspieranie przedsiębiorczości, w tym małej i średniej, tworzenie warunków do rozwoju usług i handlu oraz nieuciążliwego przemysłu. 3. Wspieranie w gminie rolnictwa i zatrudnienia w rolnictwie, w tym rozwoju nowoczesnych gospodarstw rolnych, ekorolnictwa, przetwórstwa rolno-spożywczego i zakładów produkcyjnych oraz gospodarstw wiejskich prowadzących kwatery agroturystyczne lub inne formy turystyki wiejskiej; edukowanie i informowanie rolników o możliwościach specjalizacji gospodarstw rolnych i pozyskania środków finansowych z funduszy unijnych. 4. Wspieranie rozwoju turystyki i rekreacji w gminie, w tym turystyki zdrowotnej i agroturystyki przy wykorzystaniu walorów gminy. 5. Kontynuowanie pracy socjalnej z osobami bezrobotnymi, w tym w oparciu o kontrakt socjalny. 6. Stała współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie aktywizacji zawodowej bezrobotnych mieszkańców gminy, w szczególności kobiet – upowszechnianie ofert pracy, informacji o wolnych miejscach pracy, usługach poradnictwa zawodowego,

	szkoleniach, przygotowaniu zawodowym dorosłych i stażach, organizowanie robót publicznych, prac społecznie użytecznych, interwencyjnych i zatrudnienia socjalnego oraz realizowanie programów aktywizacji i integracji osób bezrobotnych. 7. Promowanie wśród bezrobotnych mieszkańców gminy samozatrudnienia oraz udzielanie informacji na temat możliwości pozyskania środków finansowych na podjęcie i rozwój działalności gospodarczej. 8. Świadczenie przez OPS pomocy finansowej osobom dotkniętym bezrobociem. 9. Wspieranie rozwoju podmiotów ekonomii społecznej w gminie, np. spółdzielni socjalnych. 10. Opracowywanie i realizowanie projektów służących aktywizacji osób bezrobotnych, w tym współfinansowanych z funduszy zewnętrznych, np. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej oraz z budżetu państwa (w ramach konkursów). 11. Podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi zajmującymi się wspieraniem przedsiębiorczości i inicjatyw gospodarczych oraz rozwoju gminy, a także udzielaniem wsparcia osobom bezrobotnym.
Kierunki działań do celu operacyjnego 2.	1. Udzielanie osobom starszym i niepełnosprawnym wsparcia w postaci pracy socjalnej oraz pomocy finansowej i rzeczowej. 2. Zwiększenie dostępności usług opiekuńczych, obejmujących pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, opiekę higieniczną, zaleconą przez lekarza pielęgnację oraz, w miarę możliwości, zapewnienie kontaktów z otoczeniem. 3. Rozwijanie specjalistycznych usług opiekuńczych, w tym usług dla osób z zaburzeniami psychicznymi. 4. Podejmowanie działań prozdrowotnych wśród osób starszych i niepełnosprawnych. 5. Rozwijanie oferty spędzania czasu wolnego kierowanej do osób starszych i niepełnosprawnych – zapewnienie im odpowiedniego dostępu do edukacji, kultury i rekreacji poprzez organizowanie imprez środowiskowych, wycieczek, zajęć, spotkań integracyjnych, m.in. przy współpracy z organizacjami pozarządowymi. 6. Podjęcie działań w kierunku utworzenia w gminie klubu seniora, a w sprzyjających okolicznościach domu dziennego pobytu. 7. Rozwijanie oferty działających w gminie Środowiskowego Domu Samopomocy i Warsztatu Terapii Zajęciowej. 8. Wspieranie przedsięwzięć aktywizujących i wykorzystujących potencjał seniorów i osób niepełnosprawnych; podejmowanie współpracy w tym zakresie z organizacjami pozarządowymi. 9. Zapewnienie dostępu do kształcenia integracyjnego w gminie. 10. Współpraca z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie, Powiatowym Urzędem Pracy oraz Państwowym Funduszem Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych w zakresie rehabilitacji

	społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych, m.in. przy: likwidacji barier, poszerzeniu oferty rehabilitacyjnej i dostępności sprzętu rehabilitacyjnego oraz zapewnieniu i utrzymaniu odpowiedniego zatrudnienia. 11. Podejmowanie i rozszerzanie współpracy z instytucjami i organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych, w tym z zakładami opieki zdrowotnej, ośrodkami wsparcia spoza gminy, domami pomocy społecznej, w tym z Domami Pomocy Społecznej w Sandomierzu i Rudzie Różanieckiej, placówkami rehabilitacyjnymi oraz z organizacjami pozarządowymi, w tym ze Stowarzyszeniami „Spełnić Marzenia” i „Człowiek Człowiekowi...”, a także z Kościołem. 12. Pozyskiwanie wolontariuszy mogących wspierać osoby starsze i niepełnosprawne w codziennym życiu.
Czas realizacji	Lata 2016-2020.
Realizatorzy	Burmistrz Miasta i Gminy, Rada Miejska, Urząd Miasta i Gminy, Ośrodek Pomocy Społecznej, placówki oświatowe szczebla podstawowego, gimnazjalnego i ponadgimnazjalnego (prowadzone przez gminę), placówki kulturalne, jednostki sportowo-rekreacyjne, Środowiskowy Dom Samopomocy w Zawichoście i Warsztat Terapii Zajęciowej w Piotrowicach.
Partnerzy w realizacji	Powiatowy Urząd Pracy i Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Sandomierzu, Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, inwestorzy, lokalni przedsiębiorcy, pracodawcy, instytucje rządowe, szkoły ponadgimnazjalne spoza gminy, placówki ochrony zdrowia, placówki świadczące usługi rehabilitacyjne i ośrodki wsparcia spoza gminy, domy pomocy społecznej, w tym Domy Pomocy Społecznej w Sandomierzu i Rudzie Różanieckiej, organizacje pozarządowe, w tym Stowarzyszenia „Spełnić Marzenia” i „Człowiek Człowiekowi...”, Kościół, społeczność lokalna.
Źródła finansowania	Budżet samorządowy i centralny, Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, Fundusz Pracy, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej, inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni (krajowi i zagraniczni).
Prognoza zmian	▪ wzrost liczby inwestorów i podmiotów gospodarczych, ▪ wzrost liczby osób zaktywizowanych i pracujących, ▪ poprawa sytuacji w sektorze rolniczym, ▪ zmniejszenie liczby beneficjentów pomocy społecznej, ▪ podniesienie standardu usług świadczonych seniorom i osobom niepełnosprawnym oraz zwiększenie ich udziału w życiu społecznym, ▪ podniesienie jakości funkcjonowania osób starszych i niepełnosprawnych w środowisku zamieszkania, ▪ zwiększenie liczby osób usprawnionych i zatrudnionych.

Cel strategiczny 2.	Poprawa kondycji rodzin, zapewnienie opieki i tworzenie warunków do rozwoju dzieci i młodzieży
Cele operacyjne:	1. Udzielanie pomocy osobom i rodzinom o niskim statusie materialnym oraz zagrożonym i dotkniętym bezdomnością. 2. Wspieranie rodzin w wypełnianiu ich funkcji oraz zapewnienie dzieciom i młodzieży odpowiedniego dostępu do kształcenia, opieki i oferty spędzania czasu wolnego.
Kierunki działań do celu operacyjnego 1.	1. Wspieranie pracą socjalną rodzin o niskim statusie materialnym, w tym poprzez zawieranie kontraktów socjalnych. 2. Udzielanie przez OPS pomocy osobom i rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji materialnej z systemu pomocy społecznej, świadczeń rodzinnych i alimentacyjnych oraz w formie dodatków mieszkaniowych i energetycznego. 3. Promowanie wśród zagrożonych utratą bezpieczeństwa socjalnego aktywnych postaw oraz samopomocy, np. pomocy sąsiedzkiej. 4. Organizowanie akcji charytatywnych na rzecz ubogich, w tym zbiórek żywności, odzieży, środków czystości, sprzętu gospodarstwa domowego. 5. Zabezpieczenie potrzeb bytowych dzieci z rodzin ubogich, m.in. poprzez organizowanie dla nich dożywiania w szkołach, wypoczynku letniego i zimowego, wyposażenie ich w podręczniki i pomoce szkolne oraz odzież, a także zapewnienie im dostępu do alternatywnych form spędzania czasu wolnego. 6. Podejmowanie działań na rzecz osób zagrożonych i dotkniętych bezdomnością – prowadzenie pracy socjalnej, udzielenie wsparcia finansowego i rzeczowego, w razie potrzeby opracowywanie indywidualnych programów wychodzenia z bezdomności oraz zapewnienie schronienia – podejmowanie współpracy w tym zakresie z noclegowniami i schroniskami funkcjonującymi poza gminą, np. ze Schroniskiem dla Bezdomnych Mężczyzn w Sandomierzu i Schroniskiem dla Bezdomnych Kobiet w Rudniku nad Sanem. 7. Opracowanie, realizacja lub współudział w realizacji programów i projektów na rzecz zagrożonych i dotkniętych ubóstwem i bezdomnością; podejmowanie współpracy w tym zakresie z organizacjami pozarządowymi. 8. Powiększenie w gminie zasobów mieszkań komunalnych, w tym tworzenie mieszkań socjalnych. 9. Podejmowanie i rozwijanie współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz ubogich i bezdomnych, np. z Caritas Diecezji Sandomierskiej, oraz z Kościołem.

Kierunki działań do celu operacyjnego 2.	1. Zintensyfikowanie pracy socjalnej z rodzinami, w szczególności z rodzinami wymagającymi ochrony macierzyństwa oraz mającymi trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych. 2. Utrzymanie liczby asystentów rodziny oraz ustanawianie rodzin wspierających dla rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz organizowanie dla nich szkoleń. 3. Edukowanie rodzin w zakresie właściwego wypełniania ról rodzicielskich oraz umiejętnego gospodarowania budżetem domowym, m.in. przez pracowników OPS-u, placówek oświatowych, asystentów rodziny. 4. Zapewnienie rodzinom oraz osobom samotnie wychowującym dzieci szerszego dostępu do poradnictwa specjalistycznego (rodzinnego, psychologiczno-pedagogicznego, prawnego), terapii rodzinnej i mediacji. 5. Tworzenie i wspieranie grup wsparcia dla rodziców zmagających się z problemami opiekuńczo-wychowawczymi, rodziców samotnych oraz wychowujących dzieci niepełnosprawne. 6. Promowanie wśród pracodawców elastycznych form zatrudnienia, ułatwiających godzenie pracy z wychowaniem dzieci. 7. Zapewnienie w gminie opieki nad dziećmi do lat 3. 8. Zwiększenie dostępu dzieci i młodzieży do alternatywnych form spędzania czasu wolnego, m.in. poprzez rozszerzenie oferty zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych przy wykorzystaniu zasobów oświatowych, kulturalnych i sportowo-rekreacyjnych gminy; rozwijanie infrastruktury umożliwiającej dzieciom i młodzieży spędzanie czasu wolnego, organizowanie wypoczynku. 9. Rozwijanie sieci i oferty funkcjonujących w gminie placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży, w tym świetlic wiejskich. 10. Wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży, m.in. poprzez zwiększenie dostępności zajęć wyrównawczych, udzielanie pomocy w nauce (np. przez wolontariuszy), przyznawanie stypendiów socjalnych i zasiłków szkolnych. 11. Opracowywanie i wdrażanie programów i projektów na rzecz rodziny i dziecka (np. Karty Dużej Rodziny), w tym współfinansowanych z funduszy zewnętrznych, np. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej i z budżetu państwa (w ramach konkursów); podejmowanie współpracy w tym zakresie z organizacjami pozarządowymi. 12. Integrowanie i koordynowanie działań na rzecz rodziny i dziecka w gminie poprzez stałą współpracę placówek oświatowych i kulturalnych, jednostek pomocy społecznej i ochrony zdrowia, policji, sądu rejonowego i kuratorów sądowych, organizacji pozarządowych i kościoła.
Czas realizacji	Lata 2016-2020.

Realizatorzy	Burmistrz Miasta i Gminy, Rada Miejska, Urząd Miasta i Gminy, Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, placówki przedszkolne i oświatowe szczebla podstawowego, gimnazjalnego i ponadgimnazjalnego (prowadzone przez gminę), placówki kulturalne, jednostki sportowo-rekreacyjne, placówki wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży, w tym Świetlice wiejskie w Chrapanowie i Podszynie.
Partnerzy w realizacji	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie i Powiatowa Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Sandomierzu, szkoły ponadgimnazjalne spoza gminy, noclegownie i schroniska poza gminą, w tym Schronisko dla Bezdomnych Mężczyzn w Sandomierzu i Schronisko dla Bezdomnych Kobiet w Rudniku nad Sanem, placówki ochrony zdrowia, specjaliści, instytucje rządowe, organizacje pozarządowe, w tym Caritas Diecezji Sandomierskiej, kluby sportowe i jednostki ochotniczej straży pożarnej, oraz Kościół i społeczność lokalna.
Źródła finansowania	Budżet samorządowy i centralny, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej, inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni.
Prognoza zmian	▪ spadek rzeczywistej liczby rodzin wymagających ochrony macierzyństwa oraz zmagającymi się z problemami opiekuńczo-wychowawczymi, ▪ poszerzenie wiedzy na temat właściwego wypełniania ról rodzicielskich, ▪ zwiększenie dostępności wsparcia, w tym dla osób samotnie wychowujących dzieci, ▪ zapewnienie dostępu do opieki nad dziećmi do lat 3., ▪ zróżnicowanie form spędzania czasu wolnego oraz wzrost liczby osób z nich korzystających, ▪ zwiększenie szans edukacyjnych dla uczniów uzdolnionych i dzieci mających problemy w nauce, ▪ poprawa sytuacji osób zagrożonych utratą bezpieczeństwa socjalnego, ▪ poprawa dostępności i jakości wsparcia świadczonego osobom zagrożonym bezdomnością i bezdomnym, ▪ zwiększenie możliwości uzyskania mieszkania przez osoby o niskim statusie materialnym.

Cel strategiczny 3.	Zwiększenie dostępności opieki zdrowotnej i wsparcia w obszarze przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy w rodzinie oraz utrzymanie bezpieczeństwa publicznego
Cele operacyjne:	1. Zaspokajanie potrzeb mieszkańców w zakresie ochrony zdrowia. 2. Udzielanie pomocy dotkniętym problemami uzależnień i przemocy w rodzinie oraz prowadzenie działalności profilaktycznej w tym zakresie. 3. Przeciwdziałanie przestępczości, w tym wśród nieletnich.
Kierunki działań do celu operacyjnego 1.	1. Promowanie zdrowia i prowadzenie profilaktyki zdrowotnej. 2. Zwiększenie dostępu mieszkańcom do świadczeń zdrowotnych, głównie specjalistycznych, w tym opieki geriatrycznej i rehabilitacji. 3. Podejmowanie działań wynikających z rozeznaczonych potrzeb zdrowotnych i stanu zdrowia mieszkańców, w tym opracowywanie i realizowanie programów zdrowotnych. 4. Inicjowanie przedsięwzięć lokalnych mających na celu zaznajomienie mieszkańców z czynnikami szkodliwymi dla zdrowia oraz ich skutkami. 5. Opracowanie i realizacja gminnego programu ochrony zdrowia psychicznego.
Kierunki działań do celu operacyjnego 2.	1. Poprawa dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej oraz wsparcia psychologicznego, prawnego i społecznego dla osób i rodzin dotkniętych problemami uzależnień i przemocy w rodzinie, m.in. poprzez rozszerzenie oferty działającego w gminie Punktu Konsultacyjnego dla osób z problemem alkoholowym i ich rodzin oraz zacieśnienie współpracy z placówkami leczenia uzależnień, w tym z Wojewódzkim Ośrodkiem Terapii Uzależnień i Współuzależnień Przychodnią Terapii Uzależnienia od Alkoholu i Współuzależnienia w Tarnobrzegu, Samodzielnym Publicznym Zakładem Opieki Zdrowotnej Poradnią Leczenia Uzależnień w Sandomierzu i z Punktem Interwencji Kryzysowej w Sandomierzu. 2. Zintensyfikowanie w gminie profilaktycznej działalności informacyjnej, edukacyjnej i szkoleniowej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych, narkomanii i przemocy w rodzinie, w szczególności skierowanej do dzieci i młodzieży. 3. Wspieranie ruchu samopomocowego w gminie, w tym działań mających na celu utworzenie w gminie grup wsparcia dla osób uzależnionych oraz ofiar przemocy w rodzinie. 4. Prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie. 5. Zintensyfikowanie działalności Zespołu Interdyscyplinarnego. 6. Zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia oraz kierowanie sprawców przemocy do udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych; nawiązywanie współpracy w tym zakresie z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie i Punktem Interwencji Kryzysowej w Sandomierzu.

	7. Rozwijanie sieci placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży oraz poszerzanie ich oferty, m.in. o elementy socjoterapii. 8. Podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób dotkniętych problemami alkoholowymi, narkomanii i przemocy w rodzinie.
Kierunki działań do celu operacyjnego 3.	1. Opracowywanie i realizowanie programów profilaktyczno-edukacyjnych w placówkach oświatowych; włączanie w ich realizację policjantów. 2. Podejmowanie w gminie przedsięwzięć edukacyjno-informacyjnych poświęconych przestępczości i jej skutkom (akcje, kampanie). 3. Patrolowanie i wizytowanie miejsc publicznych w gminie; zwiększenie częstotliwości patroli w miejscach najbardziej zagrożonych przestępczością, szczególnie w godzinach wieczornych i nocnych. 4. Kontynuowanie przez jednostki gminne i mieszkańców współpracy z policją, prokuraturą rejonową, sądem rejonowym, kuratorami sądowymi i organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz przeciwdziałania przestępczości. 5. Zapewnienie dzieciom i młodzieży alternatywnych form spędzania czasu wolnego. 6. Zapewnienie mieszkańcom bezpieczeństwa na drodze, m.in. poprzez remont ulic i dróg gminnych, budowę przejść dla pieszych, oświetlenia i miejsc parkingowych, organizację dowozu dzieci do szkół.
Czas realizacji	Lata 2016-2020.
Realizatorzy	Burmistrz Miasta i Gminy, Rada Miejska, Urząd Miasta i Gminy, Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Punkt Konsultacyjny dla osób z problemem alkoholowym i ich rodzin, Zespół Interdyscyplinarny, placówki przedszkolne i oświatowe szczebla podstawowego, gimnazjalnego i ponadgimnazjalnego (prowadzone przez gminę), placówki kulturalne, jednostki sportowo-rekreacyjne, placówki wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży, w tym Świetlice wiejskie w Chrapanowie i Podszynie.
Partnerzy w realizacji	Placówki ochrony zdrowia, szkoły ponadgimnazjalne spoza gminy, placówki leczenia uzależnień, w tym Wojewódzki Ośrodek Terapii Uzależnień i Współuzależnień Przychodnia Terapii Uzależnienia od Alkohol i Współuzależnienia w Tarnobrzegu, Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej Poradnia Leczenia Uzależnień w Sandomierzu, ośrodki wsparcia, w tym Punkt Interwencji Kryzysowej w Sandomierzu, specjaliści, grupy samopomocowe, instytucje rządowe, policja, prokuratura rejonowa, sąd rejonowy, kuratorzy sądowi, organizacje pozarządowe, Kościół, społeczność lokalna.

Źródła finansowania	Budżet samorządowy i centralny, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej, inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni.
Prognoza zmian	▪ większy poziom świadomości mieszkańców w zakresie profilaktyki zdrowotnej oraz zdrowego trybu życia, ▪ lepszy dostęp do opieki zdrowotnej, w tym specjalistycznej, ▪ większy poziom świadomości mieszkańców w zakresie profilaktyki uzależnień i przemocy w rodzinie, ▪ lepszy dostęp do wsparcia dla osób uzależnionych i współ-uzależnionych oraz dotkniętych przemocą w rodzinie, ▪ obniżenie liczby przypadków przemocy w rodzinie. ▪ ograniczenie przestępczości, w tym wśród młodocianych, ▪ wzrost zasobu wiedzy mieszkańców na temat przestępczości i jej skutków, ▪ bezpieczniejsze drogi.

Cel strategiczny 4.	Wzmacnianie lokalnych służb społecznych oraz rozwijanie społeczeństwa obywatelskiego
Cele operacyjne:	1. Doskonalenie sektora pomocy społecznej w gminie. 2. Rozwijanie i wspieranie sektora pozarządowego oraz rozszerzanie współpracy z należącymi do niego organizacjami.
Kierunki działań do celu operacyjnego 1.	1. Systematycznie podnoszenie kompetencji przez kadre OPS-u, m.in. poprzez uczestnictwo w szkoleniach. 2. Utrzymanie liczby asystentów rodziny, a w razie potrzeby i możliwości poszerzenie kadry OPS-u o specjalistów. 3. W razie potrzeby i możliwości rozszerzenie infrastruktury socjalnej w gminie. 4. Projektowanie i wdrażanie nowych instrumentów i usług służących podniesieniu jakości świadczonej pomocy. 5. Nawiązywanie współpracy z przedstawicielami innych dyscyplin w celu skuteczniejszego reagowania na występujące problemy społeczne. 6. Zapewnienie mieszkańcom szerszego dostępu do informacji o możliwościach uzyskania i dostępnych formach świadczeń pomocowych, m.in. poprzez rozwijanie strony internetowej OPS-u oraz tworzenie w gminie punktów informacyjnych. 7. Opracowywanie i realizowanie projektów współfinansowanych z funduszy zewnętrznych, np. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej oraz z budżetu państwa (w ramach konkursów).

Kierunki działań do celu operacyjnego 2.	1. Realizowanie zadań z zakresu rozwiązywania problemów społecznych przy szerszej współpracy z sektorem pozarządowym oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego. 2. Wspieranie organizacyjne, prawne i lokalowe powstających i istniejących organizacji pozarządowych, promowanie ich działalności oraz udzielanie im pomocy w nawiązaniu współpracy międzynarodowej oraz w pozyskiwaniu środków z innych niż budżet samorządu źródeł finansowania. 3. Zachęcanie mieszkańców gminy do udziału w rozwiązywaniu lokalnych problemów społecznych – samoorganizowania się, samopomocy oraz tworzenia organizacji działających na rzecz społeczności lokalnej. 4. Wspieranie lokalnych inicjatyw społecznych. 5. Propagowanie idei wolontariatu oraz pozyskiwanie wolontariuszy do udziału w realizacji zadań dotyczących rozwiązywania problemów społecznych.
Czas realizacji	Lata 2016-2020.
Realizatorzy	Burmistrz Miasta i Gminy, Rada Miejska, Urząd Miasta i Gminy, Ośrodek Pomocy Społecznej i inne jednostki organizacyjne gminy.
Partnerzy w realizacji	Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Kielcach, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Sandomierzu, instytucje rządowe, organizacje pozarządowe, inne podmioty prowadzące działalność pożytku publicznego, Kościół, społeczność lokalna.
Źródła finansowania	Budżet samorządowy i centralny, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej, inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni.
Prognoza zmian	▪ większe kompetencje kadr pomocy społecznej, ▪ wyższa jakość świadczonych usług, ▪ rozwój aktywności mieszkańców, ▪ zwielokrotnienie inicjatyw społecznych, ▪ różnorodność form i lepsza efektywność współpracy z sektorem pozarządowym.

IV. PROGRAMY I PROJEKTY

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Zawichost na lata 2016-2020 będzie realizowana w szczególności poprzez następujące programy:

- Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- Gminny Program Przeciwdziałania Narkomanii,
- Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie,
- Gminny Program Wspierania Rodziny,
- Program Współpracy Gminy Zawichost z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego.

Skuteczność wdrożenia dokumentu będzie również zależała od środków finansowych – posiadanych i pozyskanych przez samorząd gminy lub inne podmioty uczestniczące w realizacji strategii – na opracowanie i realizację innych programów oraz projektów (poniżej zaprezentowano propozycje projektów przygotowanych w trakcie prac nad strategią przez przedstawicieli funkcjonujących w gminie instytucji i organizacji), które będą zgodne z przyjętymi w dokumencie kierunkami działań.

Programy i projekty powinna cechować efektywność, skuteczność i celowość. Mogą być one przyjmowane stosownymi uchwałami przez Radę i, w zależności od charakteru, realizowane w okresach rocznych, dłuższych lub krótszych.

Projekt 1.

nazwa projektu	„Czas na aktywność”
wnioskodawca projektu	Ośrodek Pomocy Społecznej w Zawichoście.
partnerzy w realizacji projektu	Miasto i Gmina Zawichost.
cele projektu	Zwiększenie aktywności społeczno-zawodowej oraz szans na zatrudnienie.
beneficjenci projektu	Osoby wykluczone lub zagrożone wykluczeniem społecznym z terenu gminy.

Projekt 2.

nazwa projektu	„Pokolenia razem”
wnioskodawca projektu	Ośrodek Pomocy Społecznej w Zawichoście.
partnerzy w realizacji projektu	▪ lokalni liderzy, ▪ Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury w Zawichoście, ▪ gminne placówki oświatowe.
cele projektu	Integracja międzypokoleniowa.
beneficjenci projektu	Mieszkańcy gminy Zawichost.

Projekt 3.

nazwa projektu	„Klub aktywnego obywatela”
wnioskodawca projektu	Ośrodek Pomocy Społecznej w Zawichoście.
partnerzy w realizacji projektu	▪ organizacje pozarządowe, ▪ Gmina Zawichost.
cele projektu	Zwiększenie potencjału społeczności lokalnej oraz poszerzenie kompetencji obywatelskich.
beneficjenci projektu	Mieszkańcy gminy Zawichost.

Projekt 4.

nazwa projektu	„Wspólne działania łączą społeczność”
wnioskodawca projektu	Ośrodek Pomocy Społecznej w Zawichoście.
partnerzy w realizacji projektu	▪ lokalne społeczności, ▪ Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury w Zawichoście.
cele projektu	Integracja i aktywizacja społeczna.
beneficjenci projektu	Mieszkańcy gminy Zawichost – lokalne społeczności.

Projekt 5.

nazwa projektu	„Klub aktywizacji seniora”
wnioskodawca projektu	Stowarzyszenie „Spełnić marzenia” w Zawichoście.
partnerzy w realizacji projektu	▪ Ośrodek Pomocy Społecznej w Zawichoście, ▪ Urząd Miasta i Gminy Zawichost, ▪ Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury w Zawichoście.
cele projektu	Promowanie pozytywnego wizerunku seniora.
beneficjenci projektu	Mieszkańcy gminy Zawichost w wieku 60 lat i więcej.

Projekt 6.

nazwa projektu	„Gotowanie łączy pokolenia”
wnioskodawca projektu	Stowarzyszenie „Spełnić marzenia” w Zawichoście.
partnerzy w realizacji projektu	Społeczność lokalna.
cele projektu	Integracja, aktywizacja i edukacja różnych pokoleń mieszkańców gminy Zawichost.
beneficjenci projektu	Mieszkańcy gminy Zawichost.

V. WDROŻENIE, MONITOROWANIE I EWALUACJA STRATEGII

Zgodnie z art. 110, pkt 4 ustawy o pomocy społecznej, koordynatorem realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Zawichost na lata 2016-2020 będzie Ośrodek Pomocy Społecznej w Zawichoście. Sformułowane w dokumencie kierunki działań będą wdrażane przez wyznaczonych realizatorów oraz partnerów w realizacji, w zależności od posiadanych i pozyskanych środków finansowych. Poniższa tabela przedstawia ramy finansowe strategii, które obejmują szacunkową wielkość wydatków planowanych w budżecie gminy na jej realizację w kolejnych latach.

Tabela 16. Ramy finansowe strategii w latach 2016-2020*

2016 r.	2017 r.	2018 r.	2019 r.	2020 r.
5,2 mln zł	6,1 mln zł	5,9 mln zł	5,9 mln zł	6 mln zł

*środki finansowe planowane w budżecie gminy na realizację strategii.

Źródło danych: Urząd Miasta i Gminy Zawichost.

Środki finansowe na realizację zapisów strategii będą ujmowane corocznie w uchwale budżetowej Rady Miejskiej.

Monitoring i ewaluacja zapisów strategicznych, polegające na zbieraniu i analizowaniu informacji dotyczących realizowanych bądź zrealizowanych już działań, będzie prowadzony przez podmioty realizujące strategię i współdziałające w jej realizacji.

Gromadzone dane z jednej strony pozwolą zidentyfikować i rozwiązać problemy, które pojawią się w trakcie wdrażania dokumentu, oraz stwierdzić, z myślą o podjęciu działań korygujących, czy realizacja wyznaczonych działań zmierza w słusznym kierunku, z drugiej natomiast umożliwią ustalenie rzeczywistych rezultatów ich wdrożenia – czy uzyskane efekty są zgodne z przyjętymi wcześniej zamierzeniami i na co miały wpływ.

Informacja na temat realizacji strategii oraz osiągniętych rezultatów będzie przygotowywana corocznie w formie raportu monitoringowego. Poza oceną wdrożenia zapisów strategicznych, będzie on zawierał propozycje rozwiązań (np. programów celowych) oraz, w przypadku stwierdzenia istotnych zmian społecznych lub nowych potrzeb, podjęcie działań korygujących i wszelkich prac mających na celu aktualizację obowiązującej strategii.

W celu skutecznego i sprawnego opracowywania raportu monitoringowego, Burmistrz Miasta i Gminy może powołać zespół zadaniowy, w skład którego wejdą przedstawiciele podmiotów realizujących strategię i współdziałających w jej realizacji, w tym pracownicy Ośrodka Pomocy Społecznej.

Do oceny stopnia wdrożenia strategii zostaną wykorzystane przedstawione poniżej wskaźniki monitoringowe. W większości są one dostępne w zbiorach statystyki publicznej oraz w zasobach informacyjnych podmiotów realizujących strategię i współdziałających w jej realizacji.

Przygotowany zestaw wskaźników monitoringowych ma charakter otwarty, co oznacza, że w trakcie wdrażania strategii, może być on zmodyfikowany, w tym poszerzony o nowe wskaźniki, które w odpowiedni sposób będą charakteryzowały przebieg realizacji zapisów strategicznych.

Cel strategiczny 1.:

- liczba nowych inwestorów,
- liczba podmiotów gospodarczych,
- liczba osób bezrobotnych objętych pracą socjalną,
- wielkość stopy bezrobocia,
- liczba osób bezrobotnych w gminie, w tym liczba osób objętych przez Powiatowy Urząd Pracy różnymi formami wsparcia,
- liczba beneficjentów systemu pomocy społecznej objętych wsparciem z powodu bezrobocia,
- liczba podmiotów ekonomii społecznej,
- liczba projektów służących aktywizacji osób bezrobotnych oraz liczba osób nimi objętych,
- liczba osób w wieku poprodukcyjnym i ich udział w ogóle mieszkańców,
- liczba osób dotkniętych niepełnosprawnością,
- liczba osób starszych i niepełnosprawnych objętych pracą socjalną,
- liczba osób starszych i niepełnosprawnych objętych pomocą społeczną,
- liczba osób objętych usługami opiekuńczymi i specjalistycznymi usługami opiekuńczymi, w tym dla osób z zaburzeniami psychicznymi,
- liczba osób korzystających z klubu seniora,

- liczba osób objętych wsparciem w ramach domu dziennego pobytu,
- liczba osób objętych wsparciem w ramach środowiskowego domu samopomocy,
- liczba uczestników warsztatu terapii zajęciowej,
- liczba klas integracyjnych oraz liczba dzieci do nich uczęszczających,
- liczba obiektów, w których zlikwidowano bariery,
- liczba osób objętych usługami rehabilitacyjnymi,
- liczba nowo utworzonych miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych,
- liczba osób z gminy korzystających z ośrodków wsparcia dziennego poza gminą,
- liczba osób z gminy objętych całodobową opieką w domach pomocy społecznej,
- liczba wolontariuszy wspierających osoby starsze i niepełnosprawne.

Cel strategiczny 2.:

- liczba beneficjentów systemu pomocy społecznej objętych wsparciem z powodu ubóstwa,
- liczba osób ubogich objętych pracą socjalną,
- liczba rodzin objętych wsparciem w postaci świadczeń pomocy społecznej, świadczeń rodzinnych i z funduszu alimentacyjnego oraz w formie dodatków mieszkaniowych i energetycznego,
- liczba dzieci z rodzin ubogich objętych wsparciem,
- liczba beneficjentów systemu pomocy społecznej objętych wsparciem z powodu bezdomności,
- liczba osób bezdomnych objętych pracą socjalną,
- liczba opracowanych indywidualnych programów wychodzenia z bezdomności oraz liczba osób nimi objętych,
- liczba osób bezdomnych, którym zapewniono schronienie,
- liczba programów i projektów na rzecz zagrożonych i dotkniętych ubóstwem oraz bezdomnością,
- liczba nowych mieszkań komunalnych i socjalnych,
- liczba rodzin objętych pracą socjalną,
- liczba asystentów rodziny oraz liczba rodzin objętych przez nich wsparciem,
- liczba osób i rodzin objętych poradnictwem specjalistycznym oraz liczba porad,

- liczba grup wsparcia oraz liczba osób objętych w ich ramach pomocą,
- liczba dzieci do lat 3. objętych opieką,
- liczba placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży oraz liczba osób objętych w ich ramach opieką,
- liczba uczniów objętych stypendiami socjalnymi i zasiłkami szkolnymi,
- liczba opracowywanych i realizowanych programów i projektów na rzecz rodziny i dziecka oraz liczba osób nimi objętych,
- liczba przyznanych Kart Dużej Rodziny.

Cel strategiczny 3.:

- liczba przedsięwzięć w zakresie promocji zdrowia i profilaktyki zdrowotnej,
- liczba osób objętych świadczeniami zdrowotnymi,
- liczba opracowanych i realizowanych programów zdrowotnych oraz liczba osób nimi objętych,
- liczba osób objętych pomocą terapeutyczną i rehabilitacyjną,
- liczba rodzin objętych wsparciem psychologicznym, prawnym oraz z systemu pomocy społecznej z powodu alkoholizmu, narkomanii i przemocy w rodzinie,
- liczba osób objętych pomocą w ramach punktu konsultacyjnego,
- liczba grup samopomocowych oraz liczba osób objętych w ich ramach wsparciem,
- liczba udzielonych porad i przeprowadzonych interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- liczba osób objętych oddziaływaniem zespołu interdyscyplinarnego,
- liczba osób z gminy objętych wsparciem w ramach Punktu Interwencji Kryzysowej w Sandomierzu,
- liczba osób umieszczonych w ośrodkach wsparcia,
- liczba osób skierowanych do udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych,
- liczba placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży oraz liczba osób objętych w ich ramach opieką,
- liczba popełnionych i wykrytych przestępstw,
- liczba przedsięwzięć edukacyjno-informacyjnych,
- liczba zrealizowanych inwestycji w celu poprawy bezpieczeństwa na drodze.

Cel strategiczny 4.:

- liczba pracowników OPS-u, w tym liczba pracowników socjalnych,
- liczba asystentów rodziny oraz liczba rodzin objętych przez nich wsparciem,
- liczba szkoleń, w których uczestniczyła kadra pomocy społecznej,
- liczba opracowywanych i realizowanych projektów współfinansowanych z funduszy zewnętrznych,
- liczba organizacji pozarządowych funkcjonujących w obszarze polityki społecznej,
- liczba wspieranych przez samorząd gminy organizacji pozarządowych,
- liczba wolontariuszy.

SPIS TABEL I WYKRESÓW

Tabele:

Tabela 1. Dodatki mieszkaniowe przyznane w gminie w latach 2013-2015	22
Tabela 2. Placówki oświatowe w gminie	30
Tabela 3. Placówki kulturalne w gminie	32
Tabela 4. Zakłady opieki zdrowotnej, prywatne praktyki lekarskie i apteki w gminie.....	33
Tabela 5. Populacje osób, u których występują różne kategorie problemów alkoholowych..	40
Tabela 6. Podmioty mogące wspierać mieszkańców gminy dotkniętych problemami uzależnień i przemocy w rodzinie.....	44
Tabela 7. Sprawcy przestępstw popełnionych w gminie w 2015 roku	48
Tabela 8. Kadra OPS-u i jej kwalifikacje w 2015 roku.....	49
Tabela 9. Wydatki na realizację zadań z zakresu pomocy społecznej i innych obszarów polityki społecznej w gminie w latach 2013-2015.....	51
Tabela 10. Formy świadczeń pomocy społecznej udzielonych w gminie przez OPS w latach 2013-2015.....	55
Tabela 11. Świadczenia rodzinne przyznane w gminie w latach 2013-2015	59
Tabela 12. Świadczenia z funduszu alimentacyjnego przyznane w gminie w latach 2013-2015	60
Tabela 13. Instytucje wsparcia w gminie.....	61
Tabela 14. Instytucje wsparcia poza gminą, z oferty których mogą korzystać lub korzystają mieszkańcy gminy.....	62
Tabela 15. Organizacje pozarządowe w gminie	64
Tabela 16. Ramy finansowe strategii w latach 2016-2020*	105

Wykresy:

Wykresy 1-2. Ludność gminy oraz jej struktura wiekowa w latach 2013-2015	18
Wykresy 3-4. Ruch naturalny i saldo migracji ludności gminy w latach 2013-2015	19
Wykres 5. Ruch migracyjny ludności gminy w latach 2013-2015 według typu i kierunku migracji	20
Wykres 6. Zasoby mieszkaniowe w gminie w latach 2013-2015	21

Wykres 7. Mieszkania pozostające w zasobach gminy w latach 2013-2015.....	21
Wykres 8. Użytki rolne, lasy i grunty leśne, pozostałe grunty i nieużytki (w ha) w gminie	23
Wykres 9. Podmioty gospodarcze w gminie w latach 2013-2015.....	25
Wykres 10. Podmioty gospodarcze w gminie w poszczególnych sekcjach Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD) w 2015 roku	25
Wykres 11. Mieszkańcy gminy posiadający zatrudnienie w latach 2013-2015*	27
Wykres 12. Bezrobotni w gminie według płci w latach 2013-2015	27
Wykres 13. Stopa bezrobocia w powiecie sandomierskim, w województwie świętokrzyskim i w kraju w latach 2013-2015 (w %).....	28
Wykres 14. Schorzenia najczęściej stwierdzane u dzieci i młodzieży w 2015 roku	35
Wykres 15. Schorzenia najczęściej stwierdzane u osób dorosłych w 2015 roku	35
Wykres 16. Opieka profilaktyczna nad matką i dzieckiem w 2015 roku.....	36
Wykres 17. Osoby niepełnosprawne w ogóle mieszkańców gminy w 2002 roku.....	37
Wykres 18. Struktura wiekowa osób niepełnosprawnych w gminie w 2002 roku	37
Wykres 19. Osoby niepełnosprawne w wieku 13 lat i więcej w gminie według poziomu wykształcenia w 2002 roku.....	38
Wykres 20. Osoby niepełnosprawne w gminie według aktywności ekonomicznej w 2002 roku	38
Wykres 21. Mieszkańcy gminy zaliczeni przez PZOON w Sandomierzu do osób niepełnosprawnych i stopnia niepełnosprawności w latach 2013-2015	39
Wykres 22. Środki finansowe wydatkowane na profilaktykę i rozwiązywanie problemów uzależnień i przemocy w rodzinie w gminie w latach 2013-2015	41
Wykres 23. Wybrane dane dotyczące rynku napojów alkoholowych w gminie oraz działalności GKRPA w latach 2013-2015.....	42
Wykres 24. Przestępstwa popełnione w gminie w 2015 roku	47
Wykres 25. Osoby w gminie, którym w latach 2013-2015 udzielono pomocy i wsparcia.....	52
Wykres 26. Osoby i rodziny w gminie, którym w latach 2013-2015 przyznano świadczenie ..	52
Wykres 27. Osoby i rodziny w gminie, którym w latach 2013-2015 przyznano świadczenie pieniężne	53
Wykres 28. Osoby i rodziny w gminie, którym w latach 2013-2015 przyznano świadczenie niepieniężne	53

Wykres 29. Powody przyznawania pomocy społecznej w gminie w latach 2013-2015 (liczba osób w rodzinach)	54
Wykres 30. Warunki życia w gminie	66
Wykres 31. Problemy najczęściej dotykające mieszkańców gminy	67
Wykres 32. Grupy zagrożone wykluczeniem społecznym w gminie	68
Wykres 33. Jaki jest poziom bezrobocia w gminie?	69
Wykres 34. Jakie działania należałoby podjąć w celu poprawy sytuacji osób bezrobotnych?	69
Wykres 35. Przyczyny ubóstwa wśród mieszkańców gminy?	70
Wykres 36. Jakie działania powinny być podejmowane na rzecz dotkniętych problemem ubóstwa?	70
Wykres 37. Jaka jest skala problemu bezdomności w gminie?.....	71
Wykres 38. Jakie działania byłyby najskuteczniejsze w zapobieganiu i rozwiązywaniu problemu bezdomności?	71
Wykres 39. Przyczyny bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych oraz w prowadzeniu gospodarstwa domowego w gminie.....	72
Wykres 40. Jakie działania poprawiłyby sytuację rodzin niewydolnych wychowawczo w gminie?.....	72
Wykres 41. Na jakie negatywne zjawiska społeczne najbardziej narażone są dzieci i młodzież z gminy?	73
Wykres 42. Przyczyny występowania problemu uzależnień wśród mieszkańców gminy.....	74
Wykres 43. Jakie działania powinny być podejmowane na rzecz osób uzależnionych i ich rodzin?.....	74
Wykres 44. Znajomość przypadków przemocy w rodzinie w gminie.....	75
Wykres 45. Jakie kroki byłyby najskuteczniejsze w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie?	75
Wykres 46. Problemy najczęściej dotykające osoby starsze z gminy.....	76
Wykres 47. Jakie działania poprawiłyby sytuację osób starszych w gminie?	76
Wykres 48. Problemy, których najczęściej doświadczają osoby niepełnosprawne z gminy.....	77
Wykres 49. Jakie działania umożliwiłyby osobom niepełnosprawnym pełniejszy udział w życiu społecznym?	77
Wykres 50. Czy czuje się Pani/Pan bezpiecznie w gminie?	78

Wykres 51. Przyczyny braku bezpieczeństwa w gminie.....	78
Wykres 52. Co wpłynęłoby na zwiększenie bezpieczeństwa publicznego w gminie?.....	79